

BUGETELE SENSIBILE LA DIMENSIUNEA DE GEN

MANUAL PENTRU FORMATORI

Bratislava, 2005

BUGETELE SENSIBILE LA DIMENSIUNEA DE GEN

MANUAL PENTRU FORMATORI

Acest Manual este elaborat de către PNUD în cadrul proiectului Global „Bugete sensibile la dimensiunea de gen: investiții în femei sărace pentru realizarea Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului”, finanțat de Fondul Japonez Femei în Dezvoltare și administrat de Biroul PNUD pentru Elaborarea de Politici (BDP).

Autorul textului: Debbie Budlender (Africa de Sud)

Prezenta versiune a Manualului se referă în special la țările Europei Centrale și de Est și țările CSI.

Centrul Regional PNUD pentru Europa și CSI, cu sediul în Bratislava, a colaborat strâns cu BDP și Oficiul de Tară din Federația Rusă la elaborarea acestui instrument în vederea dezvoltării în continuare a conceptului de elaborare a bugetului sensibil la gen în regiune.

Pentru informații suplimentare, vizitați <http://europeandcis.undp.org>, sau <http://gender.undp.sk> și/sau contactați Centrul Regional PNUD pentru Europa și CSI, Grosslingova 35, 811 09, Bratislava, Republica Slovacă.

PNUD, Europa și CSI
Centrul Regional Bratislava
Grosslingova 35, 811 09 Bratislava
Tel: +421/2/593 371 11
Fax: +421/2/593 374 50
e-mail: registry.sk@undp.org
<http://europeandcis.undp.sk>
ISBN: 92 -95042-19-0

CONȚINUT

<i>Introducere: istoria apariției și scopul acestui manual</i>	<i>4</i>
<i>Conceptele de bază privind elaborarea bugetelor sensibile la dimensiunea de gen (BSG)</i>	<i>8</i>
<i>Studii de caz la nivel de țară</i>	<i>14</i>
<i>Procesul bugetar</i>	<i>26</i>
<i>Participarea</i>	<i>36</i>
<i>Analiza problemelor și propunerea soluțiilor</i>	<i>38</i>
<i>Date relevante privind dimensiunea de gen</i>	<i>42</i>
<i>Analiza bugetelor de stat</i>	<i>44</i>
<i>Modalități de prezentare a informației bugetare</i>	<i>46</i>
<i>Elaborarea bugetului în bază de programe și performanță: prezentare</i>	<i>48</i>
<i>Elaborarea bugetului în bază de programe și performanță: exercițiu</i>	<i>56</i>
<i>Munca neremunerată: introducere</i>	<i>59</i>
<i>Munca neremunerată în politici și bugete</i>	<i>66</i>
<i>Bugetele sensibile la dimensiunea de gen și Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului</i>	<i>76</i>
<i>Abilități de negociere: convingerea Ministerului Finanțelor</i>	<i>83</i>
<i>Pledoarie</i>	<i>87</i>
<i>Sfaturi pentru comunicate de presă</i>	<i>89</i>
<i>Pregătirea unui atelier</i>	<i>90</i>

Introducere:

Istoria apariției și scopul acestui manual

În perioada 17-20 mai 2004, circa treizeci de persoane au participat la atelierul regional de formare a formatorilor în domeniul elaborării bugetului sensibil la gen la Academia de Administrare Publică sub patronatul Președintelui Federației Ruse (Moscova). Atelierul a fost organizat de Biroul pentru Elaborarea de Politici al Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) cu sediul la New York în cooperare cu Centrul Regional PNUD din Bratislava și Oficiul de Țară PNUD din Rusia.

La atelier au luat parte participanți din circa douăzeci de țări-membre ale Comunității Statelor Independente (CSI), Europei Centrale și de Est (ECE) și din fosta Republică Federală Iugoslavia. Participanții au sosit din Albania, Armenia, Belarus, Bosnia și Herțegovina, Bulgaria, Georgia, Kazakhstan, Letonia, Moldova, Muntenegru, România, Federația Rusă, Tadjikistan, Ucraina și Uzbekistan.

Scopul atelierului a fost crearea unui grup regional comun de persoane care ar putea activa în rol de formatori și servi drept resurse în inițiativele ce țin de elaborarea bugetului sensibil la gen (BSG) în regiune.

Foarte puțini din participanți au avut experiență anterioară privind BSG, deși practic toți participanții aveau cunoștințe referitor la studiile de gen. Mulți aveau experiență în formare sau predare (deși nu neapărat prin metode participative). Unii participanți reprezentau guvernul, alții – organizațiile societății civile, comunitatea academică, și oficiile de țară PNUD.

Acest Manual a fost elaborat în ajutorul participanților, atunci când vor aplica cunoștințele obținute în cadrul acestui atelier. Astfel, acest Manual este destinat, în primul rând, formatorilor și moderatorilor de ateliere, deși ar trebuie să fie util și celor care implementează inițiativele BSG. În mare parte manualul reflectă sesiunile atelierului de la Moscova, fiind completat cu sesiuni adiționale, și oferă material explicativ și de recapitulare. Se presupune, că utilizatorii acestui Manual posedă deja experiență în formare, precum și cunoștințe privind dimensiunea de gen. Acest Manualul se axează pe abilități și subiecte importante privind bugetarea prin prisma dimensiunii de gen.

Fiecare din compartimente începe cu o introducere adresată formatorilor și organizatorilor atelierului. Introducerea conține date de bază referitoare la temă. De asemenea, este sugerat modul în care sesiunea poate fi structurată la tema respectivă. După introducere, în fiecare compartiment urmează unele materiale, sub formă de prezentări succinte, materiale distributive, informații de recapitulare. În cazul prezentărilor, partea introductivă include sugestii referitor la accentele care trebuie puse în timpul prezentării. Unele compartimente conțin câte o pagină de „sfaturi utile”. Acestea pot fi distribuite participanților la sfârșitul sesiunii respective pentru a fi utilizate în activitățile lor ulterioare.

Prezentul Manual nu are menirea unui document comprehensiv privind bugetele sensibile la dimensiunea de gen. Aceasta nu este posibil din cauza extinderii și varietății inițiativelor privind bugetele sensibile la dimensiunea de gen. Fiecare participant la atelier a primit câte o copie a CD-ului *Genul și Bugetele*, produs de PNUD în colaborare cu BRIDGE la Institutul de Studii privind Dezvoltarea de la Universitatea din Sussex. Acest CD conține o multitudine de materiale pentru lectură și alte materiale care completează prezentul manual (utilizatorii care nu dispun de o copie a CD-ului, pot accesa materialul respectiv pe site-ul BRIDGE la www.ids.ac.uk/bridge și/sau să comande o copie pe suport de hârtie a materialului de bază de la ITDG 103-105 Southhampton Row, London WC1B 4HH (tel:+44 20 7436 9761 sau fax:+44 20 7436 2013). O altă sursă care ar putea fi utilă este „Generarea bugetelor: Ghid Practic în înțelegerea și implementarea bugetelor sensibile la gen” (de Debbie Budlender și Guy Hewitt, 2003, Londra). Cei care se ocupă de organizarea atelierului vor trebui să completeze Manualul cu materiale specifice țării.

În cadrul atelierului de la Moscova s-au purtat foarte puține discuții vis-a-vis de conceptele de bază privind studiile de gen. Manualul de asemenea conține foarte puțină informație la capitolul dat. Există multe alte surse de informare și de aceea nu am simțit necesitatea să fie incluse aici. De asemenea, Manualul conține foarte puține detalii privind metodele tehnice de analiză. Aceste metode sunt însușite mai bine atunci când sunt citite și aplicate, decât în prezentate în cadrul unui atelier.

Modelul atelierului trebuie să fie în concordanță cu inițiativa privind bugetele sensibile la dimensiunea de gen (BSG) în țara respectivă. Inițiativele BSG pot avea multiple scopuri. De exemplu, unele inițiative BSG au ca scop antrenarea Guvernului în producerea regulată a rapoartelor prin prisma dimensiunii de gen, care să arate în ce mod programele și bugetele sunt implementate pentru a spori egalitatea de gen. Unele inițiative se axează pe creșterea participării publice – și a femeilor în particular – în procesul bugetar. Unele inițiative au drept scop sporirea sensibilității la dimensiunea de gen în procesul de planificare guvernamentală și corespunderea lor convențiilor internaționale. Unele inițiative au ca scop elucidarea părților slabe în abordarea de către guvern a egalității de gen. Unele inițiative implică utilizarea bugetelor sensibile la dimensiunea de gen în cadrul unui alt exercițiu, așa ca elaborarea unei noi politici privind violența în bază de gen.

Deoarece inițiativele BSG au diferite scopuri, ele pot prevedea o multitudine de activități. Majoritatea inițiativelor BSG nu vor include toate activitățile, deși o inițiativă, pentru a avea succes, trebuie să includă mai mult de o singură activitate. Cu toate acestea, fiecare seminar în parte, de regulă se axează pe una sau două activități. Activitățile tradiționale ale inițiativelor BSG sunt:

- Cercetare: de regulă, nu este efectuată de către guvern, și servește drept bază pentru pledoarie;
- Pledoarie: de regulă, nu este efectuată de către guvern, însă factorii de decizie din cadrul guvernului și parlamentului ar putea de asemenea să pledeze pentru BSG;
- Monitorizare: este rolul cheie al Parlamentului, însă guvernul trebuie să se implice în monitorizare drept parte a funcției lui de management, pe când societatea civilă va dori să monitorizeze implementarea bugetului;

- Formarea: formarea poate încadra toți actorii-cheie, dar trebuie efectuată în cadrul atelierelor separate, deoarece participanții au nivele de cunoștințe și funcții diferite;
- Conștientizare: de regulă direcționată spre cei de la care nu se așteaptă că vor juca rolul-cheie, dar al căror sprijin este necesar. Astfel, grupele ținte ar putea fi publicul larg (obținerea sprijinului pentru pledoarie), oficialitățile de vârf din cadrul guvernului obținerea interesului față de bugetele sensibile la dimensiunea de gen în cadrul structurilor/agențiilor lor);
- Analiza și elaborarea politicii: este rolul guvernului. Bugetul sensibil la dimensiunea de gen este o formă de analiză a politicii, și unul din scopurile majorității acestor inițiative BSG este instituționalizarea de către guvern a bugetelor sensibile la dimensiunea de gen în activitățile zilnice și anuale referitoare la buget.

	Cercetare	Pledoarie	Monitorizare	Conștientizare	Elaborarea și analiza politicii
Conceptul de bază al BSG					
Studii de caz (la nivel național)					
Procesul bugetar					
Participare					
Analiza problemelor/soluții					
Date de gen relevante					
Analiza bugetelor					
Elaborarea bugetelor în bază de programe și performanță					
Munca neremunerată: introducere					
Politici cu privire la munca neremunerată					
Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului					
Abilități de negociere					
Pledoarie					
Pregătirea unui atelier					

Așa cum se vede din lista de mai sus, inițiativele BSG pot include un spectru vast de diferiți actori. La termeni generali, ei pot include guvernul, parlamentul, societatea civilă și actori internaționali, precum ar fi donatorii și instituțiile financiare internaționale (IFI). În cadrul fiecărei din aceste categorii mai există și sub-categorii. De exemplu, în cadrul Guvernului, inițiativele BSG pot implica Ministerul Finanțelor, ministerele de ramură care au mandatul de soluționare a problemelor de

gen/problemelor femeilor. În cadrul ministerelor de ramură, inițiativele respective pot implica factorii de decizie de nivel înalt, persoanele responsabile de elaborarea bugetului, politicienii de nivel mediu și unitățile de gen.

Diferite compartimente ale Manualului au menirea să ofere materiale pentru formare sau ateliere referitoare la toate activitățile și actorii menționați mai sus. Nu este posibil ca în cadrul unui singur atelier să fie cuprinse toate temele reflectate în diferite compartimente ale Manualului. De aceea, temele și sesiunile trebuie să fie alese în corespundere cu natura inițiativei privind bugetele sensibile la dimensiunea de gen BSG din țară, a necesităților participanților și timpului disponibil. Introducerea la fiecare sesiune are menirea să ajute la alegerea compartimentelor și temelor corespunzătoare pentru un atelier concret. De asemenea, Manualul conține un compartiment referitor la pregătirea atelierelor.

Tabelul de mai sus indică tentativ (prin hașurare) care din compartimente posibil să fie cele mai utile pentru un atelier referitor la fiecare din activitățile indicate. Însăși atelierul, din motive evidente, nu este inclus în tabel.

Tabelul de mai sus poate servi doar în calitate de ghid, deoarece inițiativele bugetelor sensibile la dimensiunea de gen pot avea o multitudine de forme. Există diferiți actori (în ceea ce privește funcțiile, nivelul de studii, etc.), diferite obiective, strategii, nivele ale guvernului și situații, politici, etc. în diferite țări.

O parte din activitatea ce ține de bugetele sensibile la dimensiunea de gen este realizată ca inițiativă aparte. În alte cazuri, abordarea bugetelor sensibile la dimensiunea de gen este utilizată ca un instrument într-o inițiativă mai mare. Toate acestea înseamnă că nu există o singură rețetă privind bugetele sensibile la dimensiunea de gen și desigur nu există o singură rețetă de pregătire a atelierului. În schimb, există o varietate de posibile ingrediente, unele dintre care se conțin în acest Manual.

Prezentul manual se bazează pe abordarea participativă a predării și învățării. Pentru majoritatea compartimentelor sunt sugerate exerciții participative. Considerăm, că studierea participativă este aproape întotdeauna mai eficace decât o serie de lecții, deoarece oamenii au tendința de a învăța mai mult atunci când sunt angajați activ. Considerăm că abordarea participativă este deosebit de importantă atunci când este vorba de bugetele sensibile la dimensiunea de gen care necesită o gamă largă de diferite forme de cunoștințe și experiență privind cercetările științifice, economie, politică, educația adulților, elaborarea materialelor, pledoarie . Nimeni nu posedă toate astfel de calități. Metodele participative permit fiecărui participant să contribuie cu experiența și cunoștințele lui/ei și să învețe din experiența și cunoștințele altora. La acest manual au contribuit mai multe persoane – unii dintre ei fără să conștientizeze acest lucru. Le mulțumim tuturor și sperăm că acest produs va contribui la sporirea egalității de gen și abilitarea femeilor din regiune.

Conceptele de bază în cadrul elaborării bugetelor sensibile la dimensiunea de gen (BSG)

Participanții vor veni la atelier auzind deja despre bugetele sensibile la dimensiunea de gen (BSG) din diferite surse. Ei vor avea diferite idei referitor la ceea ce prevede BSG. Unele din aceste idei ar putea fi corecte. Unele ar putea fi incorecte. De aceea, este important ca la începutul atelierului să familiarizați participanții cu conceptele fundamentale ce țin de BSG.

Aceasta însă nu este un lucru ușor, deoarece activitățile privind bugetele sensibile la dimensiunea de gen pot prevedea foarte multe elemente. Astfel, descrierea unei activități concrete dintr-o țară anume poate să nu corespundă naturii activităților bugetelor sensibile la dimensiunea de gen din altă țară.

Diapozitivele ce urmează după această introducere prezintă principalele concepte și idei de care este util să dispună participanții. Acestea reprezintă „scheletul” care ulterior, pe parcursul atelierului, va fi elaborat în mai multe detalii.

Deși sunt doar câteva diapozitive, multe din ideile care sunt prezentate vor fi noi pentru participanți și/sau îi vor face să se gândească despre bugetele sensibile la dimensiunea de gen într-un mod diferit. Trebuie să-i asigurați pe participanți că chiar dacă se simt puțin dezorientați sau copleșiți de această introducere, sesiunile ulterioare vor concretiza conceptele respective.

În prezentare este util să accentuați următoarele:

Sex și gen

Acești termeni ar putea fi cunoscuți participanților din atelierele anterioare. Totuși, sunt două motive importante pentru a include acest diapozitiv. În primul rând, unii participanți (de exemplu, de la Ministerul Finanțelor sau persoane tehnice), ar putea să nu cunoască aceste concepte. În al doilea rând, diapozitivul arată de ce și în ce mod aceste concepte sunt relevante pentru elaborarea politicilor – iar activitatea elaborării bugetelor sensibile la dimensiunea de gen înseamnă, totalmente, elaborarea politicii. În special, trebuie să accentuați că politicile nu trebuie să ignoreze sexul doar din motivul că ține „doar” de biologie. În special, trebuie să accentuați că măsurile care guvernul le ia pe marginea problemelor de gen, sunt deseori o alegere politică care reflectă rolurile pe care se vrea ca femeile și bărbații, fetele și băieții să le aibă în societate.

Ce sunt bugetele sensibile la dimensiunea de gen?

Toate punctele din acest diapozitiv sunt importante. La început, în titlu, puteți menționa că „bugetele sensibile la gen”, „bugetele receptive la gen”, „bugetele prin prisma dimensiunii de gen”, toate se referă la același lucru. În afară de titlu, diapozitivul trebuie să încurajeze participanții să se gân-

dească despre alte categorii sociale, pe lângă divizarea în funcție de sexe. Aceasta trebuie să-i facă să înțeleagă că nu este vorba doar de alocații separate și speciale pentru femei și fete, alertându-i la faptul că 50:50 deseori nu este echitabil, deoarece femeile și bărbații sunt în diferite situații și au necesități diferite. (Sănătatea este un exemplu bun aici, deoarece femeile au necesități mai mari în ceea ce privește sănătate reproductivă, dat fiind rolul lor reproductiv). Acest diapozitiv începe discuția despre natura politică a activităților privind bugetele sensibile la dimensiunea de gen – care nu este un simplu exercițiu tehnic. Acesta introduce conceptul important al muncii neremunerate. (Subiectul dat, dacă este posibil, poate fi cuprins în cadrul altei sesiuni, deoarece diviziunea inegală a muncii neremunerate stă la baza inegalității de gen în majoritatea (toate?) societățile).

Beneficiile activităților sensibile la dimensiunea de gen pentru diferiți actori

Acest diapozitiv accentuează că diferiți actori vor avea diferite motive pentru a se implica în activitățile privind bugetele sensibile la dimensiunea de gen. Colaborarea dintre diferiți actori poate fi o latură puternică în activitățile privind bugetele sensibile la dimensiunea de gen, dar aceasta va lucra doar atunci când diferiți actori își vor înțelege reciproc interesele. Acest diapozitiv de asemenea poate ajuta participanții să înceapă a gândi de ce ar dori să se implice în activitățile privind bugetele sensibile la dimensiunea de gen.

Trei categorii de analiză a bugetului prin prisma dimensiunii de gen

Categoriile prezentate aici au la bază categorizarea utilizată în Australia de Sud în anii 1980. Ea ajută participanților să recunoască, că deși categoria 1 oferă oportunitatea pentru acțiuni afirmative, categoria 2 promovează egalitate în ocuparea forței de muncă și participarea femeilor în procesul decizional, dacă ne interesează tendințele generale în ceea ce privește genurile, cea mai importantă este categoria 3.

Dacă puteți, utilizați programele și proiectele locale ca exemple ale acestor trei categorii.

Cinci pași în analiza bugetului prin prisma dimensiunii de gen

Acești cinci pași reprezintă baza unei analize corecte a bugetului prin prisma dimensiunii de gen, indiferent de faptul dacă aceasta se efectuează în cadrul guvernului sau din exterior. Acest diapozitiv va apela la responsabilii din domeniul bugetului, deoarece ei vor recunoaște că activitățile privind bugetele sensibile la dimensiunea de gen se încadrează în contextul activității lor. Pentru participanții care nu au cunoștințe privind bugetele, acest diapozitiv va prezenta conceptele cheie privind bugetului. Aici se va indica că conceptele privind bugetului se referă la lucruri simple.

Economia menajelor

Diapozitivul dat continuă ideea expusă anterior referitor la munca neremunerată. Această idee face vizibilă acea parte a economiei, pe care majoritatea doctrinelor economice o ignoră - „economia menajelor” care implică munca neremunerată, în mare parte îndeplinită de femei. Un mod de a prezenta acest diapozitiv este de a acoperi partea hașurată și de a indica participanților că dacă ar studia economia, ar afla doar despre partea care nu este acoperită. Această metodă le ajută celor cu

studii economice să vadă în ce mod informația prezentată corelează cu cunoștințele deja obținute. Precum a fost menționat anterior, dacă este posibil, atelierul trebuie să includă o sesiune ulterioară adițională la subiectul muncii neremunerate.

Șase instrumente Elson

Acei participanți care s-au documentat pe marginea bugetelor sensibile la dimensiunea de gen anterior, probabil au auzit de referințe la cele șase „instrumente” privind bugetele sensibile la dimensiunea de gen elaborate de către Diane Elson, economistă feministă britanică, la mijlocul anilor 1990. Adițional, mulți participanți vor spera să obțină „instrumente” simple care îi vor abilita să efectueze analiza bugetelor prin prisma dimensiunii de gen. De aceea este important de a se opri la aceste instrumente, dar succint. Totodată, este important de a accentua că aceste instrumente nu trebuie să fie supra-estimate. Există multe alte instrumente care au fost deja utilizate în cadrul altor inițiative și multe alte instrumente care așteaptă a fi „descoperite”. Dacă participanții vor să citească mai mult despre instrumentele Elson, puteți face referință la CD-ul elaborat de BRIDGE.

Această prezentare ar trebuie să vă ocupe circa 20-30 de minute. Alocați încă cel puțin 10 minute pentru întrebări și discuții.

Sex și gen

Sex (deosebiri biologice)

Este greu de a schimba deosebirile, deoarece ne naștem de sex feminin sau masculin.

Pe parcursul istoriei și în diferite culturi deosebirile de sex au existat întotdeauna.

Politicile sunt receptive la deosebirile în bază de sex atunci când este vorba de corpul fizic (ex. nașterea copiilor și maladiile de prostată)

Gen (deosebiri sociale)

Deosebirile pot fi schimbate, deoarece identitatea de gen este determinată de societate.

În diferite societăți, la diferite etape ale istoriei, rolurile de gen au fost diferite.

Politicile pot răspunde la stereotipurile de gen și rolurile tradiționale de gen (de exemplu, asumând că doar femeile au grijă de copii), sau pot încerca să le schimbe (de exemplu, încurajând îndeplinirea în comun a muncii de îngrijire neremunerată).

Ce sunt bugetele sensibile la dimensiunea de gen?

Bugetul este *cel mai important instrument de politică al guvernului*, deoarece fără bani guvernul nu poate implementa cu succes nici o politică.

Bugetul sensibil la dimensiunea de gen asigură ca necesitățile și interesele *indivizilor din diferite grupuri sociale să fie abordate*.

Bugetul sensibil la dimensiunea de gen nu înseamnă repartizarea a 50% pentru bărbați și 50% pentru femei.

Activitatea de elaborare a bugetului sensibil la dimensiunea de gen îmbină *cunoștințe tehnice* în vederea elaborării politicilor echitabile prin angajarea instituțiilor influente.

Bugetele sensibile la dimensiunea de gen recunosc modalitățile în care (în special, femeile) contribuie în societate și economie cu munca neremunerată: naștere, creștere și îngrijire a copiilor.

Unele beneficii pentru guvern de la aplicarea bugetelor sensibile la dimensiunea de gen

- Sporirea eficienței cheltuielilor prin asigurarea beneficiilor pentru cei ce au nevoie cel mai mult de ele.
- Îmbunătățirea monitorizării pentru a cunoaște la cine ajung serviciile statului.
- Urmărirea implementării și reducerea corupției.
- Sporirea transparenței și răspunderii.
- Conlucrarea cu societatea civilă în scopul de a impulsa dezvoltarea și guvernarea democratică.
- Raportarea privind progresul în îndeplinirea angajamentelor naționale și internaționale privind egalitatea de gen.

Unele beneficii pentru grupurile de femei de la activitatea de elaborare a bugetelor sensibile la dimensiunea de gen

- Îmbunătățește inițiativele de pledoarie și monitorizare.
- Oferă informații despre ce provoacă discriminarea, ineficiența și corupția.
- Oferă informații privind propunerea politicilor noi.
- Ajută la sporirea responsabilizării reprezentanților publici și a guvernului.
- Identifică necesitățile celor mai săraci și neputincioși.

Trei categorii de analiză a bugetului prin prisma dimensiunii de gen

Categoria 1: Cheltuielile guvernului în funcție de gen

Exemple

- Programele de ocrotire a sănătății femeilor
- Inițiative educaționale speciale pentru fete
- Inițiative vis-a-vis de politica de angajare în câmpul muncii a femeilor

Categoria 2: Cheltuieli privind asigurarea oportunităților egale de angajare a funcționarilor publici

Exemple

- Instruirea funcționarilor de birou sau manageri de sex feminin
- Asigurarea facilităților de creșă
- Asigurarea concediului parental/de îngrijire a copilului

Categoria 3: Cheltuieli bugetare totale analizate din punctul de vedere al impactului acestora asupra femeilor și bărbaților, fetelor și băieților

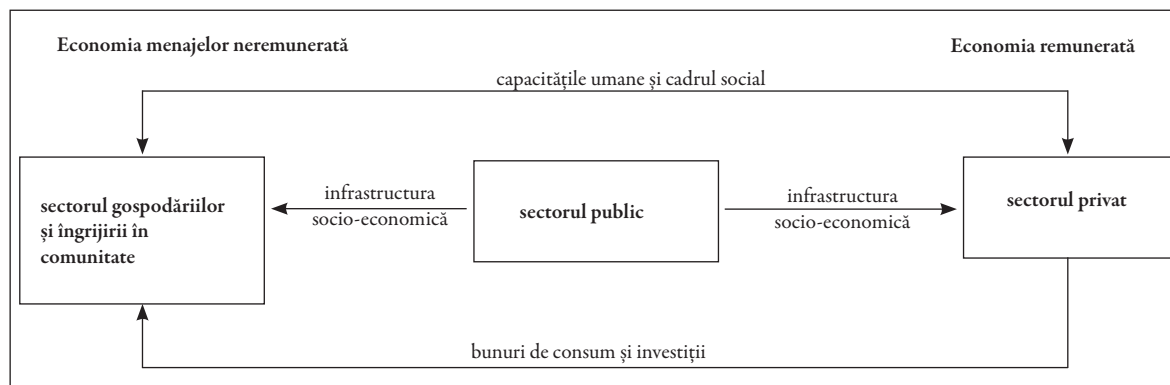
Exemple

- Cine are nevoie de educația adulților și cât se cheltuiește pe aceasta?
- Cine sunt utilizatorii serviciilor medicale clinice?
- Cine beneficiază de servicii extinse în agricultură?

Cinci pași pentru analiza bugetelor prin prisma dimensiunii de gen

1. Descrieți situația femeilor și bărbaților, fetelor și băieților (și a diferitor sub-grupuri) în sectorul analizat;
2. Verificați dacă politica este sensibilă la gen, cu alte cuvinte, dacă se referă la situația pe care ați descris-o [În Buget: "Activități"];
3. Verificați dacă bugetul alocat este adecvat pentru a implementa politica sensibilă la gen [În Buget: "Contribuții"];
4. Verificați dacă cheltuielile se utilizează conform destinației [În Buget: "Rezultate"];
5. Examinați impactul politicii și a cheltuielilor, cu alte cuvinte, dacă a promovat egalitatea de gen conform intențiilor [În Buget: "Efecte" sau „Impact”].

ECONOMIA MENAJELOR

- **Economia bunurilor din sectorul privat:** bunuri și servicii orientate spre piață – motivul profitului
- **Economia serviciilor publice:** infrastructura socială și instituțională – ambele orientate spre piață (angajați plătiți, impozite, taxe de utilizare) și neorientate spre piață (unele servicii gratuite)
- **Economia menajelor:** bunuri și servicii orientate spre familie și comunitate – neremunerate

Șase instrumente Elson

- *Evaluarea politicii prin prisma dimensiunii de gen*
 - Include analiza calitativă și cantitativă
 - Este deseori utilizată de societatea civilă
 - Poate fi utilizată de guvern, de exemplu pentru CEDAW
- *Evaluarea beneficiarilor*
 - Modalitatea de a auzi vocile cetățenilor
 - Trebuie să includă beneficiarii potențiali, precum și cei actuali
 - Poate să se axeze pe priorități generale sau servicii separate
 - Poate fi utilizată de guvern sau societate civilă
- *Analiza incidenței cheltuielilor publice dezagregate în funcție de sexe*
 - Formula: costul unitar de acordare a serviciului x numărul de unități prestate beneficiarilor femei și bărbați
 - Este dificilă/imposibilă dacă serviciul nu este acordat beneficiarilor
 - Depinde de disponibilitatea datelor
- *Analiza impactului bugetului asupra utilizării timpului*
 - Estimările exacte necesită date privind utilizarea timpului
 - Poate fi făcută în baza analizei logice, dacă datele nu sunt disponibile
- *Cadrul economic pe termen mediu al politicii analizat prin prisma dimensiunii de gen*
 - Cadru sau model?
 - Dacă cadru, atunci de ce numai economic?
 - Modelele pot avea variabile dezagregate, precum ar fi oferta pe piața muncii
 - Modelele pot include economia menajelor neremunerată, dacă sunt disponibile date
 - Grupurile societății civile ar putea să nu dispună de capacitatea de a modela
- *Proiect de buget sensibil la dimensiunea de gen*
 - Instrumentul de responsabilizare a guvernului
 - Este cel mai ușor dacă este sub forma de buget în bază de programe și performanță
 - Poate include și alte instrumente

Acestea nu sunt unicele instrumente. Dvs. puteți crea altele.

Studii de caz la nivel de țară

Studiile de caz a diferitor țări sunt utile participanților pentru că ilustrează gama largă de forme pe care le pot lua inițiativele privind bugetele sensibile la dimensiunea de gen. Acestea ilustrează diferenții actori în cadrul inițiativelor, diferite activități și diferite strategii. Ele arată în ce mod aceste diferențe se regăsesc în diferite contexte. Studiind experiențele altor țări, participanții pot primi anumite lecții utile cu referire la activitățile privind bugetele sensibile la dimensiunea de gen în propriile lor țări.

Scurte studii de caz ce urmează au menirea de a fi folosite în timpul lucrului în grup. Divizați participanții în trei sau patru grupuri, în dependență de numărul participanților. În grup nu trebuie să fie mai mult de opt participanți, astfel încât să participe toți. Repartizați două sau trei studii de caz fiecărui grup, dar distribuiți fiecărui participant copii ale tuturor studiilor de caz. Rugați participanții să discute și să răspundă la următoarele întrebări despre fiecare țară din studiile de țară care le-au primit:

Ce putem învăța de la țara X referitor la modul în care pot fi aplicate bugetele sensibile la dimensiunea de gen în țara noastră?

Sugerați fiecărui grup să înceapă citind studiul de caz cu voce tare. Aceasta previne situația când unii sunt mai rapizi și de asemenea încurajează participanții să citească cazul cu mai multă atenție.

Rugați fiecare grup să înregistreze învățămintele fiecărui caz pe foi de flipchart - maxim câte o pagină pentru fiecare țară, astfel încât prezentarea orală a acestora să nu ia prea mult din timp. Reamintiți grupurilor că alți participanți nu vor citi studiile de caz respective, astfel încât de aceasta să se țină cont atunci când se vor face prezentările orale.

La fiecare atelier vor fi obținute diferite învățăminte din studiile de caz care urmează. Totodată, diferite țări ilustrează diferite aspecte și puteți alege care studii de caz să utilizați în dependență de natura participanților și care experiențe credeți că vor fi deosebit de utile pentru grup.

Unele teme care posibil să apară din studiile de caz de țară prezentate în Manual sunt următoarele:

Australia

- Prima inițiativă privind bugetele sensibile la dimensiunea de gen din lume
- Pericol de a avea inițiativa doar în cadrul guvernului
- Pericol de documente exagerat de voluminoase

Insulele Filipine

- Un exemplu de instituționalizare a bugetelor sensibile la dimensiunea de gen în cadrul procedurilor de elaborare a bugetului

- Abordare în baza procentajului, atracție, dar și pericol
- Rolurile complementare ale guvernului și societății civile
- Utilizarea bugetelor sensibile la dimensiunea de gen în scopul consolidării lucrului privind împuternicirea femeilor și politicii la nivel local

Africa de Sud

- Oportunitățile oferite de schimbarea politică
- Un exemplu de cuprindere cu cercetări comprehensive a tuturor sectoarelor, tuturor nivelelor guvernului, precum și teme conexe
- Importanța diferitor produse pentru diferite auditorii
- Un exemplu de alianță între parlamentari și organizații non-guvernamentale (ONG-uri)

Tanzania

- Un exemplu de elaborarea a bugetului sensibil la dimensiunea de gen de către ONG, care a impulsionat guvernul să analizeze propriul buget prin prisma dimensiunii de gen
- Cooperarea dintre guvern și ONG și întrebările privind autonomia care apar în acest context pentru ONG-uri
- Un exemplu a încercării de a extinde activitatea de elaborare a bugetelor în modelare macroeconomică

Marea Britanie

- Un exemplu al inițiativei la nivel de comunitate academică/societate civilă
- Oportunitățile oferite de schimbarea politică
- Un exemplu de muncă axată pe impozite și beneficii și nu pe cheltuieli
- Importanța cercetărilor serioase
- Argumente convingătoare direcționate spre anumite auditorii, așa ca Trezoreria

Scoția

- Oportunitățile oferite de schimbarea politică
- Utilizarea rețelelor și a contactelor existente
- Constrângerile pentru activități care nu au finanțare

Mexic

- Un exemplu de alianță dintre un ONG de cercetare și o organizație obștească a femeilor
- Un exemplu de axare asupra unei întrebări concrete – servicii de sănătate reproductivă și cea generală
- Răspândirea mesajului atât în cadrul guvernanților, cât și în comunitate

Austria

- Un exemplu de buget sensibil la dimensiunea de gen elaborat de către un ONG, care a impulsionat guvernul să analizeze propriul buget prin prisma dimensiunii de gen

- Răspândirea mesajului atât în cadrul guvernanților, cât și în comunitate
- Imposibilitatea de a oferi „rețete” ușoare pentru aplicarea bugetelor sensibile la dimensiunea de gen
- Discordanța între analiză și incorporarea constatărilor în politică

Olanda

- Un exemplu de buget sensibil la dimensiunea de gen efectuat la nivel de către guvern, care se încadrează în sistemul existent de evaluare a politicilor
- Rolul parlamentului în preluarea de către guvern a aplicării bugetelor sensibile la dimensiunea de gen
- Exercițiile pilot ca modalitate de a demara bugetele sensibile la dimensiunea de gen
- Sumele mici alocate pentru cheltuieli specifice egalității de gen (și astfel, pericolul de a se concentra doar asupra acestor „fărămituri”)

Rețineți, punctele de mai sus sunt doar niște – „indicii”. Va fi bine, dacă participanții vor propune alte învățăminte extrase din studiile de caz. Aceste puncte sunt propuse pentru ca Dvs. să alegeți exemple de țări pe care le veți putea folosi în atelier.

De asemenea, puteți adăuga și alte studii de caz, dacă aveți informații despre alte țări. În acest caz, încercați să urmați același format. Fiți succinți – cel mult o pagină. Folosiți un limbaj simplu, în special dacă aveți persoane pentru care limba utilizată este a doua limbă și dacă participanții au nivele diferite de studii, sau dacă materialul urmează a fi tradus. Evitați detalii inutile, precum ar fi denumirile lungi de instituții sau numele persoanelor.

De regulă, grupurile vor avea nevoie de 45 de minute pentru a discuta studiile de caz. Prezentarea orală de regulă durează 30 de minute, dacă se respectă timpul alocat. După prezentarea orală, încurajați participanții să citească studiile de caz care nu au fost repartizate grupului pentru timpul alocat.

Dacă participanții doresc să afle mai mult despre experiențele altor țări, o sursă care încorporează studiile de caz din mai multe țări este lucrarea *Gender Budgets Makes More Cents* (în redacția D. Budlender și G. Hewitt, publicată de Secretariatul Commonwealth, 2002).

Australia

Primul buget australian care a luat în considerație poziția femeilor a fost elaborat la mijlocul anilor 1980, în curând după venirea la putere a Partidului Laburist. La o anumită etapă, bugetele care luau în considerație poziția femeilor se elaborau la nivel federal și în fiecare stat al Australiei.

Aceste bugete erau elaborate de către guvern. Ele erau coordonate prin intermediul mecanismului privind egalitatea de gen, dar necesitau foarte multă muncă din partea tuturor altor ministere. Rolul jucat de „femocrați” (birocrate feministe) în gestionarea bugetului femeilor avea atât avantaje,

cât și dezavantaje. Pe partea avantajelor, angajamentul femocratelor asigura ca lucrul să fie făcut și să fie elaborate regulile respective. Pe partea dezavantajelor, gestionarea capabilă din partea acestora a procesului slăbea participarea femeilor în societatea civilă.

La sfârșitul anilor 1980, Proiectul Bugetului australian federal care lua în considerație poziția femeilor reprezenta un document de circa 300 de pagini. Pentru a fi mai atractiv și ca să atragă mai mulți cititori, proiectul bugetului se edita în formă prescurtată și cu ilustrații. În majoritatea cazurilor, bugetele care luau în considerație poziția femeilor erau publicate în ziua bugetului ca documente oficiale de buget. Statul Victoria a decis să emită documentul său separat, astfel încât să nu se „piardă” printre alte informații bugetare și pentru ca mecanismul creat de femei să poată avea mai mult control asupra bugetului.

Documentele de buget erau voluminoase, deoarece includeau declarația deplină a fiecărui minister a ceea ce bugetul aloca femeilor. Declarațiile erau pregătite în format standard. Formatele standard sunt bune atunci când lucrul este făcut de oficialitățile din sector, deoarece ei știu ce întrebări să pună. Însă volumul și formatul documentelor nu erau prietenoase utilizatorilor. De asemenea, cititorul trebuia să fie foarte atent să găsească golurile, deoarece majoritatea oficialilor de sector nu doreau să critice propriile politici în mod deschis.

După schimbările ce au avut loc în guvernul australian la mijlocul anilor 1990, noul guvern nu era prea interesat în femei și problemele de gen. Către 2001 doar Teritoriile de Nord mai aveau bugetul femeilor. Totodată, Anexa A de șapte pagini a Proiectului de Buget al Australiei de Sud pentru 2000/1 continua să descrie impactul bugetului asupra familiilor, iar Anexa B de nouă pagini descria impactul asupra femeilor.

Insulele Filipine

Bugetul filipinez de gen și dezvoltare (GAD) era elaborat în cadrul guvernului. Procesul este condus în cadrul mecanismului de gen, numit Comisia Națională privind Rolul Femeilor Filipineze (NCRFW). Bugetul GAD a fost introdus în 1996 și este foarte concret cu privire la ceea ce trebuie să facă guvernul. Bugetul prevede că fiecare agenție guvernamentală trebuie să aloce cel puțin 5% din bugetul său pentru problemele de gen și dezvoltare. Câțiva ani mai târziu, bugetul GAD a fost extins și asupra consiliilor locale.

Membrii Comitetului Coordonator al Comisiei Naționale privind Rolul Femeilor participă la ascultările tehnice cu privire la buget ale Departamentului de Gestionare a Bugetului, unde toate agențiile trebuie să răspundă la întrebări despre planurile lor privind bugetul. De asemenea ei/ele participă la ședințele Congresului unde oficialitățile agențiilor își apără bugetele.

Monitorizarea de către Comisia Națională privind Rolul Femeilor a bugetului GAD a arătat că în primii ani cea mai mare parte din bani a fost alocată proiectelor specifice corespunzătoare necesită-

ților practice a femeilor. Al doilea, cel mai răspândit tip de alocații, au fost mecanismele instituționale pentru GAD, precum ar fi unitățile focale. Cele mai mici sume erau alocate pentru uniformizare. Însă, mai mult de 300 de agenții naționale încă nu raportează referitor la bugetul GAD. Chiar și mai multe nu ajung la nivelul minim de 5%. Mai mult decât atât, unele alocații au destinații bizare, cum ar fi lecții de dans de bal pentru funcționarii publici femei.

Comisia Națională privind Rolul Femeilor a încercat să ajute agențiile să înțeleagă ce trebuie să facă, în special pentru uniformizare. La început membrii acestei Comisii au încercat să ofere sugestii. Acum sunt mai puternici și pronunță unele tipuri de alocații pur și simplu nu se permit.

Comisia Națională privind Rolul Femeilor este mai mare și mai puternică decât mecanismele de gen în multe alte țări. Totuși este încă prea mică pentru a ajuta toate agențiile centrale, cu atât mai mult consiliile locale. Astfel, în 2000, Fundația Asia a decis să sprijine ONG-urile și organizațiile obștești în câteva zone, să privească bugetele locale din perspectiva genurilor și apoi să pledeze pe marginea acestor probleme. Partenerii Fundației Asia nu au ca scop doar analiza cheltuielilor a doar celor 5% a bugetului GAD. Ei susțin că dacă nu se știe cum se cheltuiesc celelalte 95% din buget, aceste 5% nu pot fi cheltuite în mod adecvat.

Fundația Asia a lucrat cu organizațiile în trei municipalități diferite. În două dintre municipalități au lucrat cu ONG-uri care se axau pe femei în politică. Înainte de inițiativa privind bugetele sensibile la dimensiunea gen, ambele aceste ONG-uri au efectuat o mare muncă în pregătirea femeilor pentru participarea în alegerile organelor de guvernare locale și sprijinirea lor după alegeri. Ambele organizații au văzut că lucrul asupra bugetelor sensibile la dimensiunea de gen le făcea pe ei și consilierii-femei mai efectivi, oferindu-le o înțelegere mai bună a bugetului. Faptul că în acest lucru erau implicați și politicieni uneori crea provocări, în special în cazurile când politicienii erau din partide de opoziție. Însă, faptul că erau implicați și politicienii însemna, de asemenea, că cercetătorii aveau informații de bază credibile referitor la cine și despre ce poate fi întrebat.

Africa de Sud

Ideea de a privi bugetele prin prisma de gen a fost abordată în timpul negocierilor care au rezultat în primele alegeri democratice din Africa de Sud în 1994. Inițiativa privind bugetul destinat femeilor a fost instituită la mijlocul anului 1995 de Comitetul Parlamentar în Finanțe și de două ONG-uri de cercetare în politici. Fondatorii au sperat, că stabilind legătura dintre cercetători și membrii Parlamentului (MP), cercetătorii vor ști că lucrul lor va fi folosit pentru pledoarie, iar membrii parlamentului vor dispune de fapte în sprijinul activității lor de pledoarie. Din acel moment, Comitetul Parlamentar și cele două ONG-uri au atras în această inițiativă multe alte persoane în calitate de cercetători și consilieri și ei au lucrat cu oamenii care aveau diferite abilități și cunoștințe, nu doar economiști.

În primul an, Inițiativa privind bugetul destinat femeilor a analizat șase departamente (ministere) naționale, precum și sectorul public privind ocuparea forței de muncă și impozitarea. Departa-

mentele includeau atât sectorul social, cât și cel economic, pentru a arăta că problemele de gen erau omniprezente. Către sfârșitul anului trei, Inițiativa privind bugetul destinat femeilor a analizat toate cele 26 departamente (ministere) ale bugetului național, precum și unele aspecte conexe. În al patrulea an, au fost realizate cinci studii de caz privind organelor de guvernare locală și a fost solicitată finanțare din partea donatorilor și fondurilor bugetare pentru crearea locurilor de muncă. În anul cinci, au fost examinate diferite forme de venituri și modul în care interacționau organele de guvernare naționale, provinciale și locale la elaborarea politicii de sănătate și a bugetelor.

Inițiativa privind bugetul destinat femeilor a mărit volumul rapoartelor, și de rând cu aceasta, a emis versiuni mai simple și mai scurte a lucrărilor de cercetare, astfel încât oamenii cu mai puține studii și mai puțină cunoaștere a limbii engleze să le poată citi. De asemenea, s-a lucrat cu formatorii și pedagogii la elaborarea setului de materiale pentru atelierele în cadrul cărora se vor răspândi aceste idei.

Luând în considerație activitatea Inițiativei privind bugetul destinat femeilor, alte grupuri au început să examineze impactul bugetului asupra altor grupuri, așa ca copii și invalizi. O deosebire mare între aceste grupuri și Inițiativa privind bugetul destinat femeilor este că aceste grupuri folosesc un argument al „grupului de interes special” – ei cer „mai multă finanțare” pentru copii sau persoane cu dizabilități. Inițiativa privind bugetul destinat femeilor însă nu pledează în mod simplist pentru „mai multe resurse pentru femei”; ci din contra, se aduce argumentul că economia tradițională și în special, neobservarea de către aceasta a muncii neremunerate, este una din cauzele principale a insensibilității politicii și bugetelor la problemele de gen.

Tanzania

Programul Rețele de Gen din Tanzania a fost primul ONG care a lucrat asupra bugetelor sensibile la dimensiunea de gen în această țară. În septembrie 1997, Programul Rețele de Gen din Tanzania a organizat un atelier pentru membrii săi și aliații din alte organizații care formează Coaliția pentru Activism Feminist. De asemenea au fost invitați și unii activiști în domeniul problematicei de gen din guvern.

După acest atelier, Programul Rețele de Gen din Tanzania a efectuat cercetări asupra patru ministere naționale sectoriale, Ministerului Finanțelor și Comisiei de Planificare și privind procesul bugetar. De asemenea, s-au efectuat unele cercetări cu privire la bugetele locale în două raioane. Pentru cea mai mare parte a lucrului de cercetare, Programul Rețele de Gen din Tanzania a format o echipă compusă dintr-un oficial de stat și un cercetător neguvernamental. În acest mod, s-a obținut participarea actorilor-cheie și s-au format alianțe. Programul Rețele de Gen din Tanzania a produs o versiune mai simplă a unor lucrări de cercetare pe care au tradus-o în limba Kiswahili.

În 1998, Agenția Suedeză de Cooperare pentru Dezvoltare Internațională (Sida) a început finanțarea activităților de elaborare a bugetului cu aspecte de gen în cadrul guvernului la Ministerul Finanțelor. La început, lucrul mergea anevoios, dar începând cu 2000, s-a accelerat. În acest an Sida

și guvernul au recunoscut că Programul Rețele de Gen din Tanzania ar putea fi un consultant local efectiv pentru Ministerul Finanțelor în elaborarea bugetului sensibil la dimensiunea gen. Au fost alese șase ministere pilot și organizate ateliere și formări având ca temă modalitatea de a incorpora aspectele de gen în cadrul de cheltuieli pe termen mediu (CCTM).

În primii ani, lucrul guvernului a fost coordonat de Secția Buget a Ministerului Finanțelor. Mai târziu guvernul a convenit că această activitate trebuie să fie extinsă asupra controlului de audit, planificării macroeconomice, finanțării oferite de donatori și impozitării. Deocamdată TGNP a lucrat cu guvernul mai mult la planificarea macroeconomică. S-au examinat modalitățile de incorporare a aspectelor de gen în modelul macroeconomic al guvernului. Deja s-au obținut succese la dezagregarea a unui din modele ce ține de angajare în funcție de sex. Totodată s-a conștientizat, că modelul macroeconomic nu va fi cu adevărat receptiv la dimensiunea de gen dacă nu va reflecta munca neremunerată. Iar munca neremunerată poate fi reflectată doar atunci când sunt disponibile datele privind utilizarea timpului. Astfel, în 2005, Biroul Național de Statistică planifică să efectueze un studiu privind utilizarea timpului.

Programul Rețele de Gen din Tanzania a discutat pericolul de a fi influențați dacă vor lucra într-o legătură prea strânsă cu guvernul. Până în prezent, au reușit să rămână independenți, chiar dacă lucrează strâns cu guvernul. De exemplu, în februarie 2001, cinci conducători ai Programului Rețele de Gen din Tanzania au fost arestați când protestau împotriva întâlnirii conducătorilor africani cu Banca Mondială și Fondul Monetar Internațional. Ulterior președintele a admis că Programul Rețele de Gen din Tanzania trebuie să aibă dreptul la protest – în special că spuneau multe lucruri cu care guvernul era de acord, dar nu putea să le exprime deschis!

Marea Britanie

Grupul de susținere a bugetului destinat femeilor din Marea Britanie a fost creat în 1989. Majoritatea fondatorilor erau feministe din mediul academic. Unii dintre membri lucrau pentru astfel de organizații precum ar fi sindicatele. În primii opt ani, membrii Grupului de susținere a bugetului destinat femeilor din Marea Britanie se întruneau anual pentru a comenta bugetul în timpul când acesta era elaborat. Guvernul conservator din acel timp nu răspundea la aceste comentarii. Așadar, grupul s-a concentrat asupra scrierii documentelor de informare a partidelor de opoziție.

În 1997, noii laburiști au câștigat alegerile. Noul guvern a fost interesat în consultările cu cetățenii, inclusiv femeile. Câteva luni după alegeri, Unitatea pentru Femei și Egalitate a Cabinetului a ajutat la organizarea unei întruniri a Grupului de susținere a bugetului destinat femeilor din Marea Britanie cu Trezoreria. Ulterior, au avut loc întâlniri regulate cu Trezoreria. De asemenea, Grupul de susținere a bugetului destinat femeilor din Marea Britanie organizează seminare și mese rotunde la care participă Trezoreria. Lucrând cu Unitatea pentru Femei și Egalitate și organisme similare, Grupul obține căi mai ușoare de a pătrunde în guvern. Lucrând cu Grupul, agențiile guvernamentale își îmbunătățesc abilitățile lor analitice economice și de gen.

Grupul de susținere a bugetului destinat femeilor din Marea Britanie și-a concentrat cea mai mare parte a lucrului său asupra impozitelor și înlesnirilor, ci nu asupra cheltuielilor. Axarea pe impozite și înlesniri are unele avantaje. În primul rând, sunt mai puține impozite și înlesniri decât programe de cheltuieli. Deci, este mai puțin de făcut! În al doilea rând, multe impozite și înlesniri se aplică individual. Aceasta ușurează analiza aspectelor de gen. Dar în lucrul cu impozite și înlesniri există și dezavantaje. Multe impozite și înlesniri se bazează pe presupuneri referitor la rolul femeilor și bărbaților. În particular, politicienii de regulă presupun că banii care vin în gospodăria casnică sunt împărțiți egal, indiferent de faptul cine îi câștigă. De aceea, ei presupun că nu are nici o importanță cine plătește anumite impozite sau cine primește anumite impozite. Deseori politicienii nici nu înțeleg că acestea sunt doar presupuneri (incorecte) și nu „fapte”. Politicienii ar putea să nu dorească să pună la îndoială presupunerile lor, sau să schimbe modul în care ar dori să existe societatea.

Grupul de susținere a bugetului destinat femeilor din Marea Britanie include economiști profesioniști și analiști politici care pot să vorbească cu oficialitățile din guvern în limbajul pe care acestea îl înțeleg. Abordarea în bază de cercetare folosită de Grup corespunde valorii pe care guvernul o conferă analizei politice „în bază de dovezi”. Grupul utilizează obiectivele declarate ale guvernului pentru a apăra politicile sensibile la dimensiunea de gen. De exemplu, aceasta se referă la obiectivul guvernului de a spori productivitatea muncii și reduce sărăcia copiilor. Se indică, că acordarea ajutorului economic femeilor va ajuta la realizarea acestor obiective, deoarece banii din „buzunarul” femeii mai probabil vor fi folosiți întru bunăstarea familiei decât banii din „buzunarul” bărbatului. Mulți politicieni sunt mai ușor convinși de aceste argumente în favoarea eficienței economice, decât de argumentele privind echitatea și dreptatea. Datorită argumentelor aduse de Grupul de susținere a bugetului destinat femeilor din Marea Britanie, începând din 2003, alocațiile pentru copii au început să fie plătite îngrijitorului principal (de regulă femeii) și nu celui care câștigă banii (de obicei, bărbatul).

În mare parte, Grupul de susținere a bugetului destinat femeilor din Marea Britanie a influențat procesul de elaborare a politicilor prin intermediul oficialităților publice de vîrf și ministere. Mai puțin lucru s-a efectuat cu membrii parlamentului. De asemenea, nu s-a lucrat mult cu femeile de rând, dar această categorie poate fi abordată de Grup prin organizațiile reprezentate de către membrii ei.

Scoția

În 1999, pentru prima dată Scoția a obținut propriul său parlament și executiv independent. Noul guvern este responsabil, printre altele, de sănătate, educație, justiție, afaceri rurale, și transport. Alte funcții rămân în responsabilitatea Parlamentului din Londra.

Procesul bugetar al noului guvern a fost planificat astfel încât să promoveze participarea, transparența și un rol mai mare pentru Parlament. Grupurile de femei din Scoția au profitat de noi oportunități. Mișcarea femeilor a fost foarte activă în campaniile pro-„devoluționiste” între 1997-1999. Datorită acestei implicări multe femei au stabilit contacte bune cu factorii de decizie în noul guvern. Suprafața mică și un grad înalt de urbanizare în Scoția, de asemenea, a ușurat stabilirea legăturilor. Femeile activiste și-au folosit contactele pentru a obține acces la alți politicieni.

O mare parte a lucrului noului parlament se efectuează prin comitete. În noiembrie 2000, după un proces vast de consultări, Comitetul Oportunităților Egale a publicat un plan de realizare a egalității de gen. Planul viza egalitatea rasială, a persoanelor cu dizabilități, și de gen. Deși, Legea Oportunităților Egale din Scoția de asemenea interzice discriminarea pe motive de vîrstă, orientare sexuală, religie și origine etnică (Roma). Planurile Comitetului vorbesc despre dezvoltarea modalităților de evaluare a impactului bugetelor asupra egalității. Acest punct a fost inclus datorită campaniei desfășurate de către Grupul de Generare a Bugetelor destinat Femeilor din organizația Engender (EWBG).

Engender este o organizație de informare, cercetare și stabilire a relațiilor pentru femeile din Scoția. Organizația numără mai mult de 300 de membri din diferite domenii. Engender a început lucrul asupra bugetului în 1999, când Departamentul Finanțe a produs un document de consultare privind cheltuielile pe următorii doi ani. Unii membri ai organizației au scris un răspuns care comenta unele propuneri concrete, precum și procesul bugetar. În prima sa alocuțiune pe marginea bugetului, Ministrul Finanțelor s-a referit la prezentarea făcută de Engender.

Ulterior Engender a fost invitat să prezinte dovezi în fața comitetelor parlamentare și să se întâlnească cu Ministrul Finanțelor. La întrevvedere cu Ministrul, acesta a promis să creeze un grup consultativ care să ajute executivul să promoveze aceste lucruri.

Engender a început să creeze rețele de contacte, să adune literatură și să dezvolte experiența în domeniul privind bugetele sensibile la dimensiunea de gen. În mai 2000, a fost format Grupul de Generare a Bugetelor destinat Femeilor. Acest parteneriat a sporit credibilitatea organizației Engender.

În primele douăsprezece luni a activității sale, Grupul de Generare a Bugetelor destinat Femeilor reacționa mai mult la ceea ce avea loc, deoarece majoritatea membrilor nu erau plătiți pentru munca lor, grupul nu a desfășurat prea multe activități. Grupul de asemenea a folosit aceste primele luni pentru a organiza ateliere menite să consolideze capacitatea membrilor săi. De exemplu, reprezentanții grupului au participat la întrevederile grupului pentru Bugetul Femeilor din Londra pentru a se familiariza cu experiența lor.

În 2001 Oxfam a decis să acorde finanțare Grupului de Generare a Bugetelor destinat Femeilor pentru ca acesta să poată institui un lucrător cu ziua incompletă de lucru. Obținerea finanțării uneori este mai dificilă în țările dezvoltate, însă Oxfam acordă sprijin pentru activitățile legate de bugete sensibile la dimensiunea de gen atât în Anglia, cât și în Scoția. Această finanțare va permite Grupului să devină mai pro-activ și să îndeplinească un volum mai mare de muncă.

Mexic

În 1994, circa 80 de organizații de femei, feministe și academicieni care au lucrat împreună în cadrul Conferinței pentru Dezvoltare și Populație de la Cairo, au stabilit o rețea denumită Foro. Obiectivul principal al Foro a fost de a asigura ca guvernele să valorifice acordurile asupra cărora s-a convenit la Cairo.

În 1999, cercetătorii de la Foro au analizat programele și cheltuielile federale pentru sănătatea reproductivă. Ei au constatat că între 1993 și 1996 cheltuielile s-au micșorat cu 33%. Studiile de caz în patru state din Mexic au descoperit mari inegalități în acces la mijloacele de planificare a familiei și asistența medicală generală și în mortalitatea maternă. În același an, Equidad, unul din membrii Foro, a organizat ateliere în domeniul finanțării publice pentru femeile în funcții de conducere din toată țara.

Tot în același timp, au avut loc schimbări în interiorul guvernului, care au oferit oportunități pentru elaborarea bugetelor sensibile la dimensiunea de gen. De exemplu, guvernul a creat comitete pentru egalitatea de gen și echitate la nivel de stat și federal, iar Departamentul pentru Dezvoltare Socială a introdus o regulă pentru programele de combatere a sărăciei, care prevedea că 50% din resurse trebuiau să fie îndreptate către femei.

În 2000, Equidad și Fundar, un centru de resurse intelectuale, au demarat un proiect comun în analiza bugetelor prin prisma dimensiunii de gen. Cu acești doi parteneri, proiectul combina abilitățile de pledoarie ale organizațiilor de femei și abilitățile tehnice ale centrului de cercetare în domeniul bugetului. Proiectul a activat la nivel federal, precum și în patru state. În primul an proiectul s-a axat asupra 21 de programe de combatere a sărăciei. La nivelul statelor, proiectul s-a preocupat de programul finanțat de Banca Mondială de extensivare a serviciilor primare de sănătate către comunitățile sărace. La nivel federal, activitatea proiectului a fost orientată spre un program mai mare PROGRESA, axat pe sănătate, educație și nutriție.

În cadrul cercetărilor s-a constatat, că între 2000 și 2001 o jumătate din programe au fost reduse. Suma cheltuită pe femei era greu de estimat din cauza lipsei de informații dezagregate în funcție de sexe. Activitatea ambelor programe se bazează pe munca neremunerată a femeilor.

La începutul anului 2001, Foro și Equidad au organizat un for consultativ de trei zile cu Departamentul Sănătății. Scopul principal a fost de a elabora propuneri pentru programul de șase ani al Departamentului. La unele discuții a participat Ministrul Sănătății. În timpul sesiunii finale, participanții au convenit asupra necesității de efectuare a analizei bugetului prin prisma dimensiunii de gen. Au fost create câteva grupuri de lucru, inclusiv unul pentru bugetul sensibil la dimensiunea de gen. Totodată, atelierul a avut loc imediat după schimbările petrecute în guvern și mulți din oficialii de stat erau noi, de aceea nu erau bine informați pe marginea schimbării structurii programului sau bugetului într-un mod drastic într-un timp restrâns, deși analiza indica că aceasta era necesar.

La sfârșitul anului 2001, guvernul și societatea civilă au organizat un atelier pe tema Femei și Sănătate. Participanții au efectuat exerciții practice bazate pe informații despre populație, aspectul lor socio-demografic și starea sănătății. După atelier, Departamentul Sănătății a publicat un îndrumar cu studii de caz și alte documente cu privire la bugetele sensibile la dimensiunea de gen. Pe parcursul anului 2002, acest îndrumar a fost distribuit fiecărui șef de direcție, departament de stat și institut, și oficialităților la nivel local.

Austria

În 2001 unele femei din ONG-uri au format Grupul Femei și Buget. Scopul principal al Grupului în primii ani a fost de a face cunoscut conceptul elaborării bugetului sensibil la dimensiunea de gen în Austria și de a încuraja organele de guvernare și ONG-urile să preia acest aspect. Grupul a publicat cartea denumită „Femeile elaborează bugetele: Guvernul finanțează din perspectiva de gen” (spre regret, disponibilă doar în limba germană).

În această carte se explică conceptul de elaborare a bugetelor sensibile la dimensiunea de gen și se discută inițiativele din unele țări. Apoi se examinează strategia macroeconomică generală a Austriei și impactul acesteia asupra femeilor, precum și veniturile guvernului și unele domenii de cheltuieli publice (educație și cercetare, politica cu privire la piața muncii și finanțarea organizațiilor de femei). Analiza nu cuprinde toate domeniile, dar demonstrează cum trebuie de efectuat analiza bugetului prin prisma de gen. Analiza cheltuielilor pentru educație și cercetare se ghidează după exemplul și metodologia Suediei. În carte se aduc argumente, precum că guvernul trebuie să introducă procedura de elaborare a bugetului sensibil la dimensiunea de gen. De asemenea, în carte se dau recomandări specifice privind schimbarea politicilor întru realizarea unui nivel mai înalt de egalitate a genurilor.

Cartea și evenimentele publice de lansare a acesteia au avut o rezonanță bună, în special din partea femeilor activiste și ONG-urilor. Femeile din unele partide politice de opoziție de asemenea au manifestat interes. Multe femei active în politică la nivel local au dorit să găsească modalități pentru a folosi bugetele sensibile la dimensiunea de gen în activitatea lor politică. Majoritatea acestor femei doreau rețete gata privind modul de elaborare a bugetelor sensibile la dimensiunea de gen. Ele au fost dezamăgite atunci când au aflat că nu există rețetă rapidă și ușoară.

Ca răspuns la cererea de asistență practică, Grupul Femeile și Bugetele au decis să pregătească un îndrumar privind elaborarea bugetelor sensibile la dimensiunea de gen la nivel regional și local. Acest îndrumar a fost publicat la mijlocul anului 2004. De asemenea, grupul planifica să organizeze un atelier de formare a activiștilor politici și altor grupuri. La pregătirea atelierului, Grupul va lucra împreună cu grupul din Austria a organizației Femeile în Dezvoltare Europa (WIDE), deoarece WIDE are deja experiență în organizarea atelierelor de instruire economică.

Austria are un guvern conservator care urmează politici neo-liberale, inclusiv bugete austere. Totodată, Guvernul a făcut mici pași în elaborarea bugetelor sensibile la dimensiunea de gen. În 2002, Ministerul Finanțelor a publicat o analiză a impozitării veniturilor, cu titlul „Este sistemul austriac de impozitare într-adevăr ”neutru în contextul genurilor?” Studiul arată, printre altele, că bărbații beneficiază mai mult de scutiri fiscale decât femeile. Totodată guvernul nu folosește aceste constatări în proiectul curent de reformă fiscală. Din contra, reformele vor spori polarizarea genurilor.

Totuși, guvernul federal al Austriei a decis recent să implementeze elaborarea bugetului sensibil la dimensiunea de gen. În mai 2004, Ministerul Sănătății și Afacerilor Femeilor a creat grupul de lucru

pentru elaborarea bugetelor sensibile la dimensiunea de gen ca parte a procesului de uniformizare a activităților ce țin de genuri. Se pare că aceeași pași au fost făcuți în mare parte ca rezultat al muncii efectuate de Grupul Femeile și Bugetele, precum și al promovării bugetelor receptive la genuri, efectuate de Uniunea Europeană și Consiliul Europei. Unii membri ai Grupului Femeile și Bugetele acordă asistență oficialităților din guvern, sperînd că în acest mod vor putea influența amploarea acestui exercițiu și să obțină instituționalizarea acestuia.

Olanda

Din 1985 emanciparea femeilor și egalitatea de gen a constituit o parte importantă a politicii guvernului olandez. Din 1994 guvernul a produs rapoarte anuale care aplică metodele elaborate de cercetătorii studiilor privind femeile pentru a evalua politicile. În 1998 guvernul a pregătit și a publicat informații referitoare la modul de efectuare a evaluării bugetului sensibil la dimensiunea de gen la nivel local și provincial.

În 2001 într-un raport cu privire la politica de emancipare a guvernului s-a menționat dorința Camerei de Jos a Parlamentului să identifice cheltuielile privind emanciparea fiecărui departament. În documentul de poziționare a cabinetului privind uniformizarea activităților ce țin de problemele de gen, de asemenea, se indica necesitatea elaborării unui instrument de analiză a cheltuielilor prin prisma de gen. În document se spunea că instrumentul trebuie să arate câți bani (în mod explicit) au fost cheltuiți pe emancipare, precum și măsura în care banii guvernului sunt cheltuiți pe femei și bărbați.

În ianuarie 2001, guvernul a creat Partidul de Lucru Interdepartamental pentru Uniformizare. Grupul coordonator pentru acest Partid de Lucru a fost creat din directori generali. De asemenea, au fost create două grupuri de lucru. Unul din grupurile de lucru a fost rugat să se axeze asupra cheltuielilor menite să asigure oportunități egale. În 2001 și 2002 grupul a efectuat studii pilot pentru a identifica cheltuielile departamentale legate de asigurarea oportunităților egale.

Studiile pilot s-au axat asupra a trei ministere – Ministerul Finanțelor, Ministerul Afacerilor Sociale și Ocupării Forței de Muncă și Ministerul Spațiului Locativ, Planificării Spațiului și Mediului. În rezultatul acestui studiu, s-a constatat că cheltuielile direcționate spre asigurarea oportunităților egale constituiau între 0,01% și 0,6% a bugetelor departamentale în cele trei ministere. De asemenea, studiile pilot au examinat aspectele de gen a unor politici generale în aceste trei ministere – recenziile fiscale din 2000 și 2001, legea cu privire la înlesniri și Legea cu privire la arendă.

Recenziile cu privire la sistemului fiscal au fost efectuate de cercetătorii de la Universitatea din Utrecht (2000) și Universitatea din Amsterdam (2001). Aceste rapoarte au inclus sugestiile privind modificarea Legii cu privire la taxe, unele dintre care au fost acceptate. În raport s-a menționat că nu au existat date credibile pentru a judeca despre efectele impozitării asupra femeilor și bărbaților și s-a indicat necesitatea efectuării îmbunătățirilor în acest sens.

Procesul bugetar

Scopul final al lucrului asupra bugetelor sensibile la dimensiunea de gen (BSG) este elaborarea bugetelor care vor adresa necesitățile și interesele femeilor și bărbaților, fetelor și băieților și care se axează asupra necesităților celor mai săraci.

Bugetele sunt instrumente politice. În procesul de elaborare a acestora sunt implicați o multitudine de actori și fiecare actor își promovează propria agendă. Unul din scopurile multor inițiative a bugetelor sensibile la dimensiunea de gen este de a promova o participare mai mare în procesul bugetar, în special a oamenilor de rând din țară, precum și a parlamentarilor (femei). Pentru aceste inițiative este important de a înțelege procesul bugetar existent și de a explora oportunitățile pentru o participare mai amplă. Examinarea procesului bugetar poate oferi și alte idei referitor la locurile unde poate fi inclusă dimensiunea de gen.

În unele ateliere vă puteți aștepta că mulți dintre participanți vor avea unele cunoștințe în ceea ce privește procesul bugetar. La astfel de ateliere puteți diviza participanții în câteva grupuri și să rugați fiecare grup să schițeze o diagramă sau un tabel care să ilustreze procesul bugetar și să arate unde pot interveni diferiți actori. După ce se va lucra în grupuri, puteți afișa toate diagramele pe perete și să efectuați o „galerie”, fiecare grup explicând diagrama sa celorlalte grupuri. Apoi puteți încerca să ajungeți la consens, adunând toate firimiturile de cunoștințe împreună.

Dacă credeți că foarte puține persoane vor avea cunoștințe privind procesul bugetar, puteți invita pe cineva de la secția buget pentru a face o prezentare. Trebuie să informați prezentatorul în prealabil referitor la durata timpului alocat pentru prezentare, natura participanților și ce aspecte doriți să fie accentuate. Puteți descoperi că prezentarea omite unele părți a procesului. De exemplu, prezentatorul poate să uite să vorbească despre examinarea perspectivelor pentru venituri, ceea ce are loc la începutul ciclului care determină totalitatea resurselor. În mod alternativ, prezentatorul poate uita despre etapa de implementare și monitorizare.

Materialul distributiv care urmează demonstrează procesul bugetar din Albania. În majoritatea țărilor procesul bugetar este similar acestuia, cel puțin la nivel național. La nivel sub-național, între țări există deosebiri mai mari. Acestea reflectă, printre altele, tipul de descentralizare în diferite țări și astfel, puterile decizionale ale actorilor la diferite nivele.

În toate țările procesul bugetar la nivel național va include următoarele etape:

- Estimarea de către Ministerul Finanțelor a veniturilor disponibile pentru anul ce urmează. Veniturile disponibile se bazează pe situația macroeconomică a țării și ce poate obține țara din impozite, granturi, împrumuturi și alte surse. Venitul disponibil, împreună cu decizia privind deficitul bugetar stabilește „plafonul” resurselor financiare disponibile pentru cheltuieli.

- Solicitarea de către Ministerul Finanțelor a propunerilor de buget pe anul următor de la toate agențiile (ministerele). Solicitarea circulară expediată tuturor agențiilor, deseori indică „plafonul” bugetului pentru fiecare agenție.
- Pregătirea propunerilor de buget de către agenții și negocierea lor cu Ministerul Finanțelor.
- Examinarea de către Cabinet a propunerii consolidate pregătite de Ministerul Finanțelor.
- Întocmirea tabelelor și discutarea bugetului în parlament, urmată de adoptarea Legii Bugetului.
- Implementarea programelor și proiectelor de agențiile guvernamentale, utilizând fondurile alocate.
- Controlul cheltuielilor realizate de organul suprem de audit.

În unele țări acești sau alți pași, permit participarea altor actori, așa ca organizațiile din societatea civilă. Între țări există diferență în ceea ce privește măsura în care dispun de puterea decizională diferiți actori. În particular, acestea sunt diferențele în natura schimbărilor pe care parlamentul le poate face în bugetul prezentat.

Majoritatea proceselor bugetare oferă oportunități foarte limitate pentru participare. Chiar și oficialitățile ministerelor de ramură deseori simt că au puțin loc pentru manevre. Ei indică spre faptul că Ministerul Finanțelor impune „plafonul” care este foarte greu de a fi schimbat. Ei indică spre aceea că un procent impunător din această suma va trebui să fie folosit pentru salarizarea funcționarilor publici existenți, astfel rămân foarte puține mijloace care pot fi folosite „la discreție” în scopuri de funcționare.

Unele țări au introdus aspectul de gen la etapa timpurie a procesului bugetar prin amendamente la circulara pe care Ministerul Finanțelor o emite tuturor ministerelor (agențiilor) în fiecare an solicitându-le să prezinte propunerile lor de buget. De regulă, solicitarea circulară descrie situația economică din țară și poziția generală a guvernului privind politica bugetară. Așa cum s-a menționat mai sus, deseori aceasta specifică „plafonul” bugetului pe care fiecare agenție nu trebuie să-l depășească în anul care urmează. Aceasta mai solicită ca fiecare agenție să prezinte o propunere de buget care să fie în concordanță cu poziția politică generală și se încadrează în plafonul bugetului. Apoi aceste propuneri sunt discutate la negocierile individuale ale fiecărui minister cu Ministerul Finanțelor.

La sfârșitul acestui compartiment, includem o pagină care sugerează unele modalități în care aspectele de gen pot fi introduse în solicitarea circulară astfel încât a) să existe probabilitate mai mare că aspectele de gen vor fi considerate atunci când agențiile își pregătesc propunerile de buget și b) să existe probabilitate mai mare că aspectele de gen vor fi considerate la negocierea cu Ministerul Finanțelor. Dacă participanții pot să obțină o copie a circularei pentru o țară, puteți include în atelier o sesiune practică în care participanții să sugereze schimbările pe care ar dori să le facă în circulară.

În afară de circulară, o modalitate importantă de a crea oportunitățile pentru introducerea aspectului de gen este sporirea participării diferitor grupuri la diferite etape a procesului bugetar. În parti-

cular, o participare mai mare a parlamentarilor (femei) și grupurilor din societatea civilă conștiente de aspectele de gen, ar putea să ajute la abordarea problemei de gen la etapa timpurie. Participarea acestor grupuri la etapele mai târzii ale procesului bugetar pot ajuta la asigurarea implementării de către guvern a bugetului sensibil la dimensiunea de gen.

Parlamentarii de regulă de asemenea cred că au puține oportunități de a influența bugetele. Deseori, prima dată când văd bugetul, este în ziua în care aceasta se discută în parlament. Către acel moment, ei deja au prea puțin timp pentru a discuta bugetul înainte de începerea următorului an bugetar. În multe țări există limite la tipurile de schimbări pe care pot să le facă parlamentarii. În unele țări ei trebuie să accepte bugetul așa cum este compilat în tabele, sau să-l respingă totalmente. Puține guverne doresc ca bugetul să fie respins totalmente, deoarece aceasta ar însemna sfârșitul acelui guvern! În alte țări parlamentarii pot face schimbări doar dacă aceste schimbări nu modifică total cheltuielile, sau distribuirea acestora între ministere.

Pentru societatea civilă, de regulă, sunt și mai puține oportunități. Uneori societatea civilă poate face prezentări la lecturile parlamentare ale bugetului. În unele țări, în timpul pregătirii bugetului, Ministerul Finanțelor se consultă cu anumite grupuri interesate. Însă de regulă aceste grupuri interesate reprezintă cercurile de afaceri sau alte grupuri influente și nu oamenii de rând.

În calitate de moderator, trebuie să asigurați ca participanții să înțeleagă limitările curente ale procesului bugetar din țară în ceea ce privește participarea. Dar de asemenea trebuie să asigurați ca ei să nu se descurajeze. Întotdeauna există oportunități pentru îmbunătățire. Suplimentar la amendamentele la solicitarea circulară menționată mai sus, sunt câteva țări care au o practică bună în ceea ce privește participarea la elaborarea bugetului, de la care putem învăța. De exemplu:

- În Uganda și Kenya guvernul a creat Grupuri de Lucru Sectoriale pentru diferite ministere. Aceste grupuri includ reprezentanții societății civile, inclusiv a grupurilor de femei. Ei se întâlnesc cu oficialitățile ministerului pentru a discuta ce politici și programe trebuie să fie incluse în buget, până în ziua când ministerul va prezenta propunerea sa Ministerului Finanțelor.
- În unele țări, fiecare comitet de portofoliu are audiențe ale bugetului ministerului relevant, la care sunt invitați partenerii interesați pentru a comenta pe marginea bugetului.
- În unele țări, Ministerul Finanțelor compilează cadrul său fiscal general în parlament cu câteva luni înainte de finele anului bugetar. Acest cadru arată conturul general al bugetului planificat pentru anul următor - sau chiar mai mulți ani, dacă guvernul are cadru de cheltuieli pe termen mediu (CCTM). Această conturare preliminară permite parlamentarilor și membrilor societății civile să înceapă pledoaria pentru includerea dimensiunii de gen la etapă timpurie.
- În țările cu CCTM, bugetele guvernamentale includ planuri ferme pentru anul următor, precum și alocații „indicative” pentru următorii doi sau patru ani. Precum s-a menționat mai sus, atunci când bugetul este deja compilat este, de regulă, prea târziu de a pleda pentru schimbări pentru anul următor. Totodată, dacă există CCTM, pledoaria poate fi axată asupra acelor schimbări care trebuie să fie făcute în bugetele consecutive.
- În unele țări, grupurile din partea societății civile și a cetățenilor de rând au găsit modalități

Procesul bugetar

de monitorizare a modului în care se cheltuiesc banii. În acest manual sunt incluse exemple a modalităților aplicate în Uganda, India și Brazilia. Puteți folosi aceste exemple ca bază pentru exercițiu, sau puteți să le distribuiți participanților ca să le citească. (Exercițiul Ugandei, de asemenea, este util grupurilor în care sunt participanții care se tem de cifre, pentru a le face să înțeleagă că cifrele nu neapărat trebuie să fie înfricoșătoare. Exercițiul cu Uganda, la fel, trebuie să ajute participanților să se gândească despre motivațiile diferitor actori în procesul bugetar. Exemplul Indiei arată importanța verificării dacă legea este implementată – o simplă aprobare a legii nu este suficient).

Procesul bugetar în Albania pentru anul fiscal 2001

TIMP ETAPA I	ACȚIUNEA PREGĂTIREA ȘI PLANIFICAREA BUGETULUI DE STAT
Pasul 1	Propuneri pentru politica fiscală pentru următorul an fiscal
Aprilie - Mai 2000	Ministerul Finanțelor pregătește raportul privind situația macroeconomică și fiscală a anului fiscal curent, propune obiectivele privind politica fiscală și estimează principalele grupuri de venituri și cheltuieli pentru anul bugetar curent.
Iunie 2000	Ministerul Finanțelor prezintă raportul Consiliului Ministerului pentru aprobare
Pasul 2	Indicații privind pregătirea propunerii de buget
Către 10 iulie	Ministerul Finanțelor prognozează cheltuielile pentru anul următor și distribuie ministerelor de ramură „Indicații privind pregătirea propunerii de buget pentru 2001” care include prognozele privind nivelul de venituri și cheltuieli pentru anul următor și modul în care trebuie să fie prezentate propunerile de buget
Către 1 sept. 2000	Instituțiile bugetare prezintă propunerile lor Ministerului Finanțelor
Pasul 3	Negocieri pe marginea propunerilor de buget și ajustarea acestora
Sept. – oct. 2000	Ministerul Finanțelor analizează propunerile de buget prezentate de instituțiile bugetare. Instituțiile și Ministerul Finanțelor negociază bugetele și efectuează ajustările corespunzătoare.
Către octombrie 2000	Ministerul Finanțelor pregătește proiectul bugetului și îl expediază pentru considerare și aprobare Consiliului de Miniștri
Etapa II	PROPUNEREA ȘI APROBAREA BUGETULUI DE STAT
Pasul 4	Aprobarea parlamentară a bugetului
Către 20 noiembrie 2000	Consiliul de miniștri examinează proiectul bugetului și îl expediază pentru aprobare Parlamentului.
Până în 30 decembrie 2000	Parlamentul discută și aprobă bugetul de stat.
Etapa III	EXECUTAREA BUGETULUI DE STAT
Pasul 5	Implementarea bugetului de stat
1 ianuarie -31 decembrie 2001	Instituțiile bugetare primesc și valorifică resursele bugetare în conformitate cu planul și raportează Ministerului Finanțelor, urmând standardele și termenele stabilite în Indicații.
Iulie 2001	Ministerul Finanțelor raportează Consiliului de Miniștri despre situația privind executarea bugetului de stat. Ulterior acest raport este remis Parlamentului.
Pasul 6	Executarea bugetului și închiderea conturilor bugetare
Înainte de sfârșitul anului fiscal	Ministerul Finanțelor emite indicații privind închiderea conturilor de venituri și cheltuieli a tuturor instituțiilor bugetare.

Pasul 7	Pregătirea raportului final de bilanț
Către 31 martie 2002	Instituțiile bugetare pregătesc bilanțurile sale pentru venituri și cheltuieli pentru anul 2001 și le prezintă Ministerului Finanțelor.
Către 15 mai 2002	Ministerul Finanțelor pregătește bilanțul veniturilor și cheltuielilor a bugetului pentru anul 2001.
Către iunie 2002	Bilanțul este prezentat Consiliului de Miniștri și remis pentru aprobare Parlamentului. După aceasta raportul Curții Supreme de Conturi devine document public.

Adaptat după raportul „Evaluarea procesului bugetar” a Institutului Femeilor și Alternativelor de Dezvoltare, mai 2003, Tirana, Albania.

SFATURI: Includerea aspectelor de gen în solicitarea circulară

Solicitarea circulară face referințe la investiții? Dacă da, ea poate fi modificată astfel încât să afirme importanța investițiilor în oameni, în formă de cheltuieli pentru servicii sociale, așa ca sănătatea și educația.

Solicitarea circulară face referințe la rolurile sectorului privat și public? Dacă da, aceasta poate fi modificată astfel încât să accentueze că sectorul public întotdeauna va juca un rol important în asigurarea infrastructurii instituționale și sociale care să sprijine economia și dezvoltarea unei națiuni sănătoase și educate. De asemenea, rolul sectorului public întotdeauna va fi mare în asigurarea necesităților de bază a celor care nu sunt în stare să se asigure personal.

Solicitarea circulară accentuează importanța sporirii productivității și competitivității industriei? Dacă da, aceasta poate fi modificată astfel încât să indice, că dacă guvernul nu va asigura atât sănătatea, cât și educația oamenilor din țară, ei nu vor valorifica potențialul său de producere în deplină măsură. În continuare, dacă sănătatea și educația nu va fi asigurată tuturor membrilor societății, femeilor și bărbaților, din zonele rurale și cele urbane, celor bogați și săraci, țara nu va putea beneficia pe deplin de potențialul poporului.

Solicitarea circulară cere agențiilor să motiveze fiecare program și toate cheltuielile? Dacă da, aceasta poate fi modificată astfel încât să solicite agențiilor să evidențieze aspectele de gen – cum pot fi afectați în mod diferit femeile și bărbații, fetele și băieții la toate punctele relevante.

Țara folosește formatul bugetului bazat pe programe și performanță? Dacă da, solicitarea circulară poate fi modificată astfel încât să indice în ce puncte ale formatului pot fi reflectate aspectele de gen, așa ca activități și obiective. Aceasta poate specifica chiar și un punct adițional „aspecte de gen”.

Solicitarea circulară cere agențiilor să reflecte performanța programelor existente în perioadele precedente? Dacă da, aceasta poate fi modificată astfel încât să solicite agențiilor să divizeze performanța în funcție de sex și alte variabile relevante.

Bugetele reflectă situația reală?

Bugetele alocă bani diferitor instituții pentru diferite scopuri. Analiza bugetului, așa ca trecerea în revistă a cheltuielilor publice, analizează aceste alocații. Deseori alocațiile nu reflectă situația în mod exact.

În 1996 cercetătorii Băncii Mondiale au examinat diferența între alocațiile pentru educație în raioanele Ugandei și ce au comunicat școlile nemijlocit în teren. În cadrul studiului 250 de școli primare de stat din 19 raioane au relatat ce a avut loc în perioada dintre 1991-1995.

În fiecare an Ministerul Educației colectează informații de la școli despre numărul de copii școlarizați. Ministerul trimite chestionare direcțiilor raionale de educație care, la rândul lor, le remit școlilor. Școlile completează chestionarele și le expediază înapoi prin direcțiile raionale de educație.

Primele colonite ale tabelului de mai jos arată numărul elevilor și profesorilor în școli primare de stat în perioada între 1991 și 1995, conform evidenței guvernului central. Datele arată că în această perioadă numărul de elevi școlarizați a fost mai mult sau mai puțin constant. Școlarizarea copiilor a crescut semnificativ abia în 1997, după ce guvernul a introdus educația universală primară ca politică. Ultimele colonite ale tabelului arată rezultatele acestui studiu. Cifrele sunt mult mai mici comparativ cu primele colonite, deoarece ele au fost obținute prin sondaj și nu din toate școlile. Dar aceste colonite arată o creștere de 60% a numărului de copii școlarizați în învățământul primar între 1991 și 1995. Ele de asemenea indică o schimbare a raportului elevi-învățător de la 26:1 în 1991 până la 37:1 în 1995. Raportul crește deoarece numărul de învățători nu crește atât de repede ca numărul de elevi.

Școlile primare de stat: învățători și elevi

Anul	Evidența guvernului central		Datele din sondaj	
	Învățători	Elevi	Învățători	Elevi
1991	78,259	2,540,000	3,077	81,318
1992	86,821	2,360,000	3,312	90,330
1993	91,905	2,670,000	3,663	109,063
1994	84,043	2,600,000	3,897	119,919
1995	n/a	2,640,000	3,498	129,087

■ *Căror cifre trebuie să le dăm crezare?*

■ *Care ar putea fi cauzele diferențelor?*

Următorul tabel arată alocațiile bugetare pentru cheltuieli curente în educație între 1991 și 1995 în șilingi.. În 1995, alocațiile au fost aproape de trei ori mai mari decât alocațiile din 1991. Ce s-a întâmplat cu acești bani?

Cheltuieli curente în educație (șilingi, 1999)

Anul	Alocații curente (șilingi, Uganda)
1991	19,202
1992	30,202
1993	24,569
1994	32,258
1995	51,891

Guvernul central nu dispunea de date care să arate salariile plătite profesorilor de școală primară între 1991 -1995 nici pe raion, nici pe școală. Datele pe care le aveau erau date consolidate pentru educația primară, secundară și terțiară și erau pentru învățători și alți angajați. Unicele date sistematice care erau disponibile pentru educația primară erau alocațiile per persoană. Aceste alocații au destinație nesalarială. Evidența privind cheltuielile salariale și nesalariale la nivel raional era și mai precară decât cea disponibilă la nivelul guvernului central. Cercetătorii au constatat, că ducerea evidenței la nivel de școală era destul de detaliată. S-a presupus că aceasta are loc din cauza că părinții care contribuie la venitul școlii solicită aceste informații de la școală.

Următorul tabel arată că cele 250 de școli primare au relatat că între 1991 și 1995 au primit mijloace financiare din diferite surse (în șilingi cu valoarea constantă din 1991). Tabelul arată că – cu excepția mijloacelor oferite de donatori – principala sursă a mijloacelor bănești a fost asociația părinților și profesorilor , taxele colectate de la părinți, transferurile din bugetul central pentru salariile profesorilor și contribuțiile din partea asociației la salariile profesorilor.

Sursele de mijloace bănești primite de școlile primare, 1991-1995

	1991	1992	1993	1994	1995
Salariile profesorilor plătite de guvernul central	213,9	214,7	381,3	748,6	914,6
Alocațiile per persoană primite de școli	4,2	15,8	58,0	60,9	58,3
Altă finanțare din partea guvernului	73,8	62,5	73,6	118,7	147,1
Total guvern	291,9	293,0	512,9	928,2	1120,0
Taxele de studii colectate de la părinți	55,4	96,8	116,6	136,2	141,3
din care partea reținută de școli	2,2	7,4	10,6	23,7	50,3
Cotizațiile în APP	591,1	609,6	775,2	934,9	1032,7
Plata salariilor din APP	125,8	134,1	196,0	300,7	475,9
Total părinți	772,3	840,5	1087,8	1371,8	1649,9

Mijloacele bănești primite de școli de la guvernul central sunt foarte mici, dar erau aproape de patru ori mai mari în 1995 decât în 1991.

Deoarece au fost disponibile datele dezagregate privind alocațiile per persoană, în cadrul studiului a fost posibil de a stabili ce parte din alocațiile per persoană alocate de guvernul central în realitate au ajuns la școli. Din 1991 până în 1995 alocațiile per persoană au fost stabilite la nivelul de 2500Sh per copil înrolat la nivelele P1-4 și 4000Sh per copil înrolat în P5-P7. (Aceste rate au rămas aceleași până în 1997 în valori nominale, ceea ce înseamnă că valoarea lor a scăzut în anii ulteriori din cauza inflației.).

Sondajul a arătat că în 1991 școlile au obținut doar 2% din ceea ce trebuiau să obțină. Chiar și în cel mai bun an, 1993, școlile au primit doar 28% din sumele alocate. Școlile au spus că guvernele locale și-au reținut cea mai mare parte a banilor. Deseori raioanele plăteau alocațiile doar în baza numărului de elevi ai căror părinți plăteau taxele pentru studii.

- *De ce raioanele ar dori să-și rețină banii?*
- *Cine ar fi câștigat din aceasta și cine ar fi pierdut?*

Taxele de studii colectate de școli de la părinți sunt trimise la direcțiile raionale de educație, care decid cum trebuie să fie împărțiți banii între școli și raion. Uneori școlilor li se permite să-și rețină o parte din bani. În 1999, școlile au primit în mediu doar 4% din taxele colectate. Această sumă a constituit 36% în 1995, dar raioanele totuși și-au reținut aproape două treimi din mijloace în acel an.

- *Ce ar fi putut să se întâmple cu restul banilor?*

După ce a fost efectuat studiul, guvernul a anunțat ca fiecare școală să facă un anunț public referitor la suma de bani pe care trebuie s-o primească de la guvern în calitate de alocații per persoană. Aceasta a permis părinților să monitorizeze primirea în realitate a banilor destinați lor.

- *Putem spune ceva despre aspecte de gen din acest studiu de caz?*
- *Există careva similarități dintre ceea ce s-a întâmplat în Uganda și ce se întâmplă în țările voastre?*

Adaptat din Ablo, Emmanuel și Reinikka, Ritva. „Au într-adevăr bugetele importanță? Dovezi în baza cheltuielilor pentru educație și sănătate în Uganda”.

Participarea comunităților la elaborarea bugetului, Rajasthan, India

La începutul anilor nouăzeci, o organizație a populației de rând denumită Mazdoor (Muncă) Kisan (fermier) Shakti (Putere) Sangathan (Organizație) (MKSS) a început să lucreze în una din cele mai neglijate domenii a Rajasthanului. Membrii grupului principal au mers de la sat la sat, punând o întrebare simplă: cunosc oare oamenii câți bani erau alocați pentru satul lor pentru dezvoltare și în ce scopuri se cheltuiau acești bani? Aceasta era o întrebare simplă pe care săracii o puteau înțelege, dar nu îndrăzneau să o pună anterior.

MKSS s-a adresat guvernului cu rugămintea de a obține informații privind cheltuielile pentru dezvoltare. Li s-a spus că nu există regulament guvernamental care să permită sătenilor să dispună de aceste informații.

Pentru a pătrunde prin „cortina de fier” dintre comunitate și guvern, MKSS a lansat o campanie obștească – cea mai mare campanie publică după Mișcarea pentru Eliberare în anii 1940. Campania includea audieri publice, unde sătenii povesteau despre cazuri de corupție în prezența a câtorva mii de oameni. Alte activități includeau proteste și greve.

Ca răspuns la aceste proteste guvernul a creat Comitetul pentru Transparență pentru a investiga posibilitatea obținerii fotocopiilor facturilor, documentelor justificative și ale altor documente pentru public. Când Comitetul a aflat că acest lucru este posibil, organele de guvernare ale statului au declarat constatările Comitetului ca fiind secrete. Cu toate acestea, după o grevă de 53 de zile Vice Prim Ministru a divulgat informația privind publicarea ziarului oficial al guvernului care permitea accesul la documentele publice cu șase luni înainte de începutul grevei. Atunci MKSS a decis să încerce puterea acestui ziar. La început oficialii locali spuneau că nu știu nimic despre aceasta. Când MKSS le-a arătat copia ziarului, ei au refuzat să îndeplinească prevederile stipulate în ziar până nu au fost forțați în cadrul activităților ulterioare, organizate de MKSS.

Pentru a exercita presiune, MKSS a organizat o serie de audieri la care au împărtășit experiența sa cu populația locală. Prima adunare a rezultat în înapoierea oficială a 100,000R care au fost delapidăți. A doua adunare a rezultat în înapoierea a 147,000R și 114,000R de către alți doi oficiali. Nu frica de lege sau acțiuni disciplinare oficiale i-au făcut pe oficiali să înapoieze banii. A fost frica de oameni care prin audieri publice până la urmă i-au forțat s-o facă.

Sursa: Debbie Budlender și Guy Hewitt (2003) *Generarea bugetelor: Ghid Practic pentru înțelegerea și implementarea bugetelor sensibile la gen*, Secretariatul Commonwealth:55, adaptat din: Bunker Roy, United Nations Chronicle (ediție on-line) Volumul 38:1, 2000.

Participarea cetățenilor în procesul bugetar în Porto Alegre, Brazilia

O bună parte din secolul douăzeci Brazilia a fost condusă de dictatori. După ce dictatura a luat sfârșit, în 1998 Partidul Muncitoresc a câștigat alegerile în câteva municipii și a început experimentele de implicare a cetățenilor de rând în formularea bugetelor orașenești. Porto Alegre, un oraș industrial mare cu o populație de 1,3 milioane locuitori, este cel mai renumit dintre aceste experimente.

În Porto Alegre, primăria funcționează în calitate de guvern local, iar Camera Deputaților, ca legislativ. Primăria pregătește bugetul care apoi trebuie să fie aprobat de Camera Deputaților.

Pentru a facilita participarea cetățenilor, orașul a fost divizat în șaisprezece raioane, iar temele de discuție grupate în cinci grupuri: (a) transport, (b) educație, agrement și cultură, (c) sănătate și asistență socială, (d) dezvoltarea economică și impozitarea, (e) organizarea teritoriului și dezvoltarea urbană. Anual au loc câte două runde a ședințelor în plen în fiecare raion și la fiecare temă.

Prima etapă în acest proces are loc în luna martie și prevede adunările cetățenilor pentru a colecta doleanțele și a alege delegații din partea raionului. Aceste adunări au loc fără careva participare din partea primăriei.

Prima rundă a întrevederilor dintre cetățeni și primărie, inclusiv primarul, are loc în aprilie. Participanții la aceste întrevederi analizează planurile de investiții din anul precedent, discută propunerile pentru anul următor și aleg oamenii pentru Forul Delegaților care duc aceste discuții mai departe. Între martie și iunie în primărie de asemenea au loc întâlniri preparatorii informale cu asociațiile comunitare, pentru a discuta doleanțele privind investițiile în diferite sectoare. Aceste doleanțe sunt clasificate de participanți pe o scară de la 1 la 5. Apoi primăria consolidează clasificarea împreună cu punctele alocate în bază de (a) necesități, și (b) mărimea populației.

A doua rundă a întrevederilor are loc în iulie, când de la fiecare din 16 raioane și fiecare cinci teme sunt aleși câte doi consilieri. Împreună cu câte un membru din partea sindicatului și organizației umbrelă pentru comunitățile din vecinătate, acești reprezentanți formează componența de 44 de membri ai Consiliului de Elaborare Participativă a Bugetului. Acești consilieri studiază și discută criteriile de alocare a resurselor și doleanțele cetățenilor și, în această bază, revizuiesc propunerea de buget pregătită de secția de planificare a primăriei și cabinetul primarului. La finele lui septembrie ei prezintă legislativului propunerea finală de buget.

Între septembrie și decembrie, Consiliului de Elaborare Participativă a Bugetului urmărește debaterile bugetului în Camera Deputaților și sprijină intens propunerile făcute. De asemenea, este elaborat planul de investiții detaliat care specifică lucrările publice care urmează a fi realizate și alocațiile corespunzătoare pentru fiecare raion.

Sursa: Debbie Budlender și Guy Hewitt (2003) Generarea bugetelor: *Ghid Practic pentru înțelegerea și implementarea bugetelor sensibile la gen*, Secretariatul Commonwealth:42, adaptat din: site-ul Băncii Mondiale privind Participarea.

Participarea

Așa cum s-a menționat în compartimentul precedent despre procesul bugetar, unul din scopurile multor inițiative privind bugetele sensibile la dimensiunea de gen este „demistificarea” bugetelor și sporirea participării în procesul de elaborare a bugetelor. Ea este la fel scopul multor altor inițiative care provin din afara guvernului. Aproape toate inițiativele care se axează pe parlament au aceasta ca scop. Iar uneori inițiativele din interiorul guvernului de asemenea tind să sporească participarea mai multor oameni în procesul de formare a bugetului.

Diferiți participanți la inițiativa bugetelor sensibile la dimensiunea de gen pot avea o înțelegere diferită a ceea ce înseamnă participare și ceea ce ar putea fi. De asemenea, deseori sunt dezacorduri referitor la nivelul dorit de participare între guvern și societatea civilă, sau chiar în cadrul guvernului – de exemplu, între Trezorerie și unele ministere de ramură.

Dacă inițiativa pentru care organizați instruirea dată are ca scop participarea, merită să alocați ceva timp pentru explorarea acestei chestiuni. Materialele distributive din compartimentul precedent oferă exemple de participare în procesul bugetar din Uganda, India și Brazilia. Materialele distributive din acest compartiment descriu diferite tipuri de participare. Lista începe cu un model de participare și apoi, în ordine crescândă, continuă cu forme mai slabe de participare. De la bun început, materialele distributive au fost elaborate pentru a descrie participarea populației locale în proiecte de dezvoltare, dar este un punct de pornire util pentru discuții pe marginea participării în procesul bugetar.

Un mod de a privi participarea, pentru moderatori, este de a trece în revistă toată lista cu toți participanții în plen și apoi să rugați participanții - în discuții plenare sau în grupuri – să discute (a) ce tip de participare (b) cu care actori are loc, la diferite etape ale procesului bugetar la nivel local sau național în țara lor. Aceeași abordare poate fi folosită pentru a discuta ce tipuri de participare și cu care actori au loc la diferite etape de elaborare a documentului strategic de reducere a sărăciei, sau a planului sectorial pentru un anumit minister.

Dacă discuția are loc în grupuri, alocați circa 30 de minute pentru lucrul în grup, cu timp suplimentar pentru prezentarea răspunsurilor în plen și discuții. Dacă decideți să faceți totul în plen, alocați 30 de minute după ce veți trece în revistă toată lista.

Participarea

Tipul de participare	Implicarea populației locale
Acțiune colectivă	Populația locală își elaborează propria agendă și se mobilizează s-o îndeplinească, fără inițiere din exterior sau facilitatori.
Împuterniciri delegate	Populația locală are o majoritate clară de locuri în comitetele cu împuterniciri delegate de a lua decizii.
Control, dar cu însoțire	Populația locală este rugată să identifice problema și să ia toate deciziile cheie privind scopurile și mijloacele. Guvernul acordă sprijin comunității.
Parteneriat	Împărtășirea cunoștințelor, împărțirea responsabilităților de planificare și luare a deciziilor între populația locală și guvern.
Cooperare	Oamenii lucrează împreună cu persoanele din exterior (consultanții sau guvernul) la determinarea priorităților, dar responsabilitatea pentru dirijarea procesului le revine celor din exterior.
Consultanță	Guvernul prezintă un plan și solicită întrebări. Guvernul este gata să facă unele modificări în planul său.
Consultații	Guvernul solicită opiniile populației locale și apoi analizează, decide referitor la cursul acțiunilor și controlează mijloacele.
Informarea	Sarcinile sunt atribuite populației locale, însă organele de guvernare decid agenda, dirijează procesul și nu există canal formal pentru feedback
Co-optare	Sunt aleși reprezentanții formali ai populației locale, dar ei nu contribuie și nu au putere reală.
Manipularea	„Participarea” este utilizată ca o formă a relațiilor publice

Sursa: adaptat din Gibbon B. 2000 „Parteneriate pentru sănătate” în *Buletinul IDS* 31(1):72.

Analiza problemelor și propunerea soluțiilor

Primul dintre cei cinci pași ai analizei bugetului este de a înțelege problema. Al doilea dintre cei cinci pași este de a propune soluții. Al treilea pas este priorietizarea – deciderea care din soluții sunt cele mai importante pentru a fi finanțate de guvern.

Multe inițiative de bugetare sensibilă la dimensiunea de gen încep cu analiza bugetelor existente, bugete ale anumitor ministere sau ale guvernului. Pentru o inițiativă din afara guvernului avantajul acestei abordări este acela că atunci când pledați pentru anumite schimbări, guvernul poate vedea cu ușurință unde schimbările propuse pot fi introduse în ordinea existentă a lucrurilor. Pentru o inițiativă din interiorul guvernului, avantajul acestei abordări este acela că oficialitățile încep să înțeleagă mai bine ce înseamnă programele și bugetele existente pentru femei și bărbați, fete și băieți din țară. Dezavantajul abordării este că uneori este dificil de a vedea mai mult decât „ceea ce este” și „ceea ce trebuie să fie”, deoarece abordarea curentă vă împiedică să vedeți în perspectivă.

Un alt mod de a desfășura activități privind bugetele sensibile la dimensiunea de gen este de a începe cu „problema de gen” și de a vedea - fără a ignora „ceea ce este” – care ar fi cel mai bun mod de soluționare a acestei probleme. Exercițiul „cauze –consecințe –soluții” de asemenea ajută participanții să evite problema comună printre activiștii de gen – a vedea toate problemele fiind conexe și de aceea fiind greu să ne focusăm asupra unor probleme specifice. Astfel, exercițiul promovează ceea ce numim „gândire în comun”: *gândirea despre o problemă complicată într-un mod inteligent care include toate cele mai importante fapte și exclude cele mai puțin importante*. În final, acest instrument ne ajută să evaluăm care sunt cele mai importante lucruri pe care trebuie să le facă guvernul și ce lucruri pot fi făcute de alți actori.

Exercițiul „cauze –consecințe –soluții” are mai multe etape.

Prima etapă este de a determina cauzele problemei. Această etapă este importantă pentru a evita fundamentarea politicii pe o gândire estompată. Insistând asupra explicației clare a faptului cum apare această cauză, această etapă, de asemenea, evită tendința de a da toată vina pe așa concepute ca „globalizarea” sau „polarizarea genurilor”, sau „cultura” fără a specifica care aspecte din aceste concepte vaste cauzează problema.

A doua etapă este descrierea consecințelor. Aceasta este important pentru ca politicienii să conștientizeze consecințele neabordării problemei. La această etapă iarăși este important de a evita apelarea la concepte vaste, așa ca „sărăcia” în calitate de consecințe. Specificând mai exact consecințele, analiza va arăta mai clar legătura dintre probleme și consecințe.

A treia etapă este de a sugera soluții la problemă și de a determina cine este responsabil pentru implementarea soluției. În mod ideal, soluțiile trebuie să adreseze cauzele, sau rădăcinile problemei. Uneori însă aceasta nu este posibil, cel puțin în viitorul imediat. În aceste cazuri, guvernul ar putea aborda unele consecințe, astfel încât acestea să fie mai puțin severe.

Etapă privind cauzele și consecințele corespunde primului pas a abordării în baza celor cinci pași – analiza situației femeilor și bărbaților, fetelor și băieților în legătură cu o anumită problemă. Etapa privind soluțiile corespunde celui de-al doilea pas a abordării în baza a doi pași – decizia referitor la ce programe și proiecte vor fi adresate situației și vor spori la egalitatea de gen.

Deseori, exercițiul „cauze –consecințe –soluții” este însoțit de o listă lungă de soluții. Din perspectiva bugetului, ar putea să fie imposibil ca guvernul să realizeze toate aceste soluții, și din perspectivă practică, guvernul ar putea să nu fie cel mai potrivit implementator. De exemplu, la problemele de gen „sporirea conștientizării” deseori este oferită ca soluție. De regulă, guvernul nu este cel mai bun implementator pentru această acțiune. Grupurile comunitare, conducătorii și instituțiile religioase și alții ar putea să fie mai buni. De aceea, acest pas ajută la priorietizare atunci când este vorba despre alocarea resurselor din partea guvernului și cu cine aceasta trebuie să lucreze pentru a implementa aceasta.

Dacă aveți timp, puteți continua exercițiul, sugerând ce parte a guvernului trebuie să fie responsabilă de anumite soluții. Dacă realizați aceasta, veți putea descoperi că mai multe agenții joacă un anumit rol. Aceasta este un alt avantaj al abordării activităților privind bugetele sensibile al dimensiunea de gen , deoarece abordarea care se axează asupra unui anumit minister și programe, poate omite legăturile și sinergiile care se creează între agenții. Aceste legături și sinergii sunt foarte importante în așa domenii ca violența împotriva femeilor sau chiar pentru un așa domeniu cum este sănătatea.

Deoarece instrumentele „cauze –consecințe –soluții” au câteva etape, cel mai bine este să dați un mic exemplu din start grupului. Pentru aceasta alegeți o problemă cu care toți participanții vor fi de acord. Problema trebuie să fie formulată printr-o afirmație simplă. De exemplu, problema ar putea fi: „Nivelul violenței în familie pe țară este înalt”, sau „Nivelul șomajului este mai înalt la femei decât la bărbați”.

Discutând acest exemplu în grup, rugați participanții să ofere idei sau cauze, consecințe, și apoi soluții pentru problema nominalizată. Înscrieți sugestiile lor pe măsură ce sunt numite. Încurajați participanții să fie cât mai concreți. De exemplu, „sărăcia” este o problemă prea mare pentru a fi numită în calitate de cauză (sau consecință). De asemenea, dacă legătura dintre cauză și problemă nu este foarte clară, rugați participanții să explice ce văd ei ca legătură.

Pentru lucrul în grup care va urma, fiecare grup urmează să lucreze asupra problemei sale. Este bine să alegeți aceste probleme în prealabil, deoarece în caz contrar, alegerea problemei ar putea să le ia prea mult timp grupurilor. O idee bună ar fi includerea unele probleme în care femeile sunt în dez-

avantaj și cel puțin o problemă unde bărbații sunt în dezavantaj. Un exemplu a celei din urmă este: „Speranța de viață a bărbaților este, de regulă, mai mică decât a femeilor”.

După enumerarea problemelor pentru grupuri, dacă este posibil, lăsați participanții să aleagă cărui grup doresc să i se alăture. Totodată, dacă un grup este cu mult mai mare sau mai mic decât restul, solicitați voluntari să uniformizeze grupurile după dimensiuni.

În timpul raportării rezultatelor, subliniați încă o dată importanța evitării conceptelor vaste, așa ca „sărăcia”, precum și cauzele și consecințele. Iarăși, puneți la îndoială exemplele în care nu vedeți conexiuni clare care arată „gândirea în comun”.

Exemplul care urmează a fost pregătit de un grup la atelierul organizat de PNUD la Moscova în mai 2004. Acesta nu include etapa finală de luare a decizii asupra soluțiilor pentru care trebuie să fie responsabil guvernul.

Exercițiul – inclusiv demonstrarea unui exemplu, lucrul în grup, și prezentarea rezultatelor va dura 90-120 de minute.

Exemplu de exercițiu „cauze –consecințe –soluții”

Problema: Cea mai mare parte a lucrului de îngrijire este îndeplinită de femei

Cauze:

- Rolul tradițional al femeii
- Lipsa îngrijirii sociale
- Lipsa cheltuielilor publice pentru femei
- Venitul/salariul mai mic al femeii
- Lipsa de motivație din partea bărbaților

Consecințele:

- Nu se realizează evaluarea contribuțiilor femeilor la nivel socio-economic
- Povară dublă pentru femei
- Pierderea nivelului profesional/dezvoltării carierei pentru femei
- Pierderea independenței
- Violența în familie
- Inegalitatea de gen

Soluții:

- Elaborarea legislației corespunzătoare/legislației anti - discriminatorii
- Aplicarea legislației existente
- Sondaje privind utilizarea timpului

- Formare specială pentru bărbați privind îngrijirea altora
- Dezvoltarea infrastructurii
- Cheltuieli sociale pentru asistența medicală
- Centre de îngrijire a copiilor de vârstă fragedă
- Compensarea femeilor pentru munca de îngrijire
- Sporirea participării femeilor pe piața muncii
- Remunerarea egală pentru muncă egală (decalajul mai există, deoarece bărbații sunt în funcții mai înalte)
- Accentuarea problemei în mass-media
- Reduceri fiscale pentru angajarea femeilor
- Stimularea concediului de maternitate oferind subvenții firmelor
- Angajarea mai multor femei în sectorul guvernamental

Date relevante privind dimensiunea de gen

Deseori oamenii se plâng că lucrul privind bugetele sensibile la dimensiunea de gen este foarte dificil – sau imposibil – într-o anumită țară din cauza lipsei datelor dezagregate în funcție de sexe și a datelor statistice de gen. Bineînțeles, că datele sunt importante pentru lucrul privind bugetele sensibile la dimensiunea de gen dar neajunsurile acestora nu trebuie să oprească procesul.

În primul rând, plângerile referitoare la lipsa de date deseori sunt exagerate. Deseori, date există, însă oamenii nu știu despre existența lor. Uneori, este necesar doar un efort suplimentar pentru ca datele să fie extrase. De exemplu, în cadrul tuturor recensămintelor și sondajelor se colectează informația referitor la sexul respondenților și a capului gospodăriilor. Problema este aceea că uneori sondajele nu oferă date dezagregate în funcție de sexe. Cu toate acestea, datele neprelucrate conțin aceste informații, deci ele pot fi extrase.

În al doilea rând, inițiativa privind bugetele sensibile la dimensiunea de gen poate stimula producerea unui volum mai mare de date statistice de gen de calitate mai bună, indicând discrepanțele existente și părțile slabe. În primul an al inițiativei privind bugetele sensibile la dimensiunea de gen s-ar putea să nu obțineți toate datele de care aveți nevoie. Către al doilea sau al treilea an, situația cu datele ar putea să se îmbunătățească datorită descoperirii acestor discrepanțe.

În al treilea rând, dacă nu puteți găsi date exhaustive care să cuprindă întreaga țară, sau nu puteți să găsiți date pentru cel mai recent an, uneori puteți găsi date „indicative” dintr-un studiu de caz, sondaj mic sau o colecție de date mai anterioare. Dacă datele acestea sunt puse la îndoială, la rândul vostru, puteți menționa necesitatea de a colecta date de o calitate mai bună!

Principiul ”cauze –consecințe –soluții” poate servi drept bază pentru un exercițiu propus la atelier, care arată potențialul și importanța datelor pentru inițiativa privind bugetele sensibile al dimensiunea de gen.

- Înainte de atelier puteți face tema pentru acasă, astfel încât problemele din cadrul exercițiului să fie exprimate în termeni exacți. De exemplu, problema ar putea fi: *În Letonia speranța medie de viață a femeilor a fost 75,8 ani, iar la bărbați de 65.0 ani în 2001.*
- Puteți ruga participanții să indice dacă cred că se pot găsi surse de date care să „dovedească” toate cauzele sau consecințele. De exemplu, dacă se spune că rata înaltă a violenței în familie rezultă în sporirea ratei divorțurilor, ei pot indica unde poate fi găsită statistica pe divorțuri.

- Puteți ruga participanții să sugereze indicatori care ar măsura performanța de prestare a guvernului la implementarea soluțiilor propuse. Ulterior, când veți examina elaborarea bugetului în baza de programe și performanțe, puteți lega această activitate cu discuția despre indicatori și obiective (a se vedea mai jos).

Pentru unele audiențe, puteți formula exerciții care să le ajute să citească graficele și tabelele. Aceasta ar putea fi important pentru participanții din societatea civilă cu studii limitate, în special în matematică. Pentru alte audiențe puteți formula exerciții care să le ajute să prezinte informații numerice într-un mod simplu și efektiv. Deseori aceasta va fi important pentru participanții cu pregătire tehnică care singuri se simt liber cu cifrele, dar ar putea copleși audiențele lor cu prea multe fapte și cifre complicate.

Analiza bugetelor de stat

Unii – posibil mulți – participanți la atelier, niciodată nu au avut ocazia să vadă cum arată un buget de stat. Acei care l-au văzut, posibil nu știu cum să-l descifreze. Printre cei care nu știu cum trebuie citit un buget pot fi parlamentarii, funcționarii publici, consilieri din organele de guvernare locale. Doar dacă participanții la atelier sunt toți oficialități din domeniul financiar și bugetar, sau dacă atelierul respectiv este unul scurt pentru informarea oficialităților de vârf privind bugetele sensibile la dimensiunea de gen, este important să alocați ceva timp pentru a ghida participanții să citească bugetul.

Modul în care organizați această ședință, depinde, printre altele, de audiență și obiectivul lucrul preconizat privind bugetele sensibile la dimensiunea de gen.

Dacă aduceți exemplul unei singure țări și analizați doar bugetul național, puteți pregăti materialele din timp. De regulă, bugetul conține o pagină generalizatoare – de exemplu, o pagină unde se indică alocațiile pentru fiecare minister. Faceți o copie a paginii respective pentru ca participanții să poată înțelege structura întregului buget. Apoi alegeți un anumit minister care ar putea prezenta interes pentru participanți și copiați câteva pagini pentru a arăta participanților cum arată. O opțiune este de a alege ministerul responsabil pentru dimensiunea de gen/femei. Totodată, dacă o faceți, trebuie încă o dată să accentuați că lucrul asupra bugetele sensibile la dimensiunea de gen trebuie să evite axarea doar pe aceste alocații speciale, fiindcă atunci vă veți axa doar pe „firimituri” și veți pierde cea mai mare parte.

Înainte de a distribui materialul participanților puteți face notițe pe pagini. Ca alternativă, puteți pregăti diapozitive pentru proiector, în care să evidențiați diferite puncte. De exemplu, trebuie să indicați dacă banii sunt exprimați în mii sau milioane. Trebuie să indicați care cifre se referă la anul bugetar curent și care la cel precedent sau viitor. Trebuie să indicați care coloane reprezintă estimări și care sunt cifre revizuite. Trebuie să indicați diferența dintre sumele operaționale/curente și sumele pentru cheltuielile de dezvoltare/capital. Dacă sumele operaționale/curente și cele pentru dezvoltare/capital sunt prezentate separat (probabil chiar în diferite volume), trebuie să faceți copii ale câtorva pagini din fiecare. De asemenea puteți indica în ce mod corelează diferite pagini ale bugetului, de exemplu, cifra totală pentru un minister trebuie să fie aceeași ca și cifra pentru ministerul respectiv de pe pagina cu sumarul bugetului.

Paginile care urmează în acest compartiment descriu unele din modalitățile principale de prezentare a bugetelor și apoi arată exemple de salarizare din țările din regiune.

Pentru unele grupuri, ați putea verifica dacă pot face calcule simple. Pentru aceasta puteți pregăti un tabel cu circa 10 întrebări de tipul:

- Care este suma totală alocată pentru 2004/5 pentru Ministerul pentru problemele de gen?
- Ce procent le revine alocațiilor pentru Ministerul pentru problemele de gen din bugetul total al guvernului?
- Cu cât, în procente, au crescut alocațiile pentru Ministerul pentru problemele de gen din 2004/5 în comparație cu 2004/3?
- Dacă inflația este 3,4% alocațiile au crescut în termeni reali?
- Ce parte din alocațiile pentru 2004/5 pentru Ministerul pentru problemele de gen va fi cheltuită pentru salarizare?

Distribuiți tabelele și rugați participanții să lucreze în perechi sau în grupuri a câte trei persoane. Aveți grijă să pregătiți câteva calculatoare pentru a ajuta grupurilor să facă calculele. După ce le oferiți timp să lucreze, verificați în ședință plenară dacă toți au obținut răspunsuri corecte. Dacă unii din participanți nu au obținut răspunsuri corecte, explicați unde au greșit.

Dacă la atelier aveți participanți din diferite țări, sau din diferite provincii sau municipalități dintr-o singură țară, îi puteți ruga să aducă o copie a bugetului la seminar. Obținerea copiei bugetului ar putea fi o experiență de învățat pentru participanți, deoarece – în pofida faptului că acesta ar trebui să fie un document public – uneori este dificil de a-l obține.

La un atelier multinațional sau multi-regional, puteți ruga participanții să se împartă în grupuri pe regiuni din care au venit, și oferiți-le 15 minute să examineze bugetul pentru a vedea dacă este reflectată dimensiunea de gen. Este greu de a prezice care va fi rezultatul acestui exercițiu. În majoritatea cazurilor, concluzia principală este că bugetul ne spune foarte puțin despre problema de gen fără investigații suplimentare și/sau informații de bază. Cu toate acestea, majoritatea grupurilor vor obține un careva rezultat. Uneori participanții sunt în stare să „vadă” ceva despre gen în buget, datorită cunoștințelor pe care le au despre programele guvernului sau a situației de gen din țară. Ca moderator, trebuie să indicați acest fapt, deoarece aceasta arată participanților că lucrul pe marginea bugetelor sensibile la dimensiunea de gen necesită ceva mai mult decât simpla examinare a cifrelor în buget. Unora le pare că lucrul cu cifrele este foarte dificil. Ceilalți au tendința de a se grăbi și domina ședințele care se axează pe deprinderi tehnice. În calitate de moderator trebuie să aveți grijă ca toți participanții să înțeleagă informația prezentată, și ca ei să se poată comunica despre eventuale dificultăți și nu se jenează să vorbească.

Modalități de prezentare a informației bugetare

Fiindcă bugetul conține un volum mare de informații, aceste informații trebuie să fie clasificate în anumit mod. Modul comun de clasificare a cheltuielilor din buget este conform clasificării:

- Economice
- Administrative
- Funcționale
- Pe programe

Clasificarea economică

Categoriile principale în această clasificare, de regulă, sunt cheltuieli curente și cheltuieli capitale. Cheltuieli curente sunt cheltuieli pentru servicii și bunuri de consum durată de utilizare a cărora este mai puțin de un an și care sunt necesare pentru funcționarea guvernului. Acestea includ salariile angajaților guvernamentali, subvenții firmelor, gospodăriilor casnice și persoanelor fizice, și cheltuielile operaționale și de întreținere. Cheltuieli capitale sunt cheltuielile pentru bunuri și servicii care vor fi folosite mai mult decât un an. Acestea includ cheltuieli pentru asistență tehnică și formare, precum și pentru proprietate funciară, clădiri, infrastructură și bunuri precum ar fi cărțile.

Clasificarea administrativă

Aici cheltuielile sunt clasificate pe agenții responsabile de cheltuieli. De exemplu, bugetele naționale vor fi clasificate în conformitate cu diferite ministere. De regulă, această clasificare se folosește în combinație cu alte clasificări.

Clasificarea funcțională

Această clasificare grupează cheltuielile în conformitate cu funcția sau scopul pentru care se fac. Aici se folosesc categorii funcționale standard. De regulă, între clasificarea administrativă și cea funcțională există asemănare, dar ele nu sunt exact la fel. De exemplu, Ministerul Apărării poate cheltui banii pentru servicii medicale pentru personalul său. Aceste cheltuieli vor fi clasificate la compartimentul Sănătate în clasificarea funcțională, iar în clasificarea administrativă ele vor fi clasificate drept cheltuielile Ministerului Apărării.

Clasificarea pe programe

Programul este un set de activități pe care guvernul le îndeplinește pentru a realiza un scop. Deseori această clasificare este folosită împreună cu clasificarea administrativă în care bugetul fiecărei agen-

ții este divizat în câteva programe, fiecare având bugetul său. Uneori programele sunt în continuare sub-divizate în sub-programe, iarăși fiecare cu bugetul său.

Paginile următoare prezintă extrase din cărțile cu bugetele diferitor țări din regiune, care ilustrează diferite moduri de prezentare a bugetelor.

Pagina cu Bosnia Herzegovina este un exemplu al combinației clasificării pe programe simple și administrative. Aceasta arată cât este alocat fiecărei agenții și în cadrul fiecărei agenții cât este alocat fiecărui program. De exemplu, se arată o sumă totală de 447,606,000 Mărci pentru parlament, dintre care 297,606,000 Mărci alocate pentru cluburile parlamentarilor și 150,000,000 Mărci pentru Programele de Integrare Europeană și alte activități de cooperarea internațională.

Pagina 200 a bugetului din Belarus este un exemplu al schemei bugetului care permite compararea cheltuielilor trecute, curente și planificate. Pentru fiecare articol bugetul include cheltuielile curente pentru 2002, cheltuieli planificate pentru 2003 și cheltuieli prognozate pentru 2004. Cheltuielile pentru fiecare al treilea an sunt arătate ca procente din totalul cheltuielilor și ca procente din produsul intern brut (PIB). De exemplu, 0,01% din totalul cheltuielilor (ceea ce reprezintă 0% din PIB) au fost cheltuite sau vor fi cheltuite pe dezvoltarea antreprenoriatului în fiecare din acești trei ani. În cazul în care se folosește acest format, cifrele precedente anului curent (2002) de regulă vor fi cifre revizuite, iar cifrele pentru anul curent (2003) vor fi estimări.

Prima pagină a bugetului din Muntenegru în primele colonite arată codurile clasificării funcționale și economice, iar în penultima coloniță – codurile clasificării administrative și economice. De exemplu, pentru Ministerul Sănătății bugetul arată un total de 219,115,00 pentru cheltuieli pe materiale și servicii, divizate în articole separate de cheltuieli pentru nocivitate, materiale, cheltuieli privind misiunile oficiale și deplasări de serviciu, cheltuieli de energie, etc. Acest format al bugetului nu arată clar la ce programe sau activități în cadrul Ministerului Sănătății se referă cheltuielile.

A doua pagină a bugetului din Muntenegru este un exemplu al prezentării de tip narativ care de regulă, poate fi găsit în publicații separate ale bugetului sau înaintea prezentării tabelelor din buget. Această prezentare evidențiază care elemente sunt considerate de Ministerul Finanțelor mai importante în buget. De exemplu, secțiunea 10 anunță, printre altele, o alocație de 45 mii Euro pentru coordonarea națională a combaterii traficului cu ființe umane.

Elaborarea bugetului în baza de programe și performanță: prezentare

Elaborarea bugetului în baza de programe și performanță (uneori numită elaborarea bugetului în bază de activități) este introdusă în multe țări, deseori împreună cu cadrul de cheltuieli pe termen mediu (CCTM). Deoarece mulți oficiali din domeniul bugetului vor vorbi despre acest mod de elaborare a bugetului, este important ca participanții din țările unde acesta se folosește acest tip de buget, să înțeleagă ce reprezintă această formă. Aceste cunoștințe sunt de asemenea utile și persoanelor din alte țări, deoarece elaborarea bugetului în baza de programe și performanță, oferă importante posibilități pentru bugetele sensibile la dimensiunea de gen.

Elaborarea bugetului în baza de programe și performanță este un mod de elaborare a bugetelor utilizat în cadrul guvernului. Pentru inițiative privind bugetele sensibile la dimensiunea de gen din interiorul guvernului, elaborarea bugetului în baza de programe și performanță poate oferi un format reușit pentru producerea proiectelor de buget cu componenta de gen, fiind unul din instrumentele Dianei Elson. Înțelegerea privind elaborarea bugetelor în baza de programe și performanță ar putea fi utilă persoanelor din exteriorul guvernului (a) pentru o mai bună înțelegere a bugetului de stat și (b) deoarece unele din aceste idei pot fi utile în lucrul privind bugetele sensibile la dimensiunea de gen în afara guvernului.

Atunci când solicităm guvernului să elaboreze bugetul urmând principiile bugetului sensibil la dimensiunea de gen, am putea primi răspuns că guvernul și așa are multe de făcut și lucrul pe marginea bugetului sensibil la dimensiunea de gen va fi o povară suplimentară. De aceea, este important de a aduce la cunoștința funcționarilor din guvern argumentele care sugerează că acest lucru nu va însemna o muncă adițională. Exemplele de țară în prezentarea ce urmează arată cât de diferite sunt modurile în care țările au incorporat aspectele de gen în formatele existente ale bugetelor. Aceasta reduce cantitatea de lucru suplimentar. Adicional, întotdeauna putem argumenta că această muncă „adaugă valoare” la ceea ce guvernul deja face.

Momente importante care trebuie să fie menționate despre fiecare diapozitiv al prezentării sunt următoarele:

Cei cinci pași ai analizei bugetelor prin prisma de gen

Acest diapozitiv face legătura cu prezentarea introductivă în „Conceptele de bază a elaborării bugetelor sensibile la dimensiunea de gen”. Formatele bugetelor în bază de programe și performanță de regulă reflectă patru din cinci pași. Efectele uneori nu sunt incluse în format, deoarece ele nu pot fi ușor măsurate în fiecare an. Prezentând diapozitivul de asemenea puteți indica că acești cinci pași sunt utili pentru analiza politicii în general, nu numai pentru buget și lucrul asupra bugetului sensibil la dimensiunea de gen.

Diagrama – de la obiective ale politicilor la efecte

Diagrama continuă cei cinci pași pentru a arăta în ce mod responsabilii de planificarea și elaborarea bugetului în guvern trebuie să se deplaseze de la obiectivele politicii spre determinarea alocațiilor bugetare și evaluarea Economiei, Eficienței și Eficacității (cei trei „E” la care deseori se referă specialiștii în buget). În diagramă se folosește exemplul bolii de glaucoma, pentru a arăta ce înseamnă aceasta în termeni reali. Pentru prezentarea pe care o veți face puteți folosi un alt exemplu, așa ca educația școlară, pentru a fi mai concreți. De asemenea, trebuie să menționați, că modul tradițional de elaborare a bugetului ignoră al patrulea „E” foarte important – Echitatea. Dacă Economia, Eficiența și Eficacitatea sunt considerate doar la nivelul unui singur pas, Echitatea trebuie să fie considerată la realizarea tuturor pașilor. De exemplu, folosind exemplul cu educația – sunt profesorii femei și profesorii bărbați plătiți la fel, este egal numărul de băieți și fete și sunt fetele și băieții pregătiți educațional la nivel egal pentru a obține un venit bun și a reuși în viață?

Departamentul Apelor și Silviculturii în Africa de Sud

Acest diapozitiv este un exemplu a unui proiect de buget din Africa de Sud înainte de introducerea în această țară a elaborării bugetului în bază de performanță. Dacă citiți un extras, veți putea vedea că acesta urmează metoda celor cinci pași. Primul paragraf descrie situația, introducând aspectele privind rasa, locația și genul. Al doilea paragraf descrie politica și menționează câți bani au fost alocați. Al doilea paragraf și tabelul arată produsele, inclusiv din perspectiva de gen. În extras nu se menționează explicit efectele, însă unele din acestea pot fi deduse – precum ar fi starea mai bună a sănătății și mai puțin timp pentru obținerea apei. Paragraful final arată al doilea program al aceluiași departament. Acesta este inclus pentru a arăta în ce mod angajamentul politic al funcționarilor publici responsabili de un anumit program poate schimba lucrurile în contextul problematicii de gen. În acest caz, deși doar 14% din angajații schemelor de aprovizionare cu apă erau femei, mai mult de jumătate din personalul angajat la plivit erau femei – în pofida faptului că această muncă este la fel de împovărătoare din punct de vedere al efortului fizic.

Oficiul Prim Ministrului

Acest exemplu de asemenea este cu Africa de Sud, dar de data aceasta la nivel provincial și cu perioada după introducerea bugetelor în bază de performanță. Exemplul dat este despre provincia Gauteng, cea mai prosperă și a doua cea mai populată provincie dintre cele nouă din țară. Formatul proiectului de buget cu aspecte de gen urmează formatul standard utilizat în provincie, dar este suplimentat cu blocul „Aspecte de gen”. Acest exemplu arată în ce mod oficiul Prim Ministrului, care reprezintă mecanismul de promovare a egalității de gen în provincie, ia în considerație aspectul de gen deopotrivă cu rasa și venitul pe cap de locuitor.

Malaysia: Formatul program/proiect pentru bugetul operațional

Acest diapozitiv prezintă formatul standard utilizat în sistemul bine dezvoltat de elaborare a bugetelor în bază de performanță din Malaysia. Majoritatea altor țări au cu mult mai puține articole în formatul lor. Diapozitivul arată că o jumătate din articole (cele care sunt date în cursiv) permit introducerea aspectelor de gen. Atunci când a fost introdusă metoda analizei bugetelor prin prisma de gen, o singură completare explicită a fost făcută la formatul standard („echitate” la Specificarea

Produselor). Pilotul privind bugetele sensibile la dimensiunea de gen în Malaysia a cuprins Ministerele Educației, Sănătății, Dezvoltării Rurale și Dezvoltării Resurselor Umane. Aceste Ministerii au arătat cum poate fi reflectat genul în articolele prezentate.

MINISANTE

Acest exemplu este despre Rwanda și demonstrează cum Ministerul Sănătății în această țară a elaborat un proiect de buget sensibil la dimensiunea de gen pentru una din sub-programele sale. În Rwanda, pilotarea bugetelor sensibile la dimensiunea de gen a cuprins cinci ministere – Ministerul Sănătății, Educației, Guvernului Local, Agriculturii, Apelor și Energeticii. Fiecărui Minister i s-a solicitat să elaboreze un proiect de buget sensibil la dimensiunea de gen pentru șase sub-programe cărora le-au fost alocate cele mai mari sume. Aceste sub-programe au fost alese pentru a evita situația când lucrul pe marginea bugetelor sensibile la dimensiunea de gen este concentrat pe „firimituri”. Cel mai bun exemplu este alocarea pentru HIV/SIDA. Aceasta arată cum, suplimentar la colonița „Dimensiunea de gen”, aspectele de gen sunt incorporate în colonițele de țin de Produse, Activități și Indicatori.

Unele diapozitive în această prezentare nu sunt ideale pentru a fi proiectate pe ecran, deoarece sunt scrise cu un font mic. Sunt pregătite astfel pentru a impresiona participanții cu exemple din viața reală, ceea ce reprezintă publicații ale bugetului de stat. Pentru a ajuta participanții, distribuiți copiile diapozitivelor înainte de a face prezentare, astfel încât ei să poată citi de pe copii, în cazul în care nu vor putea vedea informația proiectată pe ecran.

Prezentarea trebuie să vă ia circa 30 de minute, inclusiv timpul pentru câteva întrebări.

Dacă Dvs. sau participanții doresc să afle mai mult despre elaborarea bugetului în baza de programe și performanță și dimensiunea de gen, puteți citi publicația *Rhonda Sharp, Bugete pentru echitate: inițiative ale bugetelor cu aspecte de gen în cadrul bugetelor în bază de performanță* (produsă pentru UNIFEM, 2003).

Cei cinci pași ai analizei bugetelor prin prisma dimensiunii de gen

1. Descrieți situația femeilor și bărbaților, fetelor și băieților (și a diferitor sub-grupuri) în sector.
2. Verificați dacă politica este receptivă la dimensiunea de gen, i.e. dacă abordează situația pe care ați descris-o [Compartimentul bugetului: „Activități”]
3. Verificați dacă pentru implementarea politicii sensibile la dimensiunea de gen a fost alocat un buget adecvat [Compartimentul bugetului: „Mijloace”]
4. Verificați dacă cheltuielile se efectuează conform destinației [Compartimentul bugetului: „Produse”]
5. Examinați impactul politicii și a cheltuielilor i.e. dacă promovează echitatea de gen așa cum s-a preconizat [Compartimentul bugetului: „Efecte” sau „Impactul”]

Sursa: Sharp R. 2003. Bugete pentru echitate: inițiative ale bugetelor cu aspecte de gen în cadrul bugetelor orientate spre performanță. Fondul Națiunilor Unite de Dezvoltare destinat Femeilor: New York.

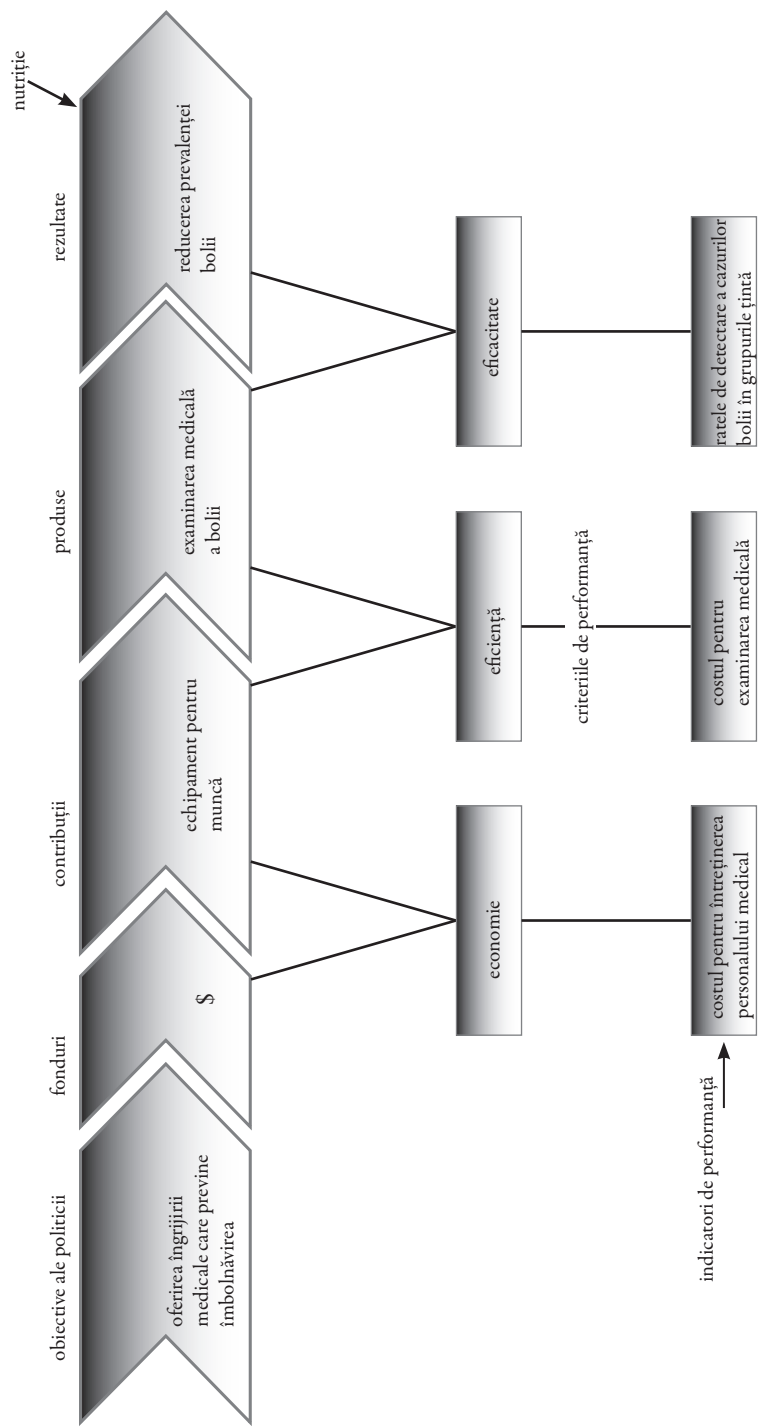

Figura 2.3 Structura de bază a rezultatelor și contribuțiilor în aplicarea bugetului în cadrul unui program în domeniul sănătății

Departamentul Apelor și Silviculturii în Africa de Sud

La sfârșitul anului 1995, doar o treime din gospodăriile casnice din Africa și mai puțin de trei pătrimi de gospodării casnice de culoare aveau apă menajeră în locuințe, comparativ cu 97% de cele indiene și albe.. În afara zonelor urbane doar 12% din gospodării casnice africane aveau robinet în locuință și 21% aveau robinet afară, pe când 28% obțineau apă din râu, pârâu, rezervor sau fântână și 16% - din puț. Una din șase (17%) gospodării casnice africane care trebuiau să aducă apă din afara gospodăriei casnice, trebuiau să parcurgă cel puțin un kilometru. În 1993 timpul mediu necesar membrilor gospodăriilor casnice rurale africane pentru a aduce apă era 100 de minute – mai mult de o oră și jumătate. Timpul mediu folosit de unele femei pentru a aduce apă a fost mai mult de o oră, circa 74 minute. Aproape o jumătate din toate femeile africane din zonele rurale în vârstă de peste 18 ani cheltuiau o parte din timp pentru a aduce apă.

Programul de aprovizionare cu apă a celor care anterior negau acest serviciu a fost unul din Proiectele Prezidențiale din cadrul Programului pentru Reconstrucție și Dezvoltare. O mie de zile după alegerile din 1994, mai mult de un milion de oameni au beneficiat de apă proaspătă pusă la disponibilitatea lor pentru prima dată în viață. Către sfârșitul anului 1997, în cadrul programului a fost realizată asigurarea cu apă și salubritate pentru aproximativ 1,2 milioane de oameni și au fost cheltuite aproximativ 800R milioane pentru mai mult de 1000 de proiecte inițiate în 1994. Din 195,878 de locuri de muncă create în cadrul celor douăsprezece Proiecte Prezidențiale inițiate în 1994/5, se comunică că 25,750 (13%) au fost ocupate de femei.

La finele anului 1997, în baza informațiilor disponibile, Departamentul a estimat implicarea femeilor în diferite roluri după cum urmează:

Rolul	% femeilor
Angajați	14%
Instruiți și antrenați	16%
Contractori	Nici una
Consultanți	25%
Membrii ai comitetului de supraveghere	20%

Departamentul a inițiat programul Munca pentru Apă ca parte a campaniei sale naționale de conservare a apei. Programul asigură ocuparea forței de muncă locale în defrișarea spațiilor de plante invazive. În mai 1997, 7400 de persoane anterior șomere, din care mai mult de jumătate erau femei, lucrau în cadrul programului Munca pentru Apă. Între timp, Direcția Silvicultură a Departamentului încuraja plantarea pomilor pe terenurile împădurite din comunități. Multe din ele sunt gestionate de grupuri de femei.

Sursa: Departamentul Finanțelor, Republica Africa de Sud (1998), Revista Bugetului 1998, Pretoria, pp 6,58.

OFICIUL PRIM MINISTRULUI

Efect	Monitorizarea priorităților de creștere și dezvoltare a provinciei și sprijin corespunzător la implementare
Produs	Suport acordat programelor ce țin de creșterea și dezvoltarea departamentală având dimensiunea genurilor
Aspectul de gen	1. Abilitarea economică a populației de culoare: asigurarea ca programele provinciale BEE să vizeze femeile într-un mod care să excludă înlăturarea acestora din resursele financiare și economice. 1. Sectorul informal: asigurarea acordării sprijinului sectorului informal, cu accent special asupra femeilor într-un mod care să le permită să-și creeze propriile locuri de muncă. De asemenea, acordare de sprijin programelor care sunt orientate spre integrarea sectorului informal în sfera economiei generale. 1. Securitatea alimentației: încurajarea programelor de creare a loturilor agricole alimentare pentru gospodăriile casnice sărace, în special cele unde capul familiei sunt femeile. Aceasta va duce la crearea locurilor de muncă și va duce spre abordarea problemei foametei și va ajuta la diminuarea efectelor negative HIV/SIDA. 1. Dezvoltarea abilităților: programe de suport menite să sporească investițiile în dezvoltarea resurselor umane și instruire pentru femei și fete, precum și abilitarea femeilor să devină constructorii și arhitecții propriului proces de studiere și auto-perfecționare. 1. Programe de reducere a sărăciei: sprijin programelor pe termen scurt de angajare în câmpul muncii, direcționate spre femei, așa ca Zivuseni.
Program	Elaborarea și coordonarea politicii
Sub-program	Creșterea și dezvoltarea
Indicator/produs	Rapoarte aplicabile de evaluare a programelor preconizate cu impact asupra genurilor, pregătite la un nivel calitativ înalt
Buget	
Acțiune	
Termenul	

MALAYSIA: Formatul de Program/proiect al bugetului operațional

Notă: Articolele date în cursiv indică locurile unde pot fi acomodate aspectele de gen

1. Maksud bekalan	Numărul de vot conform bugetului
2. Agenția	Denumirea Ministerului/Departamentului
3. Program	Denumirea programului
4. Aktiviti (Activitatea)	Denumirea activității
5. Kod (Cod)	Codul de evidență a activității, pentru referințe
6. Punca Kuasa
(sursa autorității)	Decizia Cabinetului, Legea Parlamentului
sau Directiva Trezoreriei care conferă autoritate
7. Objektif (Obiectiv)	Obiectivele activității asupra cărora s-a convenit
anterior. Axat pe problemele care trebuie să fie
soluționate în baza impactului realizabil.
8. Analisis keperluan/dasar
(analiza necesităților)	<p>Specificați următoarele:</p> <p>(i) problemele/necesitățile clientului care trebuie
să fie rezolvate. Includeți date empirice care să
prijine seriozitatea necesităților;</p> <p>(i) cauzele principale ale problemelor/necesităților;</p> <p>(i) strategia de soluționare a problemelor/necesităților.</p>

- Include (a) politicile alternative și activitățile guvernului pentru soluționarea necesităților și (b) strategiile pe termen scurt și lung.
9. Pelanggan (Beneficiarii) Beneficiarii care vor beneficia direct sau indirect din activitate.
10. Fungsi (Funcțiile) Funcțiile principale care trebuie să fie executate
11. Sumber-sumber Informațiile referitor la resursele alocate pentru fiecare activitate
12. Spesifikasi output (specificația produsului) Produsul final. Informații referitor la:
- cantitatea produsului
 - calitatea produsului
 - (i) oportunitatea produsului
 - (i) costul produsului
 - (i) echitatea (se adaugă dimensiunea de gen).
- Pentru fiecare din cele de mai sus includeți datele privind:
- Acordul/realizarea/variația i.r.o. pentru anul precedent
 - Acordul/variația pentru anul curent
 - Propunerea pentru anul viitor
13. Petunjuk dampak (indicatorii impactului) Indicatorii activităților conform sistemului** specificat
14. Rancangan penilaian program (Planul de evaluare a programului) Se va menționa:
- (i) anul demarării programului/activității
 - (ii) când a fost efectuată ultima evaluare și propuneri pentru următoarea
 - (iii) criteriile care vor fi evaluate în viitoarele evaluări
 - (iv) metodologia propusă pentru a obține date pentru evaluare
- ** Sistemul indicatorilor de impact include următoarele:
- Isu-isu yang dinilai (aspectele care urmează a fi evaluate)
 - Methodologi (Metodologia)

Elaborarea bugetului în baza de programe
și performanță: prezentare

Dimensiunea de gen	Produse	Activități	Indicatori
Din motive biologice, femeile și fetele sunt mai vulnerabile la HIV/SIDA decât bărbații. Mai mult decât atât, în majoritatea cazurilor, femeile însărcinate care suferă de SIDA, transmit virusul fătului. Relațiile actuale de gen nu oferă femeilor și fetelor multe posibilități de a se proteja de relații sexuale neprotejate. Violența sexuală la care sunt supuse permanent fetele, crește riscul de infectare.	1. Programul de transmisie pe verticală este integrat în 10 instituții medicale; 2. Către decembrie 2003 sunt deschise 20 centre VCT; 3. Sprijin cercetărilor în domeniul HIV/SIDA; 4. Supravegherea anuală a cazurilor de sifilis la femeile însărcinate; 5. Studiul național dezintegrat privind cazurile cu persoane HIV-pozitive este efectuat anual; 6. Efectuarea în laborator a analizei HIV la nivel biomolecular, în fiecare an.	■ Programul de prevenire HIV/SIDA direcționat în special către bărbați, femei, fete și băieți. ■ Efectuarea la nivel național a studiului privind prevalența HIV. ■ Promovarea accesului la prezervative pentru femei și bărbați. ■ Efectuarea studiului privind prevalența sifilisului. ■ Programe de conștientizare pentru persoane supuse riscului, așa ca prostituate, conducătorii de TIR-uri, militarii, etc. ■ Tratarea femeilor și bărbaților care se adresează după tratament. ■ Luarea măsurilor necesare pentru a evita transmiterea HIV pe verticală.	■ Procentul bărbaților, femeilor, fetelor și băieților infectați. ■ Numărul și procentul femeilor/fetelor, bărbaților/băieților HIV pozitivi care au acces la tratament. ■ Numărul femeilor/fetelor, bărbaților/băieților către care sunt nemijlocit direcționate activitățile de prevenire/conștientizare. ■ Disponibilitatea și accesibilitatea (economică) a prezervativelor pentru femei.

Elaborarea bugetului în bază de programe și performanță: exercițiu

Din cauza importanței și potențialului metodei de elaborare a bugetului în bază de programe și performanță, dacă aceasta este posibil, atelierul trebuie să includă un exercițiu la care participanții să poată experimenta cu această metodă. Forma exercițiului va depinde de următoarele (a) dacă în țară există deja un format al bugetului în bază de programe și performanță și (b) dacă participanții sunt din interiorul sau exteriorul guvernului.

Dacă bugetul țării este elaborat în bază de performanță, puteți ruga participanții să adapteze proiectul standard al bugetului pentru un program sau sub-program, astfel încât să devină un proiect de buget sensibil la dimensiunea de gen. Participanții o pot face adăugând elemente de gen la „titlurile” existente (așa cum s-a făcut în exemplul cu Produse, Activități și Indicatori din Rwanda) și/sau prin adăugarea „titlurilor” suplimentare (așa ca Dimensiunea de Gen sau Aspecte de gen). Reamintiți participanților că trebuie să încerce să sugereze un format care să nu sperie elaboratorii de buget, oficialii de stat din Ministerul Finanțelor.

Dacă țara nu dispune de format pentru buget în bază de performanță, puteți ruga participanții să elaboreze un proiect de buget în baza de performanță sensibil la dimensiunea de gen, folosind titluri simple standard, precum:

- Denumirea programului
- Aspecte de gen (în special cele ce țin de situația abordată)
- Activități (care urmează a fi realizate ca parte a programului)
- Suma alocată
- Produsele (care vor fi „produse” de program, dezagregate dacă este posibil)
- Indicatori (cum vor fi măsurate produsele și efectele)

Unele țări folosesc ținte pentru indicatori (sume spre care se va tinde), pe când doar menționează ce va fi măsurat. Oricare din aceste abordări este acceptabilă, dar este bine să menționați deosebirea, deoarece uneori participanților le par confuze.

Subliniați că participanții trebuie să elaboreze un proiect de buget sensibil la dimensiunea de gen pentru un program guvernamental existent. În practică, puteți vedea că atunci când fac exercițiul, ei descoperă problemele ce țin de dimensiunea de gen aferente programului și îl „ajustează”. Atunci puteți menționa, că acesta este unul dintre beneficii la care sperăm aplicând metoda bugetelor sensibile la dimensiunea de gen în cadrul guvernului – că atunci când vor elabora proiectele bugetelor sensibile la dimensiunea de gen, oficialitățile din domeniul

Elaborarea bugetului în baza de programe
și performanță: exercițiu

bugetului și alți politicieni vor înțelege părțile slabe ale lucrului realizat la moment cadrul programelor.

Pentru acest exercițiu divizați participanții în grupuri. Dacă este un atelier general privind bugetele sensibile la dimensiunea de gen, desemnați câte un minister/sector pentru fiecare grup. Dacă toți participanții sunt interesați într-un sector anume, desemnați diferite programe în cadrul acestui sector.

Lucrul în grup trebuie să ocupe aproximativ 45 de minute, iar prezentarea rezultatelor obținute circa 30 de minute.

Exemplul cu proiectul bugetului sensibil la dimensiunea de gen pentru un program din Ucraina, demonstrat pe pagina următoare, a fost pregătit la atelierul de la Moscova.

Țara:

Ucraina

Agenția:

Ministerul Economiei

Program:

Suport pentru antreprenoriatul feminin

Scop:

Reducerea inegalității de gen la întreprinderile mici și mijlocii

Obiective:

1. Sporirea numărului de femei antreprenoare cu 20%
2. Crearea programelor de micro-creditare și suport financiar
3. Crearea sistemului de formare și reprofilare
4. Introducerea schimbărilor în statistică

Activități:

- Modificarea și monitorizarea legislației
- Crearea incubatoarelor de afaceri (centre mobile)
- Crearea asociației femeilor antreprenoare
- Oferirea educației și formării, inclusiv a cursurilor pentru funcționarii bancari
- Deschiderea liniilor de creditare
- Asigurarea informației și suportului în relații cu publicul
- Asigurarea disponibilității centrelor de consultanță

Bugetul alocat:

Obiectivul 1: 20 mil.\$

Obiectivul 2: 100 mil.\$

Obiectivul 3: 30,000\$

Obiectivul 4: 100,000\$

Indicatorii:

Procentul cu care a sporit numărul femeilor antreprenoare

Reducerea inegalității în veniturile femeilor și bărbaților

Numărul de întreprinderi conduse de femei

Rata creditelor acordate femeilor

Veniturile obținute de guvern prin intermediul afacerilor conduse de femei

Munca neremunerată: introducere

În prezentarea „Conceptelor de bază a elaborării bugetelor sensibile la dimensiunea de gen” se menționează că:

Bugetele sensibile la dimensiunea de gen recunosc modalitățile în care (în majoritate) femeile contribuie la societate și economie cu munca neremunerată de naștere, creștere și îngrijire.

Munca neremunerată este munca efectuată în economia menajelor, ilustrată în unul din diapozitivele pentru sesiunea „Concepte de bază”. Munca neremunerată este, ceea ce în mare parte reprezintă rădăcina inegalității de gen în lume. Așadar, dacă politicile și bugetele nu adresează această problemă, nu va putea fi soluționată cauza de bază.

Munca neremunerată este o temă vastă în esența sa. Într-un atelier privind bugetele sensibile la dimensiunea de gen, este important să explicați participanților ce înseamnă munca neremunerată și ce importanță are. De asemenea, este important ca participanții să înceapă să se gândească în ce mod poate fi reflectată în politici și bugetele asociate problema partajării inegale a muncii neremunerate realizate de către femei, bărbați și copii.

Exercițiile pe care le veți alege pentru discutarea temei privind munca neremunerată, va depinde de timpul disponibil, precum și de participanți, de exemplu de nivelul de cunoștințe pe care credeți că-l posedă în domeniul muncii neremunerate. Pentru multe audiențe o modalitate bună începere a acestei sesiuni este un exercițiu intitulat „ziua de 24 ore.” Acest exercițiu, într-un mod concret, dezvăluie participanților în ce mod munca neremunerată afectează propriile lor vieți și poate iniția o discuție referitor la faptul, cum munca neremunerată poate afecta viețile altor femei și bărbați din țară.

Pentru acest exercițiu distribuiți participanților câte două forme – una marcată „Ziua mea de 24 de ore” și alta marcată „Ziua de 24 de ore a altei persoane” (Vezi materialele distributive de la sfârșitul acestui compartiment). Rugați participanții să completeze tabelul începând cu ora trezirii până în momentul când au mers la culcare, pe foaia cu ziua lor de 24 de ore. Pe fișa „altă persoană” urmează ca participanții să scrie ce au făcut în timpul zilei soțul/soția, partenerul, copilul, părintele sau altă persoană de sex opus, pe care o cunosc cel mai bine. Explicați, că în colonița „remunerat” ei urmează să noteze orice activitate care este muncă plătită, chiar dacă nu au fost remunerați pentru aceasta imediat și în mod direct. De exemplu, dacă cineva este profesor, timpul petrecut pentru controlul caietelor seara este marcat ca „remunerat”. În mod similar, dacă cineva ține o gheretă cu legume, timpul cheltuit pentru a cumpăra produse la piață este marcat ca „remunerat”.

În mod ideal participanții ar trebui să completeze forma pentru ziua precedentă, deoarece este ziua pe care o țin minte cel mai bine. Deși, dacă participă la un atelier care durează mai multe zile, s-ar putea să fi participat la atelier în ziua respectivă. De aceea, lăsați participanților să aleagă ultima zi când au avut un regim „normal”. De regulă, aceasta nu este ziua înainte de atelier, deoarece probabil participanții au avut și alte activități, precum ar fi împachetarea și deplasarea. O zi „normală” poate fi și o zi de odihnă. De fapt, deosebiriile dintre femei și bărbați se observă mai mult în zilele de odihnă decât în zilele de lucru.

Alocați participanților 15-20 de minute pentru a completa formele. Apoi alocați încă 10 minute să discute formele completate cu persoana de alături. După discuțiile în doi, rugați participanții să discute unele modele pe care le-au observat în plen. La sigur veți observa că, femeile cheltuiesc mai mult timp pentru munca neremunerată, decât bărbații. În ateliere cu specialiști în diferite domenii, diferențele între femei și bărbați ar putea fi mai mici, decât la muncitori sau bărbați și femei mai sărace. Aceasta se întâmplă, deoarece există probabilitatea că specialiștii dispun de tehnică electrocasnică, așa ca mașini de spălat care economisesc timpul de muncă. De asemenea, ei pot angaja alți oameni (de regulă tot femei!) pentru îndeplinirea unor munci pentru ei. Dacă credeți că participanții din grup nu sunt reprezentanții populației de rând, întrebați-i dacă cred că alte femei și alți bărbați au alte modele decât ale lor.

În timpul discuției menționați participanților că activitățile neremunerate pe care le-au indicat includ două categorii mai largi – „muncă” neremunerată și activități „în afara muncii”. Modul în care ei decid dacă o anumită activitate este sau nu muncă, este așa-numita „regula persoanei a treia.” Această regulă spune că dacă puteți plăti cuiva ca să îndeplinească o anumită activitate în locul dvs., atunci această activitate este muncă. De exemplu, dacă puteți plăti cuiva să facă lucrul casnic pentru voi, să supravegheze copilul vostru, sau să facă cumpărături. Deci, aceste activități sunt muncă, chiar dacă ele nu sunt remunerate. Însă nu puteți plăti cuiva ca să doarmă, să mănânce sau să studieze pentru voi. Deci, aceste activități nu pot fi categorizate drept muncă.

O scurtă prezentare, de asemenea, ar putea fi utilă pentru clarificarea conceptelor principale. Două diapozitive, care ar putea constitui baza unei asemenea prezentări, sunt incluse la sfârșitul acestui compartiment.

Economia menajelor

Aceasta este o repetare a diapozitivului de la sesiunea „Concepte de bază”. Acesta arată, prin hașurare, partea economiei care de regulă este ignorată în majoritatea cursurilor de economie. Fiind ignorată în cursurile predate, acest subiect va fi la fel ignorat la elaborarea politicilor de către persoanele instruite în economie.

Munca neremunerată și PIB-ul

Acest diapozitiv explică cum este ignorată munca neremunerată la calcularea produsului intern brut (PIB). Aceasta este important, deoarece PIB-ul este măsura tradițională a creșterii economice.

Aceasta înseamnă că elaborarea politicii economice, care se axează pur și simplu pe PIB, va ignora munca neremunerată. De fapt, dacă planificatorii economiei consideră că cheltuielile sectorului public cu mult excedă cheltuielile pentru sectorul privat din economie, guvernul ar putea reduce cheltuielile publice sociale, deoarece planificatorii consideră că aceasta va stimula creșterea economică. Această reducere poate rezulta în sporirea volumului de muncă neremunerată revenită gospodăriilor - în special, femeilor.

Multe țări din regiune au efectuat recent studii de utilizare a timpului. Lista acestor țări este inclusă. Studiile de utilizare a timpului sunt bazate pe zilnice, similare celor, care se folosesc pentru exercițiul cu ziua de 24 de ore. Aceste studii arată modelele generale de utilizare a timpului de către populație în general. Dacă țara dvs. a efectuat un astfel de studiu, includeți câteva grafice sau fapte din sondaj în prezentare. Informații despre studiile de utilizare a timpului pot fi găsite pe internet la următoarea adresă <http://www.unece.org/stas/gender/web> la compartimentul Statistica de gen.

De asemenea, puteți include un diapozitiv care va demonstra cum munca neremunerată este reflectată în economia plătită. În majoritatea țărilor, salariile medii ale femeilor sunt cu 20-25% mai mici decât ale bărbaților. Această diferență se explică printr-o serie de cauze. Cea mai principală este de regulă segregarea ocupațională - femeile au tendința de a practica unele profesii, pe când bărbații - altele. Deseori, profesiile practicate de către femei sunt similare acelor activități care sunt asociate cu munca neremunerată. De exemplu, de regulă majoritatea învățătorilor școlii primare, bonelor sau lucrătorilor casnici sunt femei. Acestea sunt activitățile similare celor care sunt îndeplinite acasă drept muncă neremunerată. Încercați să găsiți grafice și cifre care ilustrează această idee și arată atât segregarea profesională în țara dvs., cât și salariile mici asociate cu lucrul îndeplinit de femei. Aceste informații pot fi găsite pe: <http://www.unece.org/stas/gender/web> la compartimentul Statistica de gen.

Munca neremunerată:
introducere

Ziua mea de 24 de ore

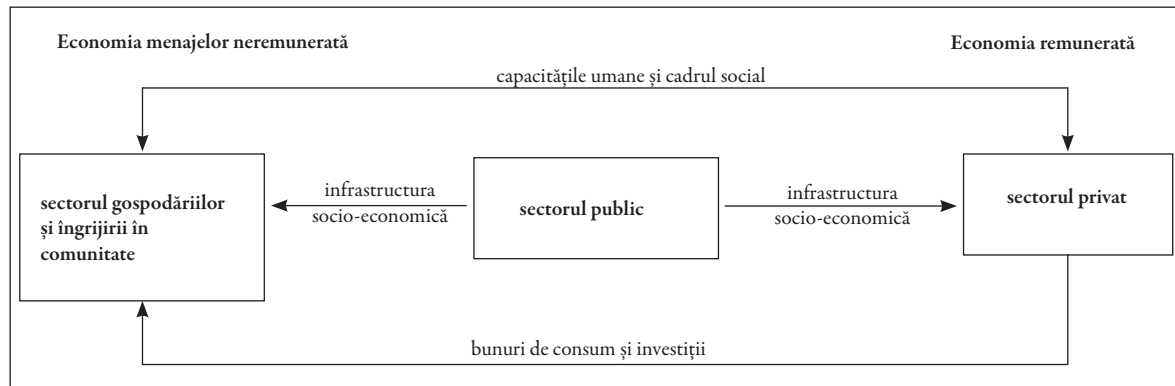
[illegible]

Munca neremunerată: introducere

Ziua de 24 de ore a altei persoane

[illegible]

ECONOMIA MENAJELOR

- **Economia bunurilor din sectorul privat:** bunuri și servicii cu caracter comercial – motiv de profit
- **Economia serviciilor publice:** infrastructura fizică și socială – atât comercială (angajați plătiți, impozite, taxe de utilizator) și necomercială (unele servicii gratuite)
- **Economia menajelor:** bunuri și servicii orientate spre familie și comunitate – neremunerate

MUNCA NEREMUNERATĂ ȘI PIB-ul

„Regula persoanei a treia”

Orice activitate, pentru îndeplinirea căreia puteți (teoretic) angaja o altă persoană poate fi numit „lucru”:

- Luarea mesei, dormitul și efectuarea în acest context nu este muncă
- Îngrijirea copiilor și lucrul casnic este muncă

Sistemul Conturilor Naționale (SCN)

SCN conține regulile după care se calculează PIB-ul.

Ce SCN afirmă că trebuie să fie inclus în PIB

Include: Munca remunerată în sectorul public și privat

Include: Munca neremunerată în afacerile de familie

Include: Producerea neremunerată a bunurilor, așa ca munca agricolă de subzistență

Exclude: Producerea neremunerată a serviciilor, așa ca lucrul casnic, îngrijirea copiilor și munca voluntară în comunitate

Munca neremunerată:
introducere

Țările din regiune care au efectuat studii de utilizare a timpului

Țara	Anul
Albania	1996
Bulgaria	2001/02
Republica Cehă	1990
Estonia	1999/2000
Ungaria	1999/2000
Kirgizstan	2000
Letonia	1996
Lituania	1997
Macedonia	1996
Polonia	2001
România	2001
Rusia	1999
Republica Slovacă	1996
Slovenia	2000/01
Uzbekistan	1997

Munca neremunerată în politici și bugete

Compartimentul precedent s-a axat pe concepte, pe înțelegerea ce înseamnă munca neremunerată. Acest compartiment examinează preocuparea de modalitățile în care munca neremunerată poate fi reflectată în politici și bugete asociate.

Propunem trei căi de abordare a acestei teme.

Prima cale este de a examina politicile și bugetele asociate în Olanda, care au menirea de a le ajuta oamenilor să combine viața de familie cu munca remunerată. Olanda este un exemplu bun, deoarece, o perioadă de timp, țara a urmat o intenție politică foarte explicită de susținere a partajării muncii neremunerate de către bărbați și femei. Drept bază a acestui exercițiu, oferim un extras din raportul elaborat pentru inițiativa pilot privind bugetele sensibile la dimensiunea de gen coordonat de Partidul Muncitor Interdepartamental pentru Actualizare (a se vedea studiul de caz în compartimentul cu studii de caz de țară). Acest exercițiu expune participanții un exemplu din viața reală a unui buget sensibil la dimensiunea de gen. În final, acesta este un bun exemplu, deoarece arată cum poate fi aplicată analiza bugetelor prin prisma de gen la compartimentul ce ține de venituri bugetare.

Extrasul este destul de lung și are câteva tabele, de aceea nu este potrivit pentru a fi citit cu voce tare. Dacă credeți că participanții ar putea avea nevoie de ajutor pentru a înțelege extrasul, puteți începe cu o prezentare scurtă în care să evidențiați aspectele principale. Apoi puteți ruga participanții să citească extrasul.

Acordați timp pentru întrebări și clarificări, după ce toți participanții au citit informația. Apoi inițiați o discuție în care rugați participanții să compare politicile (și bugetele) din țara lor cu politica din Olanda care încurajează reconcilierea muncii remunerate cu viața de familie.

A doua cale începe, de asemenea, cu experiența altor țări. În cazul dat, însă, participanții primesc descrieri foarte scurte a unei game largi de politici în mai multe țări. Aceste politici cuprind multe aspecte diferite ale muncii neremunerate, nu doar reconcilierea vieții profesionale cu viața de familie. Materialul distributiv include exemple cu politici existente, precum și politici propuse, care sunt subiecte pentru acțiuni de pledoarie.

Acordați timp participanților să se familiarizeze cu exemplele, fie prin intermediul prezentării informației și/sau citirii acesteia. Dacă se alege opțiunea de a citi exemplele, puteți ruga participanții să citească pe rând, astfel încât nimeni să nu-și obosească vocea.

Ulterior, acordați timp pentru întrebări care necesită clarificare. Apoi inițiați o discuție în care să

întrebați participanții ce politici care vizează diferite aspecte ale muncii neremunerate promovează țările lor. Pentru fiecare exemplu, rugați participanții, care contribuie la discuție, să estimeze suma de bani alocată sau venitul predeterminat.

A treia cale este examinarea situațiilor când politicile pot spori povara muncii neremunerate, chiar și involuntar. Aceasta a fost o experiență comună în multe țări care au redus cheltuielile sociale pentru a realiza scopurile fiscale, așa ca reducerea deficitului bugetar sau achitarea datoriilor externe.

În materialul distributiv se examinează exemplul Africii de Sud în perioada după abolirea apartheidului. În anii apartheidului, guvernul finanța instituțiile care prestau servicii de înaltă calitate de îngrijire a persoanelor cu dizabilități, orfanilor și altor persoane care aveau nevoie de îngrijire. Aceste instituții însă, în marea lor majoritate, erau destinate doar populației de culoare albă. După abolirea apartheidului, la putere a venit primul guvern ales în rezultatul alegerilor democratice. S-a determinat că nu sunt suficiente fonduri pentru a propune asemenea servicii tuturor oamenilor. De aceea, s-a propus reducerea prestărilor de servicii persoanelor de culoare albă. Această politică a fost propusă în scopul promovării „îngrijirii comunitare”. Cele două părți ale materialelor distributive compară cum inițiativa neguvernamentală privind bugetele sensibile la dimensiunea de gen din Africa de Sud descrie această politică, și cum ea este descrisă în bugetul de stat.

Puteți folosi acest material distributiv ca bază pentru dezbateri. În dezbateri se va elucida că de regulă în fiecare discuție sunt câteva părți, fiecare din ele aducând argumente valabile. Dezbaterile trebuie să identifice problema prioritizării - deoarece elaborarea bugetului implică alegere.

După dezbateri acordați timp pentru discuții referitor la faptul dacă în țările participanților au loc schimbări politice similare care vor spori povara muncii neremunerate asupra oamenilor (în special femeilor) din comunitate.

Olanda

Politici și bugete care combină munca remunerată cu responsabilitățile de familie.

Extras din Elaborarea bugetului din perspectiva masculină/feminină: trei proiecte-pilot în Olanda.

Ministerul Finanțelor

În cadrul studiului politicii oportunităților egale a Ministerului Finanțelor, a fost examinat bugetul ministerului și politica care stă la baza acestuia, precum și măsurile fiscale aplicate. De ceea, aceasta nu ține de articolele de cheltuieli din buget, dar mai curând de venituri fiscale ratate.

Studiul măsurilor fiscale parțial orientate spre oportunități egale, Ministerul Finanțelor, 2002

	Euro (€)
Deductibilitatea cheltuielilor pentru îngrijirea copiilor	125 milioane
Alocații pentru copii	105 milioane
Alocația pentru concediul parental remunerat	20 de milioane
Alocația (suplimentară) pentru familii incomplete	490 milioane
Alocația combinată TOTAL	310 milioane 1050 milioane

Scopul acestor măsuri, în mare parte, vizează facilitarea reconcilierii dintre viața profesională cu și responsabilitățile de familie.

Deductibilitatea cheltuielilor pentru îngrijirea copiilor și alocația pentru copii

Serviciile de îngrijire a copiilor are un efect pozitiv asupra participării femeii pe piața muncii, obținerii de către ea a independenței economice și astfel, crearea unui baze economice mai solide. Costurile pe care părinții le suportă pentru îngrijirea copilului joacă un rol în luarea deciziei privind participarea pe piața muncii. Din această cauză, îngrijirea copiilor este facilitată prin două aranjamente fiscale: alocația pentru copil (suportată de patroni) și deductibilitatea fiscală a costurilor de îngrijire a copilului suportată de angajați. Alocația pentru copil este o contribuție de 30% din costurile de îngrijire a copilului pe care o suportă patronul. Deductibilitatea fiscală a costurilor de îngrijire a copilului se aplică persoanelor care suportă costuri de îngrijire a copilului în legătură cu munca lor și care câștigă cel puțin 3,494 din muncă. Ambele măsuri sunt aplicabile în cazul copiilor (adoptați) sub 13 ani.

Alocația pentru concediul parental remunerat

Alocația pentru concediul parental remunerat (pentru patroni) a fost introdusă începând cu 1 ianuarie 2001. Această alocație este aplicată salariilor plătite angajatului în timpul concediului parental. Alocația constituie 50% din salariu plătit în timpul concediului parental și este supusă majorării în cursul anului calendaristic pentru fiecare angajat (maxim până la 70% din salariul minim prevăzut de lege).

Alocația (suplimentară) pentru familii incomplete

În carul sistemului fiscal, persoanele au dreptul la alocația pentru familii incomplete dacă au întreținut unul sau mai mulți copii ca părinte solitar, într-o măsură considerabilă, o perioadă mai mare de șase luni. De asemenea, au dreptul la alocația pentru familii incomplete dacă au îndeplinit muncă remunerată și copilul este sub 16 ani.

Alocația combinată

Contribuabilii au dreptul la alocația combinată dacă sunt angajați în muncă remunerată pentru care primesc mai mult de 4,060, sau se califică pentru alocația de angajat pe cont propriu și îngrijesc de copil în vârstă de până la 12 ani, cel puțin șase luni. Alocația combinată se aplică ambilor părinți sau co-părinților. Alocația combinată pentru 2002 a constituit 185.

Criteriul de reducere a orelor de muncă pentru femeile gravide angajate pe cont propriu

Pentru a se califica pentru anumite măsuri fiscale, așa ca alocația pentru munca pe cont propriu, alocația la pensie pentru angajații pe cont propriu și deductibilitatea muncii de cercetare și dezvoltare, persoana trebuie să răspundă unui anumit criteriu privind orele de muncă. În timpul discuțiilor purtate cu Camera de Jos a Parlamentului pe marginea Planului fiscal pentru 2002, s-a convenit că până la finele primului trimestru vor fi prezentate rezultatele examinării criteriului privind orele de muncă pentru femeile gravide. Decizia finală va fi luată după această investigație.

Ministerul Afacerilor Sociale și al Muncii

Aceste politici oferă informații despre cheltuielile fiscale și alte surse de finanțare pentru implementarea politicii (de exemplu, ESF).

Sumarul cheltuielilor finanțate din buget pentru politica oportunităților egale, Ministerul Afacerilor Sociale și al Muncii

Articol	Denumirea punctului	Euro
2	Legea națională privind protecția socială a copiilor (stimularea și îmbunătățirea calității ofertei forței de muncă)	86,8 milioane
11	Promovarea opțiunilor privind reconcilierea vieții profesionale și a responsabilităților de familie	5,8 milioane
12	Coordonarea politicii oportunităților egale	19,1 milioane
98	EQUAL (partea articolului 98 General)	4,8 milioane
TOTAL		116,5 milioane

Legea națională privind protecția socială a copiilor (o parte a art. 2: Stimularea și îmbunătățirea calității ofertei forței de muncă)

Consiliile municipale primesc un buget pentru îngrijirea copiilor destinat persoanelor care au dreptul la indemnizații în conformitate cu Legea națională de protecție socială în baza schemei KOA și ca parte a fondurilor pentru acordurile administrative cu consilierii municipali privind gestionarea cazurilor.

Scopul Schemei de îngrijire a copiilor și îngrijirii în afara școlii pentru părinții solitari cu copii care beneficiază de indemnizații (schema KOA) este de a promova trecerea de la alocații pentru munca remunerată, instruire sau implicare socială a părinților solitari la acordarea consiliilor municipale oportunitatea de achiziționare a serviciilor de îngrijire a copiilor de la părți terțe. Serviciile sociale de îngrijire a copiilor sporește șansele de a îmbina viața profesională și responsabilitățile de familie și astfel ajută părinților solitari care primesc indemnizații - de regulă femei - să participe la munca remunerată, instruire sau implicare socială. Astfel, această schemă poate fi considerată pentru a promova independența economică a grupului.

Promovarea opțiunilor privind reconcilierea vieții profesionale și a responsabilităților de familie (articolul 11)

Legea cu privire la finanțare în cazul întreruperii carierei de muncă prevede acordarea asistenței financiare acelor angajați care au convenit cu patronul să întrerupă activitatea profesională pentru a îndeplini responsabilitățile de familie sau educație. În baza acestei înțelegeri, angajatul trebuie să fie înlocuit pe perioada concediului de o persoană șomer/ă care are dreptul la indemnizație, o persoană cu dizabilități (parțiale) care are dreptul la indemnizație, sau un începător care astfel obține experiența de muncă. În acest scop, la Fondul General pentru Șomaj se depune o contribuție de stat. Această contribuție este prevăzută în articolul 11 al bugetului Ministerului Afacerilor Sociale și al Muncii. Costurile totale suportate pentru Fondul General pentru Șomaj sunt mai mari, deoarece nu toate tipurile de concedii (responsabilități de familie) sunt supuse obligației de substituție (a se vedea descrierea Legii cu privire la finanțare în cazul întreruperii carierei la categoria finanțării prin prime) și deoarece înlocuirea cu un începător (care nu are dreptul la indemnizație) înseamnă că indemnizația va fi cheltuită. Legea cu privire la finanțare în cazul întreruperii carierei de muncă este implementată de Agenția Executivă de Protecție Socială a Angajaților.

Cheltuieli pentru protecția socială în bază de prime

O parte din obiective privind protecția socială este realizată prin utilizarea fondurilor obținute din prime. Fondurile obținute din prime nu sunt incluse în bugetul Ministerului Afacerilor Sociale și al Muncii, dar sunt incluse în compartimentul bugetului Protecția Socială și Piața Muncii în notele explicative la bugetul Ministerului Afacerilor Sociale și al Muncii.

Sumarul cheltuielilor pentru protecția socială în bază de prime, Ministerului Afacerilor Sociale și al Muncii, 2002

Articol	Denumirea articolului Îngrijirea copiilor prevăzută de Legea cu privire la protecție socială în caz de șomaj și reintegrare	Euro
	Legea cu privire la reintegrarea muncitorilor invalizi	17,3 milioane
	Finanțarea în cazul întreruperii carierei	22,3 milioane
TOTAL		39,6 milioane

Îngrijirea copiilor prevăzută de Legea cu privire la protecție socială în caz de șomaj și Legea cu privire la reintegrarea muncitorilor invalizi

Cu scopul de a înlătura obstacolele pentru reintegrarea persoanelor care caută să obțină un loc de muncă, UWV este abilitată, în conformitate cu Legea cu privire la protecție socială în caz de șomaj, să finanțeze contribuția la costurile de îngrijire a copilului suportate de un părinte solitar sau părinții care conviețuiesc cu un partener care participă la un program de integrare (ca beneficiar al indemnizației de șomaj). Programul de reintegrare poate să cuprindă educația, instruire privind căutarea unui loc de muncă, implicarea socială și alte activități care promovează antrenarea într-o activitate

de muncă. Legea cu privire la reintegrarea muncitorilor invalizi prevede o schemă corespunzătoare și pentru muncitorii invalizi. UWV de asemenea poate finanța contribuția la costurile de îngrijire a copilului unui patron care angajează o persoană beneficiar al indemnizației pentru cel puțin șase luni. În acest caz, această persoană trebuie să se integreze în activitățile de muncă propuse de angajator în termen de șase luni după încheierea participării în program. Angajatorul unui muncitor cu dizabilități, care se integrează în activitățile de muncă propuse de angajator timp de șase luni de când începe să primească indemnizația de invaliditate, se poate califica pentru contribuția la costurile de îngrijire a copilului. Această schemă asigură că finanțarea costurilor de îngrijire a copilului nu-i va împiedica pe beneficiari să finanțeze contribuția la costurile de îngrijire a copilului de indemnizații să accepte locul de muncă.

Costurile schemei pentru beneficiarii indemnizației de șomaj și muncitorii invalizi sunt finanțate din Fondul General de Șomaj și Fondul pentru Reintegrarea Muncitorilor Invalizi, respectiv. Aceste costuri duc la reducerea de indemnizații, ceea ce rezultă în echilibrarea bilanțului bugetului. Această schemă poate fi aplicată până la 4000 de angajați într-un an calendaristic.

UWV întotdeauna va aprecia dacă finanțarea îngrijirii copilului va spori șansele de a economisi în baza indemnizațiilor.

Finanțarea în cazul întreruperii carierei de muncă

Descrierea Legii cu privire la finanțarea în cazul întreruperii carierei a fost deja prezentată prin menționarea articolului 11. Așa cum a fost indicat, costurile totale prevăzute de legea respectivă sunt finanțate din Fondul General de Șomaj. Conform articolului 11, statul contribuie la finanțarea Fondului General de Șomaj în legătură cu substituirea celor plecați în concediu de îngrijire a copilului cu beneficiarii de indemnizații de protecție socială. De asemenea, este posibil ca persoana plecată în concediu să fie înlocuită cu un beneficiar de indemnizație de șomaj, ceea ce salvează Fondul General de Șomaj de plățile pentru indemnizația de șomaj.

Exemple de acțiuni de pledoarie și politică privind munca de îngrijire neremunerată

(Sursa: *De ce trebuie să ne preocupe MUNCA DE ÎNGRIJIRE NEREMUNERATĂ?* Îndrumar pregătit pentru UNIFEM, Oficiul Regional Africa de Sud, Harare, Zimbabwe).

Australia

În Australia o serie de studii privind utilizarea timpului au ajutat la conștientizarea de către politicieni a problemei muncii de îngrijire neremunerate. Schimbările de politici, introduse în rezultatul acestei conștientizări includeau subvenționarea serviciilor de îngrijire a copiilor, scheme de formare profesională menite să încurajeze implicarea femeilor în câmpul muncii remunerate. De asemenea, guvernul a început să ofere unele stimulente, așa ca scutiri fiscale și indemnizații de îngrijire a copiilor astfel încât părinții (în majoritatea cazurilor, mamele) copiilor de vârstă fragedă să poată sta acasă și îngriji de ei. Aceste măsuri au avut succes relativ. Însă guvernul a avut mai puțin succes în

încercarea de a influența comportamentul acasă și în familie. Fiecare studiu nou de utilizare a timpului arăta că femeile în Australia continuă să îndeplinească ce mai mare parte a lucrului de îngrijire neremunerat.

În statul Victoria, Oficiul pentru Afacerile Femeilor, a examinat timpul folosit de persoane pentru îngrijirea oamenilor bătrâni și a persoanelor cu dizabilități. Oficiul a sugerat câteva strategii menite să ajute îngrijitorii. O strategie ținea de acordarea remunerării pentru îngrijire la domiciliu. Aceasta nu a fost implementată. O altă strategie, care a fost implementată, prevedea înlocuirea reducerii impozitelor în cazul soției/soțului dependent, acordată în majoritatea cazurilor bărbaților, cu o plată în numerar pentru îngrijirea la domiciliu a copilului, acordată îngrijitorului cu program deplin de muncă, care de cele mai multe ori sunt femei.

Canada

Planul național de pensii al Canadei include o prevedere care asigură ca pensiile părinților să nu fie reduse în rezultatul neparticipării la activitățile de muncă remunerată pentru perioada de îngrijire a copiilor de vârstă fragedă. Adicional, în 1998, după promovarea ideii în baza datelor statistice despre utilizarea timpului, bugetului federal al Canadei a inclus o reducere fiscală pentru munca neremunerată îndeplinită de îngrijitori.

În iulie 2002, Parlamentul Israelian a votat schimbările în legătură cu indemnizațiile pentru mame solitare. Până atunci mamele solitare cu copii în vârstă până la șapte ani aveau dreptul la indemnizație, dacă venitul lor lunar era mai mic decât cel minim stabilit de lege. După împlinirea a vârstei de șapte ani de către copil, mama trebuia să treacă testul de angajare în muncă – ea trebuia să dovedească că a lucrat sau a încercat să găsească de lucru. Mamele copiilor în vârstă de până la șapte ani primeau indemnizația indiferent de faptul dacă au lucrat sau nu anterior, deoarece scopul indemnizației era să acorde mamei șansa de a alege - să înceapă să lucreze, sau să îngrijească de proprii copii. În total, circa 50,000 de mame solitare au beneficiat de aceste indemnizații.

Ministerul Finanțelor a încercat să portretizeze mamele solitare drept persoane care refuză să lucreze. Argumentele ONG-ului Adva Centre în favoarea menținerii indemnizației au fost următoarele:

- 40% din mame solitare care primesc indemnizație lucrează în afara casei;
- Standardul și așa jos de viața al acestor familii nu trebuie coborât și mai jos.
- Mamele copiilor de vârstă fragedă care stau acasă tot timpul sau o parte de timp îngrijind copiii lor – îngrijesc de viitoarea generație. Ei trebuie să aibă această opțiune de a sta acasă și de a îndeplini această muncă.

Bugetul Israelului din decembrie 2002 a inclus o soluție de compromis, care prevedea că mamele solitare vor beneficia de indemnizație până la atingerea de copil a vârstei de doi ani fără ca să dovedească că au lucrat sau au încercat să găsească un loc de muncă. Aceasta era mai rău decât șapte ani, prevăzuți anterior, dar mai bine de trei luni, propuse de Cabinet.

Coreea

Obiectivele sprijinului în Coreea sunt de a obține:

- O „apreciere economică” a valorii monetare a muncii neremunerate și în special, a valorii muncii casnice cu program deplin. Această apreciere poate servi drept bază pentru obținerea asigurării și protecției sociale, soluționarea problemelor fiscale și divizarea proprietății în caz de divorț.
- Compensația pentru accidente plătită în mod egal celor care muncesc pentru remunerare și celor care muncesc neremunerat, de exemplu compensația pentru gospodinele casnice trebuie să fie egală cu cea destinată femeilor care muncesc pentru remunerare și care de asemenea îndeplinesc lucrul casnic.
- Bărbații sporesc participarea lor în lucrul casnic. Susținătorii menționează că aceasta ar putea reduce implicarea bărbaților și probabil, productivitatea muncii remunerate, dar la sigur va spori participarea și productivitatea femeilor în munca remunerată.

În februarie 2002, Președintele a dat instrucțiuni Comisiei Prezidențiale pentru Afacerile Femeilor să găsească modalități de a include valoarea muncii casnice neremunerate în conturile naționale ale țării. În prezent, Ministerul care a luat locul Comisiei promovează trei reforme politice majore:

- Asigurarea gospodinelor casnice cu un program deplin de lucru, calculat în baza valorii lucrului casnic pe care îl îndeplinesc.
- Politici prietenoase familiilor în domeniul susținerii familiei, îngrijirii copilului, îngrijirii în timpul și în afara orelor de clasă și altele; și
- Egalitatea compensațiilor pentru muncă și împărțirea patrimoniului acumulat în timpul căsătoriei, în caz de divorț.

Mongolia

În Mongolia susținătorii au următoarele propuneri:

- Introducerea programului de ușurare a poverii muncii casnice, în special pentru femeile tinere;
- Perfecționarea legilor privind protecția socială astfel încât acestea să cuprindă și persoanele care îndeplinesc munca casnică neremunerată;
- Dezvoltarea la femei a abilităților de îndeplinire a muncilor remunerate;
- Desfășurarea campaniei de educare a femeilor în materia tehnologiilor informaționale; și
- Promovarea imaginii pozitive a rolului femeilor și bărbaților prin intermediul mijloacelor media.

Olanda

Legea cu privire la orele de muncă din 1996 prevede program de lucru pentru magazine până seara târziu și în zilele de duminică. În 2000, studiul privind utilizarea timpului a arătat că mai multe femei din Olanda s-au angajat în câmpul muncii remunerate decât în 1995 și că bărbații din Olanda îndeplinesc mai multe munci casnice neremunerate, deși încă nu atât de multe ca femeile. Posibil că Legea cu privire la orele de muncă a contribuit la aceste schimbări.

Norvegia

În 1992 Norvegia a introdus „credite pentru îngrijire” pentru persoanele abilitate să beneficieze de plăți de protecție socială. Aceste credite aveau menirea de a compensa pentru timpul pierdut din munca remunerată persoanelor care îngrijeau de membrii familiei. Creditele se acordau pentru îngrijirea copiilor până la vârsta de șapte ani, îngrijirea oamenilor în etate și îngrijirea oamenilor bolnavi dacă această activitate îl împiedica pe îngrijitor să activeze în sfera muncii remunerate.

Marea Britanie

În Marea Britanie, Grupul pentru Bugetul Femeilor a folosit argumentele privind munca de îngrijire neremunerată în interacțiunea sa cu Trezoreria Marii Britanii. În martie 2002, Ministrul Finanțelor a anunțat că din anul 2003 reducerile fiscale vor fi acordate îngrijitorului principal. În practică însă aceste scutiri fiscale sunt destinate femeilor. Trezoreria s-a lăsat convinsă, în mare parte, datorită argumentelor în favoarea eficienței - precum că banii plătiți femeii vor fi mai probabil utilizate spre binele copilului, decât banii plătiți bărbatului.

Viziunea societății civile asupra serviciilor sociale comunitare

În prezent deseori auzim apeluri la privatizare și „servicii sociale comunitare”. De asemenea, auzim apeluri la o implicare mai mare a „comunității” în acordarea serviciilor sociale grupurilor vulnerabile. De fapt, privatizarea în serviciile sociale este de regulă prezentată ca o politică de „servicii sociale comunitare”.

Posibilitățile de privatizare, costurile și efectele acesteia vor fi diferite, în dependență de obiectul privatizării. Aspecte de asistență medicală pot fi privatizate într-un mod în care nu pot fi privatizate aspectele de asistență socială. Vorbind la direct, femeia care va leșina în stradă din cauza apendicitei acute va primi ajutor din partea asistenței medicale publice sau private indiferent de standardele acestei asistențe. Femeia care este abuzată fizic și psihic de partenerul ei, nu poate primi asistență nici din partea statului, nici din partea sectorului privat.

Analiza politicilor privind serviciile sociale comunitare arată interdependența politicii economice și sociale. „Comunitatea” nu este o agenție care acordă servicii. Acestea, de fapt, sunt două ecuații ascunse. Se presupune că serviciile sociale comunitare = îngrijirea în familie ; și se presupune că îngrijirea în familie = îngrijire neremunerată. Îngrijirea neremunerată în cele mai multe cazuri este îndeplinită de femeie. Aceasta le lasă mai puțin timp pentru munca remunerată și le lasă mai sărace decât bărbații.

Abordarea „serviciilor sociale comunitare” presupune că munca neremunerată poate fi prestată de femei fără de sfârșit și că aceasta nu costă nimic nimănui. Precum am văzut mai sus, aceasta le costă femeilor foarte mult. Abordarea „serviciilor sociale comunitare” transferă costurile serviciilor sociale din sectorul formal în cel informal. Este mult mai dificil de a evalua contribuția în acest caz. Este mai ușor de a considera invizibilă contribuția neremunerată a femeilor în economie.

Adaptat din: Francie Lund (1996), „Asistența socială” din *Bugetul Femeilor*, Debbie Budlender (redactor), Cape Town: Institutul pentru Democrație în Africa de Sud, pp 114-5.

Viziunea guvernului asupra serviciilor sociale comunitare

Departamentul pentru Asistența Socială (Africa de Sud) a început să dezinstituționalizeze serviciile de asistență socială în cazurile în care se consideră că aceasta este posibil. Departamentul a recurs la această schimbare în politica sa deoarece consideră că deseori comunitățile sunt în stare să ofere servicii sociale mai corespunzătoare decât instituțiile de stat. În aceste cazuri costurile asistenței sociale comunitare sunt mai mici decât cele de întreținere în instituții.

Sursa: Departamentul Finanțelor (1998), *Analiza Bugetului*, p.6.60

Bugetele sensibile la dimensiunea de gen și obiectivele de dezvoltare ale mileniului

În septembrie 2000, reprezentanții guvernelor ai 191 de țări s-au întrunit la Organizația Națiunilor Unite și au adoptat Declarația Mileniului. Declarația cuprinde opt obiective majore care contribuie la dezvoltarea durabilă a țărilor în parte, precum și la nivel internațional. Cele opt Obiective de Dezvoltare ale Mileniului (ODM) sunt:

- Eradicarea sărăciei extreme și a foametei
- Realizarea educației primare universale
- Promovarea egalității de gen și abilitarea femeilor
- Reducerea mortalității copiilor
- Îmbunătățirea sănătății materne
- Combaterea HIV/SIDA, malariei și altor maladii
- Asigurarea durabilității mediului
- Crearea parteneriatului global pentru dezvoltare

Al treilea obiectiv se axează explicit pe egalitatea de gen. Al cincilea obiectiv vizează femeile, deoarece anume femeile dau naștere. Totodată, toate celelalte obiective trebuie să fie considerate prin prisma de gen. Dacă aceasta nu va avea loc, egalitatea de gen nu va fi realizată, și și de asemenea va fi imposibil de realizat însăși obiectivele, dat fiind faptul că aproape o jumătate din populația fiecărei țări sunt femei.

Pentru a măsura progresul în realizarea de către fiecare țară a ODM-urilor, au fost elaborate 18 ținte și 48 de indicatori. Țintele sunt expuse în materialul distributiv de la sfârșitul acestui compartiment. Indicatorii sunt explicați detaliat în publicația Grupului pentru Dezvoltare a Națiunilor Unite *Indicatorii de Monitorizare a Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului* (2003, New York). Raportul de Dezvoltare Umană pentru 2003 al Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare de asemenea este o sursă utilă, deoarece conține o serie de tabele cu indicatorii ODM pentru o listă lungă de țări.

Secretarul General al Națiunilor Unite până în 2015 în fiecare an va raporta despre progresul în realizarea ODM-urilor. Majoritatea țărilor care au semnat declarația de asemenea pregătesc rapoarte la nivel de țară pentru a urmări progresul.

Deoarece ODM-urile în prezent se află în centrul discuțiilor pe marginea elaborării politicilor în multe țări, ele pot constitui un pilon în jurul căruia poate fi dezvoltată inițiativa bugetelor sensibile la dimensiunea de gen. Inițiativa bugetelor sensibile la dimensiunea de gen poate ajuta la asigurarea faptului ca problema de gen să nu fie ignorată în ODM-uri. Aceasta se poate face utilizând cei cinci pași standard ai de analiză a bugetelor sensibile la dimensiunea de gen, după cum urmează:

- Care este situația în țară privind realizarea unui obiectiv anume pentru femei și bărbați, fete și băieți? Este prima întrebare importantă, deoarece pentru unele țări anumite obiective sunt mai mult sau mai puțin realizate. De exemplu, unele țări deja au realizat educația primară generală. Inițiativa privind bugetele sensibile la dimensiunea de gen – și țara – evident trebuie să-și axeze atenția asupra obiectivelor pe care țara încă nu le-a realizat.
- Ce politici și programe guvernamentale există care să ajute la realizarea acestui obiectiv? Politicile și programele respective vor spori, reduce sau lăsa la același nivel discrepanțele privind genurile în situația dată?
- Câți bani au fost alocați pentru finanțarea acestor politici și programe?
- Sunt banii alocați cheltuiți așa cum se planifica? La câte femei și bărbați, locuitori rurali și urbani, bogați și săraci ajung acești bani?
- Apropie cheltuielile date țara de realizarea obiectivului și s-a făcut aceasta în așa fel încât să reducă discrepanța de gen?

În atelier puteți ajuta participanții să înceapă această analiză, deși o analiză deplină va necesita multă muncă ulterioară și după atelier. Scopul în atelier este de a crea un cadru pentru analiză ulterioară și identificarea domeniilor care pot fi urmărite ulterior.

Începeți cu o prezentare în care se vor oferi date de bază despre ODM-uri. Apoi împărtășiți participanții în două grupuri și dați fiecărui grup două sau trei din obiective pentru discuții. Rugați participanții, în cadrul fiecărui grup să răspundă la următoarele întrebări pentru fiecare obiectiv:

- Care sunt problemele de gen în situația respectivă? Există careva date care să descrie situația?
- Care politici și programe curente promovează sau rețin realizarea obiectivului? Care ministere sau alte agenții sunt responsabile de aceste politici și programe?
- Ce indicatori pot fi folosiți pentru a măsura prestația politicilor și programelor (spre exemplu pentru elaborarea bugetului în baza de programe și performanță)?

Alocați 15 minute pentru prezentarea și explicarea lucrului în grup, circa 45 de minute pentru lucrul în grup și 30 de minute pentru prezentarea rezultatelor.

După atelier, sarcina va fi de a urma același gând și a vedea câți bani au fost alocați pentru politicile și programele identificate în anii precedenți și în anul curent și – în anii următori – de a monitoriza cum sunt cheltuiți acești bani.

Materialul distributiv ce urmează se bazează pe Raportul PNUD-ului *Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului: Rapoarte Naționale prin prisma de gen (mai 2003)*. Acest raport se bazează pe analiza rapoartelor din 13 țări. În rapoarte se examinează:

- Dacă/cum sunt incluse aspectele de gen în Obiectivele 1, 2, 4, 5 și 6.
- Dacă/cum sunt menționate problemele femeilor în obiectivele 1, 2, 4 și 6.
- Perspectiva problemelor de gen și a femeilor la fiecare obiectiv.

Patru din 13 țări examinate în publicație fac parte din această regiune. În materialele distributive sunt arătate constatările privind aceste patru țări, ca o ilustrare a modului în care unele țări au reușit să incorporeze problema de gen în alte obiective în afară de obiectivul 3, pe când alții nu au reușit să o facă. Unele țări deja au produs propriile rapoarte ODM și o examinare similară a raportului ar putea servi drept punct de pornire pentru inițiativa bugetelor sensibile la dimensiunea de gen.

Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului

Obiectivul 1.	Eradicarea sărăciei extreme și a foametei
Ținta 1.	Reducerea în jumătate, între 1990 și 2015, a cotei persoanelor a căror venit este mai mic de un dolar pe zi
Ținta 2.	Reducerea în jumătate, între 1990 și 2015, a cotei persoanelor care îndură foamea
Obiectivul 2.	Realizarea educației primare generale
Ținta 3.	Asigurarea către 2015 a posibilității pentru toți copiii, băieți și fete, de a frecventa școala primară și a absolvi cursul complet de instruire primară
Obiectivul 3.	Promovarea egalității de gen și abilitarea femeilor
Ținta 4.	Eliminarea discrepanței de gen în educația primară și secundară, preferabil către 2015 și la toate nivelele de educație pînă în anul 2015.
Obiectivul 4.	Reducerea mortalității copiilor
Ținta 5.	Reducerea, cu două treimi, între 1990 și 2015, a ratei mortalității copiilor în vîrstă de pînă la cinci ani.
Obiectivul 5.	Îmbunătățirea sănătății materne
Ținta 6.	Reducerea, cu trei pătrimi, între 1990 și 2015, a ratei mortalității materne
Obiectivul 6.	Combaterea HIV/SIDA, malariei și altor maladii
Ținta 7.	Stoparea către 2015 și începerea procesului de reducere a răspândirii HIV/SIDA
Ținta 8.	Stoparea către 2015 incidenței malariei și altor maladii majore
Obiectivul 7.	Asigurarea durabilității mediului
Ținta 9.	Integrarea principiilor dezvoltării durabile în politicile și programele țării și reducerea pierderilor resurselor naturale
Ținta 10.	Îmbunătățirea semnificativă, pînă în anul 2015, a condițiilor de trai a cel puțin 100 milioane de locuitori din cartierele sărace.

Obiectivul 8.	Crearea parteneriatului global pentru dezvoltare
Ținta 12.	Elaborarea în continuare a sistemului de comerț și financiar deschis, în bază de reguli, previzibil și nediscriminatoriu
Ținta 13.	Abordarea nevoilor speciale a celor mai puțin dezvoltate țări
Ținta 14.	Abordarea nevoilor speciale a țărilor care nu au ieșire la apă și a statelor insulare mici în curs de dezvoltare
Ținta 15.	Tratarea multilaterală a problemei datoriilor țărilor în curs de dezvoltare prin intermediul măsurilor naționale și internaționale în vederea realizării durabilității datoriilor pe perspectivă îndelungată
Ținta 16.	În cooperare cu țările în curs de dezvoltare, elaborarea și implementarea strategiilor privind opțiunile de muncă decentă și productivă pentru tineret
Ținta 17.	În cooperare cu țările în curs de dezvoltare, asigurarea accesului la medicamente de primă necesitate necostisitoare în țările în curs de dezvoltare
Ținta 18.	În cooperare cu sectorul privat, asigurarea disponibilității beneficiului de utilizare a noilor tehnologii, în special a celor informaționale și de comunicare.

Aspecte de gen în rapoartele ODM din Albania, Armenia, Lituania și Polonia

Obiectivul 1.	Eradicarea sărăciei extreme și a foametei
Albania	Constată că femeile gravide/care alăptează se confruntă cu un grad înalt de risc de malnutriție. „Femeile vulnerabile în situații de risc” sunt menționate ca grup țintă pentru Programul Mondial de Alimentație.
Armenia	Constată că PNUD sprijină introducerea dimensiunii de gen în strategia de reducere a sărăciei și în raportul de dezvoltare umană.
Lituania	Dezagreghează în funcție de sex sărăcia.
Polonia	Nu menționează femeile/dimensiunea de gen.
Obiectivul 2.	Realizarea educației primare generale
Albania	Include date dezagregate în funcție de sexe, rata științei de carte și rata de continuare a educației primare la cea secundară.
Armenia	Nu menționează femeile/dimensiunea de gen.
Lituania	Toate datele sunt dezagregate în funcție de sex. Propune sporirea numărului de femei în „științele exacte” ca o strategie pe termen lung de reducere a discrepanței în bază de genuri în salarii.
Polonia	Include ratele școlarizării dezagregate pe sexe. Menționează discrepanța inversă de genuri în educația terțiară.
Obiectivul 4.	Reducerea mortalității copiilor
Albania	Evidențiază drepturile constituționale ale femeilor gravide și copiilor, inclusiv nediscriminarea copiilor născuți în afara căsătoriei. Puncte de legătură între mortalitatea infantilă înaltă și nivelul educațional și al veniturilor mamelor. Accentuează necesitatea de date privind mortalitatea infantilă, dezagregate în funcție de sex.
Armenia	Nu menționează femeile/genurile.
Lituania	Nu menționează femeile/genurile.
Polonia	Include date dezagregate în funcție de sex, ratele de deces concretizate pe vârste. Constată că „comportamentul sănătos al femeilor gravide” stă la baza reducerii mortalității infantile.

Obiectivul 5.	Îmbunătățirea sănătății materne
Albania	Oferă date statistice detaliate pentru indicatorii sănătății reproductive, inclusiv nutriția femeilor, acces la mijloace de contracepție, îngrijiri pre- și post-natale și asistență medicală generală. Menționează schimbările produse pe parcursul ultimilor zece ani în atitudinea față de sexualitate și sănătate reproductivă, însă menționează că deciziile referitoare la sănătatea reproductivă continuă să fie considerate o prerogativă a bărbaților (în special în zonele rurale). Accentuează că Guvernul a adoptat o abordare a sănătății reproductive bazată pe drepturile omului și evidențiază prevederea în Codul Penal că violența împotriva femeii gravide se consideră crimă. Menționează că avorturile continuă să fie folosite ca o metodă de contracepție și descrie detaliat noua lege privind întreruperea sarcinii și legea cu privire la concediul de maternitate. Include „situația în general nefavorabilă” a femeii printre factorii care influențează rata mortalității materne (RMM). Pune în discuție rolul bărbatului în sănătatea reproductivă a femeii.
Armenia	Menționează nedorința tinerilor de a se căsători. Menționează nivelul jos al dezvoltării economice în calitate de barieră pentru asistență maternală accesibilă în sens financiar. Evidențiază cultura egalității genurilor ca factor de facilitare a sănătății materne. Include emigrarea bărbaților, ocuparea în câmpul muncii și incertitudinea în viitor printre cauzele de nereușită a unor căsătorii. Menționează declinul ratei natalității și o scădere a numărului de nașteri la femei mai în vârstă ca și cauzele declinului RMM.
Lituania	Nu menționează femeile/genurile.
Polonia	Atribue declinul ratei mortalității materne statutului mai înalt al femeilor și respectului mai mare față de drepturile femeilor. Include lucrul manual greu printre factorii de risc pentru femeile gravide. Identifică graviditatea adolescentelor ca o problemă serioasă. Include „abordarea instrumentală a sexului”, lipsa educației sexuale, pornografia și prezentarea distorsionată a sexualității în mass-media printre cauzele sporirii cazurilor de graviditate la adolescente.
Obiectivul 6.	Combaterea HIV/SIDA, malariei și altor maladii
Albania	Include cifre de incidență aparte pentru bărbați și femei din grupuri vulnerabile.

Armenia	Include date descentralizate pe sexe privind utilizarea prezervativelor.
Lituania	Include ratele de prevalență HIV dezagregate pe sexe și datele privind mortalitatea prin tuberculoză, maladii cardio-vasculare, cancer, accidente și suicid. Menționează bărbații din penitenciare ca grup de risc înalt.
Polonia	Polonia a modificat obiectivul 6 în „expansiunea democrației și participării” și nu HIV/SIDA, malarie și alte maladii.

Sursa: programul Națiunilor Unite pentru dezvoltare. Mai 2003. *Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului: Rapoarte naționale: O privire prin prisma de gen*. New York.

Abilități de negociere: convingerea ministerului finanțelor

Munca ce ține de bugetele sensibile la dimensiunea de gen ține de politică. Negocierea este o școală esențială de angajare efectivă în politică. Una din provocările cu care se vor confrunta multe inițiative ale bugetelor sensibile la dimensiunea de gen este de a convinge guvernul ca acesta singur să lanseze inițiativa, sau – dacă inițiativa există deja în guvern – de a convinge guvernul s-o instituționalizeze.

Următorul exercițiu dezvoltă la participanți deprinderi de negociere și prezentare. De asemenea, evidențiază diferite poziții și interese ale diferitor părți interesate. Astfel, exercițiul oferă lecții importante privind crearea alianțelor, convingerea celor îndoielnici și neutralizarea oponentilor. Acest exercițiu este și foarte amuzant!

Acest exercițiu este un joc pe roluri. Detaliile jocului pe roluri pot fi schimbate în funcție de situația concretă în țară în ceea ce privește dezvoltarea bugetelor sensibile la dimensiunea de gen și actorii. O legendă tipică ar putea fi următoarea:

Un grup de oameni de știință a efectuat cercetări în domeniul bugetului guvernamental, care au arătat clar că unele aspecte ale bugetului dezavantajează femeile și fetele. Cercetările au atras o mare atenție din partea organelor media. De aceea Ministerul Finanțelor a convocat o întrunire a tuturor părților interesate pentru a discuta ce trebuie de făcut. Oamenii de știință (și posibil alte părți interesate) doresc ca guvernul să introducă abordarea prin care se recurge la elaborarea bugetului sensibil la dimensiunea de gen.

Jocul pe roluri constă în pregătirea pentru această întrunire și însăși întrunirea.

Moderatorul desemnează unei persoane rolul Ministerului Finanțelor. În mod ideal, aceasta ar trebui să fie cineva a cărui rol în „viața reală” este cât se poate de diferit de cel al Ministerului Finanțelor – de exemplu, un activist dintr-o organizație a societății civile. Persoana trebuie să fie cât se poate de sigură pe sine pentru a putea prezida la întrunirea în cadrul jocului pe roluri. Distribuind rolurile altor participanți, încercați să evitați să desemnați rolurile identice celor din „viața reală” a participanților. Unul din obiectivele acestui exercițiu este de a învăța participanții cum să convingă pe alții și unul dintre cele mai bune moduri de a o face este de a înțelege cum gândește „partea opusă”.

După desemnarea „Ministrului Finanțelor”, moderatorul divizează participanții în grupuri mai mult sau mai puțin egale în grupuri reprezentând părți interesate. De regulă, moderatorul o va face

în mod aleatoriu (de exemplu prin tragere la sorți), sau într-un alt mod. Tradițional, diferite grupuri ale părților interesate vor include:

- Oameni de știință
- Consilierii Ministrului de Finanțe
- Reprezentanții Ministerului Femeilor/Egalitatea de Gen
- Reprezentanții organizațiilor de femei
- Reprezentanții Băncii Mondiale și a Fondului Monetar Internațional
- Donatorii
- Parlamentarii

Exercițiul are loc în trei etape:

- Participanții se întrunesc în grupurile lor și au la dispoziție 10 minute pentru a discuta (a) poziția lor i.e., dacă sprijină ideea guvernului privind bugetele sensibile la dimensiunea de gen sau nu; (b) argumentele lor în favoarea acestei poziții și (c) pe cine pot să-i convingă să le devină aliați.
- Peste 10 minute, informați participanții că este timpul să se întrunească cu alte grupuri și să-i convingă să le devină aliați. Acordați încă 20 de minute pentru acest proces.
- Întruniți toți participanții împreună și acordați-i Ministrului Finanțelor președinția în întrunire.

Ca moderator, trebuie să interveniți în proces cât se poate de puțin. Dacă trebuie să interveniți, încercați să o faceți în așa mod, încât să fie parte a jocului. De exemplu, dacă trebuie să-i dați Ministrului Finanțelor un sfat cum să conducă întrunirea mai departe, puteți să o faceți ca un mesager care întrerupe ședința pentru a-i aduce lui/ei un mesaj personal urgent.

Acordați acestui joc de roluri până la o oră, în dependență de modul în care se va derula și nivelul de interes (și amuzament) al participanților. Apoi rugați participanții să-și scoată „masca” celor pe care îi reprezentau. Discutați ceea ce au observat participanții în procesul jocului. Solicitați participanților să discute, în particular, ce argumente și strategii au fost mai efective și care nu au funcționat. De asemenea, rugați-i să analizeze care părți a jocului pe roluri au fost realiste și care nu.

După finalizarea cu propriile voastre observații distribuiți participanților fișele cu sfaturi avantajoase pentru ambele părți, care urmează și citiți-le împreună cu voce tare. După citirea acestor sfaturi întrebați participanții dacă mai au careva observații finale referitor la aceea cum ar fi posibil de a îmbunătăți negocierile.

Sfaturi avantajoase pentru ambele părți privind munca ce ține de pledoarie

Următoarele sfaturi care vă vor ajuta să vă expuneți opinia sunt elementare, dar vă vor ajuta la realizarea scopurilor. Sfaturile încep cu scopul vostru – ce doriți să realizați – și apoi să realizați 12 (sau 13) pași înapoi în ceea ce ați făcut.

Abilități de negociere:
convingerea ministerului finanțelor

Pregătirea

1. SCRIEȚI pe hârtie în 2-3 propoziții scurte CE DORIȚI.
2. FORMULAȚI CLAR AFIRMAȚIA și CEREȚI CEEA CE DORIȚI.

Prezentarea argumentelor principale:

3. CONSTATAȚI DIN START că veți avea nevoie doar de cinci minute ȘI RESPECTAȚI-LE.
4. FIȚI UTILI și spuneți de ce este important SĂ FIȚI AUZIIȚI.
5. LUAȚI ÎN CONSIDERAȚIE EGO-ul persoanei cu care vorbiți. Pregătiți-vă din timp și alegeți CEEA CE INTERESEAZĂ PARTICIPANTUL.
6. TRANSFERAȚI APARTENENȚA LA SUBIECTUL DISCUȚIEI astfel încât să obțineți „INIMA” și „URECHEA”.
7. NU ESITAȚI să invocați angajamentele, alocuțiunile, promisiunile precedente – ACEASTA FUNCȚIONEAZĂ

De exemplu, puteți spune:

Dle/Dnă Ministru, vă mulțumim pentru timp.

Eu sunt „_____” și am lucrat la „_____” în ultimii „_____” ani. Am nevoie doar de cinci minute din timpul Dvs. ca să vă spun despre un instrument nou, care permite elaborarea bugetului sensibil la dimensiunea de gen. Este foarte simplu și Dvs. veți fi primul Ministru al Finanțelor în istoria țării noastre, care ați luat în serios doleanțele jumătății cetățenilor țării, a căror contribuții/necesități nu sunt luate în considerație în timpul exercițiilor de elaborare a bugetului. Puteți schimba situația aceasta și să cuceriți inimile a _____ milioane de femei care sunt sigure că veți auzi doleanțele lor.

Toți pașii efectuați până acum trebuie să dureze un minut sau două. Către acest moment trebuie deja să cuceriți atenția deplină a persoanei.

Consolidarea fundamentului pe care l-ați obținut:

8. FIȚI CONCREȚI
= Expuneți-vă cazul folosind CÂTEVA FAPTE ȘI CIFRE PUTERNICE
= Folosiți exemple bine alese, fapte din viața reală, tendințe, știri.
= Expuneți cazul într-o formă scurtă și agreabilă, într-un mod profesional și ager.
9. FIȚI DEȘTEPT
= folosiți informații la subiect din SURSE AUTORITARE
= faceți legătura cu alte preocupări cheie ale ascultătorului.
= Prezentați cazul astfel încât realizarea lui să pară SIMPLĂ, POSIBILĂ DE REALIZAT ȘI UN LUCRU DEȘTEPT.

10. FIȚI ATENȚI
= Reformulați ideea principală și CEREȚI ceea ce doriți să obțineți.

În aceste 2-4 minute posibil să fi câștigat deja!

Generalizarea:

11. CONSTATAȚI OFERTA:
= avem experți, parteneri, alegători
= avem alte părți interesate (de exemplu, donatorii)
= putem face (1, 2, 3) în următoarele (termen)
12. EXPUNEȚI BENEFICIILE i.e., veți fi cunoscut pentru

Dacă se întâmplă ceea ce-i cel mai rău:

13. FIȚI DEȘTEPT
= aveți un plan de rezervă _____și ÎNCEPEȚI DE LA ÎNCEPUT.

Recunoștințe pentru aceste sfaturi: Aster Zaoude, PNUD New York.

Pledoarie

Negocierea în jocul pe roluri cu Ministerul Finanțelor reprezintă o formă de pledoarie. O inițiativă privind bugetul sensibil l dimensiunea de gen reușită trebuie să includă acțiuni de pledoarie la mai multe puncte. Chiar dacă inițiativa îți are originea în interiorul guvernului, oficialitățile implicate (unitățile de gen) vor trebui să fie reprezentanții superiorilor săi și ai colegilor pentru ca acest exercițiu să fie luat în serios.

Dacă doriți să fie înțeles de o audiență largă, materialul pentru pledoarie trebuie să fie scurt și clar. Este o provocare pentru activitatea bugetului sensibil al dimensiunea de gen deoarece deseori problemele sunt complicate și greu de explicat pe scurt în într-un mod simplu. De aceea, este util, dacă dispuneți de timp, să includeți în atelier un exercițiu de elaborare a materialelor de reprezentanță.

Dacă în țară au fost deja efectuate cercetări și analize privind aspectul de gen a bugetului, puteți folosi raportul privind aceste cercetări ca bază pentru exercițiu. Divizați participanții în grupuri și dați fiecărui grup o copie a raportului de cercetare (sau un extras, dacă raportul este mai mare de zece pagini). Solicitați fiecărui grup să elaboreze o instrucțiune sau o altă formă a materialelor de pledoarie în baza materialelor cercetării. Concretizați tipul de audiență cărei trebuie să se adreseze materialele și propuneți fiecărui grup diferite audiențe. De exemplu, audiențele pentru diferite grupuri ar putea fi:

- Parlamentari
- O organizație obștească de femei
- Oficialități de vârf de la Ministerul Finanțelor
- Publicul general

Dacă în țară încă nu s-au efectuat cercetări privind aspectul de gen a bugetului, găsiți o altă sursă, relativ scurtă, dar prea complicată să servească drept material de pledoarie, și propuneți participanților să o adapteze pentru diferite audiențe. Înainte ca participanții să înceapă să lucreze în grupuri, distribuiți fiecărui participant câte o copie cu Sfaturi privind Formularea Mesajelor de Pledoarie. Probabil veți avea nevoie de o oră pentru lucrul în grup, plus circa 30 de minute pentru prezentarea rezultatelor și discuție pe marginea „produselor” de advocacz. După încheierea ședinței distribuiți copii cu Sfaturi pentru Comunicate de Presă.

SFATURI PRIVIND FORMULAREA MESAJELOR DE PLEDOARIE

Mesajul de pledoarie este ceea ce doriți să spuneți despre problema pe care o aveți, soluția la aceasta și cine sunteți. Pentru a formula mesajul veți avea nevoie de informații care susțin argumentele folosite. Urmează câteva principii de bază de formulare a mesajelor. Principiile relevante se vor deosebi în dependență de situație. În general, pentru a formula un mesaj efektiv, este important de a:

1. Cunoaște audiența
2. Cunoaște mediul politic, precum și „momentul” - controversese, problemele majore, temerile, și ce se consideră că are legătură cu diferite poziții politice.
3. Păstra mesajul simplu și succint.
4. Utiliza exemple și citate din viața reală.
5. Utiliza un limbaj precis și puternic, să folosiți verbe la diateza activă.
6. Utiliza fapte clare și cifre în mod creativ.
7. Adapta mesajul la nivelul mediu.
8. Permite audienței să-și tragă propriile concluzii.
9. Încuraja audiența să acționeze.
10. Prezenta o eventuală soluție.

Pasul 3 spune că mesajul trebuie să fie simplu și succint. Unele sfaturi la acest subiect sunt: Asigurați-vă ca informația poate fi ușor înțeleasă de cineva care nu cunoaște subiectul. Jargonul este confuz și trebuie să fie evitat. Termenii așa ca „gen”, „dezvoltare durabilă” și „echitate” ar putea să nu fie înțeleși de majoritatea oamenilor. Termenii bugetari așa ca „cheltuieli curente” și „deficit” de asemenea ar putea să rămână neînțeleși.

Pasul 6 propune folosirea faptelor clare și a cifrelor în mod creativ. De regulă, pledoaria se va baza pe cercetări și analize pe care le-ați făcut în domeniul bugetului și a politicilor aferente. Referindu-vă la această cercetare veți arăta audienței că cunoașteți despre ce vorbiți. Totodată, dacă îi copleșiți cu prea multe fapte și cifre, ei vor pierde mesajul principal. Cu toate acestea, dacă audiența voastră constă din specialiști în domeniu, trebuie să dați dovadă de înțelegerea aspectelor și nuanțelor tehnice.

Pasul 8 spune că trebuie să permiteți audienței să tragă propriile concluzii. Aceasta este important deoarece dacă dați prea multe explicații puteți părea a fi dogmatic. Explicații mai lungi sunt utile atunci când ați captat deja atenția audienței.

Pasul 10 vă propune să prezentați o eventuală soluție. Nu veți avansa problema egalității de gen printr-o simplă critică a celor ce există. Din contra, trebuie să sugerați ce poate fi făcut pentru a îmbunătăți situația. De aceea, trebuie să informați audiența voastră despre propunerile voastre în vederea soluționării problemei. Soluțiile trebuie să fie simple și fără jargoane. Evitați liste lungi de soluții. Listele lungi probabil îl vor copleși pe cititor și îl vor descuraja în ceea ce privește posibilitățile succesului. Listele lungi de asemenea vă fac să păreți idealistic și nepractic.

Adaptat din Lisa Veneklasen cu Valerie Miller (2002) *Un nou Val de Putere: Oameni și Politici: Ghid Practic pentru Reprezentanță și Participare Cetățenească*. Fundația Asia: Washington DC:231-4.

Sfaturi pentru comunicate de presă

Comunicatele de presă au scop încurajarea jurnaliștilor să ilumineze evenimentul viitor sau acela care deja s-a produs. Privind inițiativa bugetelor sensibile la dimensiunea de gen, comunicatul pentru presă ar putea fi făcut atunci când lansați cercetările și acțiunile de pledoarie, atunci când faceți o prezentare în fața comisiei parlamentare, sau când aveți un seminar în care sunt implicați persoane importante așa ca funcționari publici de rang înalt.

Mulți jurnaliști primesc sute de comunicate în fiecare zi. Aceasta înseamnă că comunicatul vostru trebuie să concureze cu celelalte.

În continuare sunt date unele sfaturi pentru producerea unui comunicat bun:

Conținutul comunicatului

- Aveți grijă ca titlul, prima propoziție și primul paragraf între-adevăr să comunice o știre.
- Folosiți un citat direct în primele două paragrafe.
- Folosiți un fapt sau cifre pentru a arăta că este important.
- Fiți concreți.
- Dacă aveți mai multe informații, anexați o broșură pentru ca comunicarea să nu fie prea lungă.

Stilul comunicării

- Folosiți propoziții scurte care să conțină nu mai mult 25 de cuvinte.
- Folosiți paragrafe care să conțină nu mai mult de două-trei propoziții.
- Lungimea comunicatului trebuie să fie de una-două pagini.
- Utilizați un stil simplu, fără jargoane.
- Evitați prea multe adjective și adverbe.
- Folosiți verbe la diateza activă, de exemplu „Douăsprezece femei care au fost martore și au trăit experiența terifiantă a traficării, au mărturisit ...” și nu „Experiența terifiantă a traficării a fost descrisă de douăsprezece femei”.
- Verificați

La sfârșitul comunicatului indicați lista persoanelor de contact și a numerelor de telefon unde jurnaliștii pot obține mai multe informații.

Adaptat din Lisa Veneklasen cu Valerie Miller (2002) *Un nou Val de Putere: Oameni și Politici: Ghid Practic pentru Reprezentanță și Participare Cetățenească*. Fundația Asia: Washington DC:243-4.

Pregătirea unui atelier

Acest manual este menit formatorilor și moderatorilor cu experiență. De aceea nu este necesar de a oferi instrucțiuni detaliate cum se pregătește un atelier. Deși, pentru mulți care folosesc acest manual, ar putea să fie pentru prima dată când pregătesc un atelier privind bugetele sensibile la dimensiunea de gen. De asemenea pentru ei ar putea să fie prima dată când pregătesc și funcționează ca moderator într-un atelier în care se folosește metoda participativă.

De aceea, am inclus câteva sfaturi referitoare la pregătirea atelierului. De asemenea sugerăm, că după ce veți stabili cine vă va fi audiența și care este obiectivul inițiativei bugetelor sensibile la dimensiunea de gen să reveniți la diagrama din introducere la acest manual care arată ce sesiuni vor fi utile participanților care se vor ocupa de cercetări, sau a căror conștientizare trebuie să fie ridicată, sau celor ce se adună în careva alte scopuri.

În final, de asemenea includem un exemplu de atelier pe care l-au pregătit participanții la atelierul din Moscova pentru oficialitățile de nivel înalt.

Unele sfaturi referitoare la pregătirea atelierului

- Nu există un atelier cu „caracter general” în ceea ce privește elaborarea bugetelor sensibile la gen. Fiecare atelier trebuie să fie pregătit astfel încât să satisfacă cerințele, pozițiile, interesele, cunoștințele și experiența participanților la atelierul dat. Deci, *primul sfat este de a afla cine vor fi participanții* și de a afla cât se poate de mult despre ei înainte de a pregăti atelierul. Un sfat adițional, dacă puteți controla componența participanților, este de a evita componența prea diversificată. Audiențele prea diversificate sunt dificile, deoarece participanții se vor deosebi prea tare după pregătirea și cunoștințele lor și probabil, după așteptările lor vis-a-vis de acest atelier.
- Atelierul trebuie să aibă obiective clare, de exemplu „ajutor participanților în lansarea unui proiect de cercetare a metodei de elaborare a bugetelor sensibile la gen”, sau „explorarea, cu oficialitățile din domeniul bugetar și de planificare, a modului în care pot folosi metoda de elaborare a bugetelor sensibile la gen în activitatea lor zilnică”. Deci, *al doilea sfat este că modelul atelierului trebuie să reflecte clar obiectivele*”.
- De regulă, oamenii învață mai bine când înțeleg aceea ce fac. Deci, *al treilea sfat este de a include în programul atelierului timp pentru a clarifica ce se va face la atelier* și de a generaliza, cel puțin zilnic, ce mai este de făcut. De asemenea, trebuie să fie alocat și timp pentru evaluarea a ceea ce s-a realizat și pentru identificarea a ceea ce participanții ar dori să urmeze și după atelier.
- Uneori, în special cu oficialitățile de rang înalt, ați putea dispune de timp foarte puțin pentru atelier. Deci, *al patrulea sfat este să fiți realiști referitor la ceea ce puteți cuprinde în atelier*. Aceasta este important chiar și pentru ateliere cu durată mai mare. Deseori exercițiile vă iau mai mult timp decât vă așteptați. Acordați suficient timp astfel încât să nu trebuiască să întrerupeți exer-

cițiul fără a-l duce la bun sfârșit. Aveți însă pregătite două sau trei exerciții adăugătoare, în caz dacă lucrurile evaluează mai repede decât vă așteptați.

- Telefoanele celulare, cei care întârzie sau pleacă mai devreme, conversațiile personale dintre participanți în timpul sesiunilor, fumatul și alte manifestări de comportament poate face moderarea și învățarea dificilă. Deci, *al cincilea sfat este de a stabili reguli de bază* de la începutul atelierului cu care toți vor fi de acord că acestea vor ajuta la derularea cu succes a atelierului.
- Majoritatea oamenilor învață cel mai bine prin participare activă și deplină în procesul educațional. Deci, *al șaselea sfat este de a include cât se poate de multe discuții, dezbateri, lucrul în grup și participare în atelier*. Uneori „prelegerile” sunt importante. Însă nu abuzați de ele sau de durata lor. Și încercați să variați activitățile pentru a evita plictiseala.
- Oamenii învață cel mai bine dacă pot face legătura dintre ceea ce învață cu ceea ce cunosc deja. Deci, *al șaptelea sfat este de a folosi experiența participanților* la atelier și nu doar de a lucra cu generalizări.
- Totodată, uneori ideile privind genurile pot fi înfricoșătoare, deoarece ele amenință modul în care oamenii întotdeauna au văzut lumea și în care s-au comportat. Uneori aceasta le ajută participanților să se distanțeze de la temă și să discute, astfel încât să nu se simtă amenințați personal. Deci, *al optulea sfat este de a folosi jocurile pe roluri, sau exemple din alte locuri*, de a deschide oamenii pentru alte moduri de gândire și comportament.
- Autorul și moderatorul atelierului este „persoana de resurse”. Li se conferă această funcție, deoarece de regulă ei cunosc mai mult despre temă decât participanții. Însă autorul/moderatorul nu trebuie să – și nici nu trebuie să se prefacă că – știe totul. Sarcina lor este de a încuraja participanții să-și împărtășească cunoștințele și ideile într-un mod ordonat, care să permită tuturor să învețe. Deci, *al nouălea sfat este de a nu domina și de a nu avea sentimentul că trebuie să aveți răspuns la toate întrebările*.
- Mașinile nu întotdeauna lucrează, uneori se întrerupe electricitatea. Deci, *al zecelea sfat este de a nu se bizui prea mult pe calculatoare și alte echipamente sofisticate*. Hârtia și creioanele funcționează chiar și atunci când se întrerupe electricitatea.

Curs pentru funcționari publici superiori

Acesta trebuie să nu fie mai lung de două ore și să fie pentru cel mult cinci participanți.

Înainte de atelier alcătuiți lista cu descrierea personală a fiecărui participant. Aveți în vedere, că ei pot avea un ego puternic, puțin timp și nu prea multă atenție pentru acele lucruri pe care nu prea le consideră importante. Aveți grijă ca acest atelier să se desfășoare într-un oficiu la nivel înalt; un loc unde s-ar simți importanți, de exemplu, un oficiu la Ministerul Finanțelor sau oficiu unui donator.

Formatul atelierului ar putea fi următorul:

1. O prezentare scurtă de 15 minute (Power Point + copii pe suport de hârtie) – imaginile sunt foarte puternice și uneori au un impact mai mare decât multe cuvinte!

2. O sesiune de întrebări și răspunsuri de 30 de minute (lucrați asupra întrebărilor anticipate. Dacă acestea nu sunt puse, puteți pregăti o temă adițională despre un proiect concret, care poate fi abordat din perspectiva cauzelor, consecințelor și soluțiilor).
3. Generalizați problemele în 10 minute.
4. Următorii pași (30 de minute). Dați-le proprietatea asupra temei, ceea ce înseamnă: Conveniți asupra punctelor cheie; aveți grijă să fie numită persoana de contact; asigurați-vă că sunt clarificate așteptările; asigurați-vă că este numită Echipa Comună, stabiliți termenii limită, decideți referitor la întrevvedere ulterioară, periodic solicitați raport de la persoana de contact și faceți așa ca să semneze raportul și planul.

Un astfel de curs ar putea avea următorul conținut:

A. Prezentarea inițială (bază pentru sesiunea de Întrebări și Răspunsuri)

- identificarea problemelor: definirea situației generale
- analiza SWOT (laturile puternice, laturile slabe, oportunitățile, pericolele)
- argumentele în favoarea bugetului sensibil la dimensiunea de gen

B. A doua prezentare: alegeți o temă concretă. Începeți, de exemplu, cu un articol de buget și aplicați abordarea cauze-consecințe-soluții.

Notă: Discuțiile despre instrumentele referitor la bugetele sensibile la dimensiunea de gen pot servi drept pregătire pentru a fi utilizate în grupul comun mai târziu.

Traducerea și reeditarea acestui manual au fost realizate cu susținerea
Cooperației de Dezvoltare Austriace (ADC) în cadrul programului UNIFEM
„Promovarea egalității de gen în politicile și programele naționale de dezvoltare”.

financed by

Austrian
 Development Cooperation

Oficiul Regional UNIFEM pentru CSI
Casa ONU, str. Tole bi 67
Almaty, 480091, Kazakhstan

Tel: +7 (3272) 58-26-43
Fax: +7 (3272) 58-26-45

e-mail: root@unifemcis.org
Pagina Web: www.unifemcis.org

Oficiul Programului UNIFEM în Moldova
Ministerul Protecției Sociale, Familiei și Copilului
str. Vasile Alecsandri 1, Chișinău
MD - 2009, Republica Moldova

Tel: +373 (22) 28-07-75
Tel/Fax: +373 (22) 72-14-90

Pagina Web: www.unifemcis.org

Austrian Development Agency
Zelinkagasse 2, 1010 Vienna, Austria
phone: +43 (0)1 90399-411
oeza.info@ada.gv.at
www.ada.gv.at